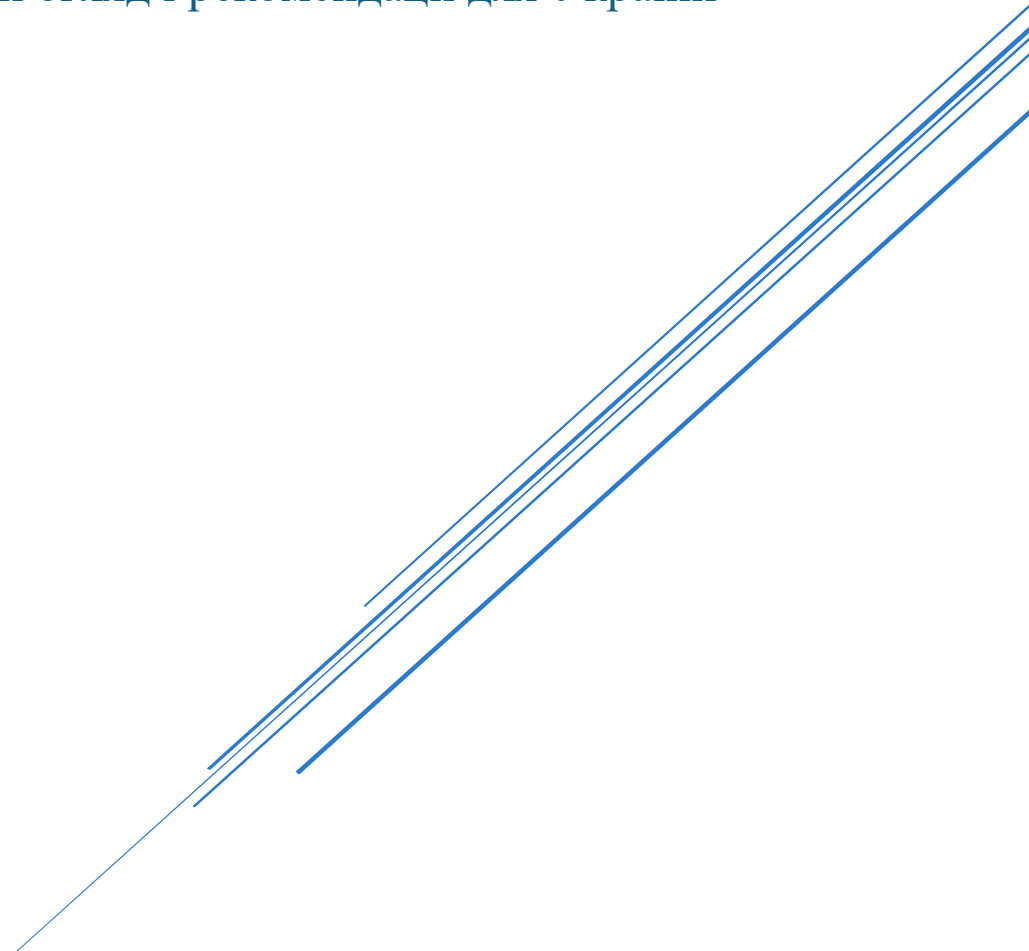

РОЗБУДОВА МЕРЕЖІ НЕЗАЛЕЖНИХ УСТАНОВ ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ:

аналітичний огляд і рекомендації для України

Георгій Лопатенко

*Підготовлено за сприяння Програми підтримки ОБСЄ для України.
У цій публікації висловлено виключно погляди автора. Вони не
обов'язково збігаються з офіційною позицією ОБСЄ.*

ЗМІСТ

КОНЦЕПТ НЕЗАЛЕЖНОГО АГЕНТСТВА ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ: ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ	2
ПІДХОДИ ДО ФУНКЦІОНУВАННЯ НЕЗАЛЕЖНИХ АГЕНТСТВ ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ ПРОСТОРІ ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА СВІТІ	9
Підхід перший: Національне агентство	11
Підхід другий: Національне агентство та галузеві агентства	17
Агентства із забезпечення якості вищої освіти Франції	17
Агентства із забезпечення якості вищої освіти Туреччини	31
Підхід третій: Національне агентство та незалежні агентства	41
Агентства із забезпечення якості вищої освіти Сполученого Королівства	41
Агентства із забезпечення якості вищої освіти в Нідерландах	54
Агентства із забезпечення якості вищої освіти в Німеччині	63
Підхід четвертий: Мережа незалежних агентств із забезпечення якості вищої освіти	90
Агентства із забезпечення якості вищої освіти в Іспанії	90
Агентства із забезпечення якості вищої освіти Республіки Казахстан ...	105
ПОТЕНЦІЙНІ ПЕРЕВАГИ ТА ВИКЛИКИ РОЗБУДОВИ МЕРЕЖІ НЕЗАЛЕЖНИХ УСТАНОВ ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ	122
МОДЕЛЬ ТА КРИТЕРІЇ ВИЗНАННЯ НЕЗАЛЕЖНОЇ УСТАНОВИ ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ.....	127
Модель незалежної установи із забезпечення якості вищої освіти в Україні	127
Алгоритм взаємодії незалежної установи із забезпечення якості вищої освіти з Національним агентством із забезпечення якості вищої в контексті розгляду акредитаційної справи щодо акредитації освітньої програми	132
Критерії визнання незалежних агентств із забезпечення якості вищої освіти в Україні.....	134
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	138

КОНЦЕПТ НЕЗАЛЕЖНОГО АГЕНТСТВА ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ: ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ

Поява і розвиток незалежних установ із забезпечення якості вищої освіти в світі пов'язані із декількома факторами. З одного боку, це давні традиції програмних та інституційних акредитацій приватними агентствами із забезпечення якості, що було особливо характерно для США, де перші установи, які акредитували університети, були засновані ще в кінці 1800-их, на початку 1900-их років. Найдавнішими регіональними асоціаціями, які проводили акредитацію були Асоціація шкіл та коледжів Нової Англії (заснована у 1885 р.), Асоціація коледжів і шкіл Середніх Штатів (заснована у 1885 р.), Північно-центральна асоціація коледжів та шкіл (заснована у 1895 р.), Північно-західна асоціація середніх та вищих шкіл (заснована у 1917 р.), Південна асоціація коледжів та шкіл (заснована у 1895 р.) та Західна асоціація коледжів та шкіл (заснована у 1962 р.). Хоча ці асоціації є недержавними, неприбутковими організаціями, їхні рішення щодо акредитації впливають на право закладів вищої освіти на отримання федерального фінансування (включаючи фінансову допомогу студентам).¹ З іншого боку, з кінця 1980-х років спостерігається глобальне поширення моделі незалежних агентств як нової інституційної структури. Одним із суттєвих аргументів на користь незалежних агентств є те, що вони дозволяють підвищувати довіру до рішень у багатьох сферах публічної політики або уникати конфліктів інтересів у державному секторі. Регуляторні агентства набули поширення в багатьох країнах і охопили нові напрями регулювання, зокрема надання публічних послуг і управління соціальними ризиками. Вони змінили структуру державного управління на глобальному рівні, створивши підґрунтя для впровадження регуляторної політики у різних секторах.²

В Європі, незалежні агентства із забезпечення якості вищої освіти з'явилися значно пізніше. В середині 1980-х років у Сполученому Королівстві та Нідерландах почали створювати механізми контролю якості, такі як незалежні стандарти аудиту якості, а також відповідні підрозділи які проводили процедури оцінювання.³

Впровадження процедур забезпечення якості було, в першу чергу, пов'язано з обмеженнями державних витрат і підвищенням вимог до

¹ Rhoades, G., & Sporn, B. (2002). Quality assurance in Europe and the U.S.: Professional and political economic framing of higher education policy. In *Higher Education* (Vol. 43).

² Jordana, J., Fernández-i-Marín, X., & Bianculli, A. C. (2018). Agency proliferation and the globalization of the regulatory state: Introducing a data set on the institutional features of regulatory agencies. *Regulation and Governance*, 12(4), 524–540. <https://doi.org/10.1111/rego.12189>

³ Cave, M., Hanney, S., Henkel, M. and Kogan, M. (1997). *The Use of Performance Indicators in Higher Education: The Challenge of the Quality Movement*, 3rd edn. London: Jessica Kingsley.

прозорості у вищій освіті. Це також стосувалося державної політики, спрямованої на впровадження більшої саморегуляції у сфері вищої освіти. Метою було збільшення інституційної автономії та покращення результативності діяльності закладів вищої освіти. Почали з'являтися механізми, за допомогою яких заклади могли проводити самооцінку та перегляд освітніх програм, щоб забезпечити якість у межах всієї системи вищої освіти країни.⁴

Починаючи з середини 1980-х років, питання забезпечення якості вищої освіти набули поширення в дискурсі інших європейських країн, таких як Бельгія, Данія, Фінляндія та Норвегія. У контексті зазначеної тенденції в Європі закономірно, що забезпечення якості стало предметом обговорення на зустрічі Європейської асоціації інституційних досліджень (EAIR), яка відбулась у 1987 році в Твенте, Нідерланди.⁵

На думку Родес Дж. Та Спорн Б.⁶ в європейському контексті специфічне значення забезпечення якості значною мірою формувалося під впливом виняткових змін, спрямованих на створення Європейського Союзу. У Європейському Союзі забезпечення якості стало означати гарантування еквівалентної якості між усіма країнами-членами. Завдяки діяльності Європейського Союзу у формуванні політики вищої освіти та фінансуванні досліджень були розроблені перші стандарти забезпечення якості.

Віхами цього процесу стали Сорбонська та Болонська декларації, а також подальше створення Європейської мережі із забезпечення якості у вищій освіті (ENQA). Мета полягала у створенні “Європи знань”, яка є культурно інтегрованою та глобально конкурентоспроможною.

Починаючи з Сорбонської декларації в травні 1998 року, Європа прагнула гармонізувати різноманіття освітніх програм та ступенів вищої освіти у регіоні. Хоча угоду підписали лише чотири країни (Франція, Німеччина, Італія, Велика Британія), декларація була позитивно сприйнята і створила основу для ширших ініціатив. Згодом концепція “гармонізації” була визнана надто проблематичною та недостатньо чутливою до національних особливостей.⁷

Болонська декларація, підписана 19 червня 1999 року, визначала сприяння європейському співробітництву в забезпеченні якості освіти як одну

⁴ Kells, H.R. and Van Vught, F.A. (eds.) (1988). *Self-Regulation, Self-Study and Program Review in Higher Education*. Utrecht: Lemma.

⁵ Kells, H.R. and Van Vught, F.A. (eds.) (1988). *Self-Regulation, Self-Study and Program Review in Higher Education*. Utrecht: Lemma.

⁶ Rhoades, G., & Sporn, B. (2002). Quality assurance in Europe and the U.S.: Professional and political economic framing of higher education policy. In *Higher Education* (Vol. 43).

⁷ De Wit, H. (2000). ‘The Sorbonne and Bologna declarations on European higher education’, *International Higher Education* (18), 8–9.

з ключових цілей. Це передбачало розробку порівнюваних критеріїв та методології для оцінки якості вищої освіти. Хоча сама декларація не містить прямих вказівок щодо створення незалежних установ із забезпечення якості, вона закладає основу для подальших ініціатив у цьому напрямі.⁸

Згодом, у рамках Болонського процесу, було підкреслено важливість незалежних агенцій із забезпечення якості. Зокрема, Берлінське комюніке 2003 року наголошує на необхідності створення національних систем забезпечення якості, які включають:

- Внутрішнє забезпечення якості у закладах вищої освіти.
- Зовнішнє забезпечення якості, що здійснюється незалежними агенціями.
- Незалежність агенцій, які відповідають за зовнішнє оцінювання якості освіти.⁹

Для забезпечення єдиного підходу та стандартів діяльності із забезпечення якості у Європейському просторі вищої освіти (EHEA), підвищення прозорості систем і сприяння мобільності викладачів та здобувачів освіти, члени групи E4 (Європейська асоціація із забезпечення якості у вищій освіті [ENQA], Союз європейських студентів [ESU], Європейська асоціація університетів (EUA) та Європейська асоціація закладів вищої освіти (EURASHE)) спільно розробили та опублікували Стандарти та рекомендації із забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти у 2005 році (ESG 2005). Впровадження ESG 2005 значно сприяло розвитку діяльності із забезпечення якості у вищій освіті в Європі та стало наріжним каменем забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти.^{10 11}

Після впровадження Стандартів та рекомендації із забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG 2005) було накопичено відповідний досвід, а у сфері вищої освіти з'явилися нові тенденції. У зв'язку з цим Європейська асоціація із забезпечення якості вищої освіти у 2015 році переглянула ESG 2005, опублікувавши оновлену версію (ESG 2015).¹²

У розділі 3 Стандартів і рекомендацій щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG) зазначається, що незалежність

⁸ The Bologna Declaration of 19 June 1999. Joint declaration of the European Ministers of Education. – URL: https://ehea.info/Upload/document/ministerial_declarations/1999_Bologna_Declaration_English_553028.pdf

⁹ Realising the European Higher Education Area. Communiqué of the Conference of Ministers responsible for Higher Education in Berlin on 19 September 2003. – URL: https://ehea.info/Upload/document/ministerial_declarations/2003_Berlin_Communique_English_577284.pdf

¹⁰ ZHANG, Lan-Yong & LIU, Sheng & YUAN, Xin & LI, Liang. (2019). Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area: Development and Inspiration. DEStech Transactions on Social Science, Education and Human Science. 10.12783/dtssehs/icesd2019/28072.

¹¹ The European Higher Education Area – Achieving the Goals. Communiqué of the Conference of European Ministers Responsible for Higher Education, Bergen, 19-20 May 2005. – URL: http://www.ehea.info/Uploads/Declarations/Bergen_Communique1.pdf.

¹² Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area ESG. (2015). – URL: https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/2015/11/ESG_2015.pdf

агентств із забезпечення якості вищої освіти має включати їх організаційну й операційну незалежність, а також незалежність їх офіційних висновків.

Незалежність установ із забезпечення якості у вищій освіті є ключовим аспектом їхнього інституційного дизайну та ефективності. Ця незалежність визначається здатністю агентств діяти автономно, без впливу політичних чинників, зокрема з боку виконавчої гілки влади. Ця характеристика вважається фундаментальною для інституційного дизайну агентств та часто закріплюється в державних нормативних документах, що пов'язані зі сферою освіти, а також у статутних документах самих агентств.

Попри важливість незалежності, агентства із забезпечення якості вищої освіти не є ізольованими структурами. Їх дизайн включає механізми підзвітності перед суспільством та зацікавленими сторонами. Такий баланс між незалежністю та підзвітністю забезпечує, що агентства можуть діяти без невинуватеного політичного впливу, але при цьому залишаються відповідальними перед потребами та очікуваннями спільноти вищої освіти та суспільства загалом.

Незалежність агентств із забезпечення якості додатково зміцнюється складом їхніх органів прийняття рішень. Репрезентативність та експертність членів агентств є особливо важливою у контексті забезпечення якості. Таким чином незалежність агентств полягає не лише у відокремленні від політичного впливу, але й у забезпеченні відповідного балансу компетентних і представницьких голосів в їх керівних структурах.

Широкомасштабне дослідження Джанатей А., Джордан Дж. Та Ройо Д., опубліковане у 2020 році, підтверджує, що представлені вище характеристики, характерні для установ із забезпечення якості вищої освіти у більш ніж 50 країнах Європи та Латинської Америки.¹³ Дослідниками було проаналізувало правові основи і процедури оцінювання агентств, включаючи їхню незалежність.

Аналіз наукових публікацій, присвячених питанням розбудови мережі незалежних агентств забезпечення якості вищої освіти в Україні свідчить про те, що дана проблематика перебуває в полі зору вітчизняних науковців та експертів з якості освіти відносно нещодавно.

Питання розвитку системи забезпечення якості вищої освіти, а також аналіз вітчизняного та зарубіжного досвіду щодо оцінювання якості вищої освіти представлені в інформаційно-аналітичних оглядах та статтях, що були підготовлені Інститутом вищої освіти НАПН України. У зазначених роботах розглянуто досвід реалізації програм із забезпечення якості вищої освіти у

¹³ Juanatey, A. G., Jordana, J., Durán, I. P., & Royo, D. S. (2020). Independence, accountability and responsibilities of quality assurance agencies in higher education: European and Latin American countries compared. *European Journal of Higher Education*, 11(2), 175–196. <https://doi.org/10.1080/21568235.2020.1850309>

європейських країнах та США, у тому числі з оцінювання якості освітніх програм, описано стан та перспективи розвитку системи забезпечення якості вищої освіти в Україні.^{14 15}

Наявна значна кількість наукових публікацій, в яких автори аналізують діяльність систем забезпечення якості в країнах європейського простору вищої освіти та світу. Так, І. Золотарьова та М. Колісник аналізують досвід Франції та Бельгії в контексті розвитку систем забезпечення якості вищої освіти, а саме роль, завдання і принципи функціонування агентств з оцінювання якості освіти, їх методології та інструменти.¹⁶ Пазюра Н., у своїх дослідженнях розглядає особливості забезпечення якості вищої освіти у країнах Східної Азії, зокрема аналізує різні підходи до оцінювання освітніх послуг, акредитації програм та впливу міжнародних стандартів на національні системи освіти. Авторка акцентує увагу на загальних тенденціях, таких як використання зовнішніх та внутрішніх систем забезпечення якості, запровадження “динамічних концепцій” прозорості та автономності закладів вищої освіти, а також створення ефективного інструментарію для оцінювання навчальних програм та компетенцій випускників.¹⁷ Аналіз системи забезпечення якості вищої освіти Австралії представлено у дослідженнях Пилаєвої Т. У своїй статті «Забезпечення якості вищої освіти в Австралії» авторка досліджує розвиток трьох поколінь австралійських університетів та їх особливості, відзначаючи баланс між академічною та професійною формами освіти, інтеграцію різних рівнів кваліфікацій та уніфікацію стандартів. У статті описано роль агентств із забезпечення якості вищої освіти в Австралії, зокрема таких організацій, як Агентство з якості Австралійських університетів (AUQA) та Агентство з якості та стандартів вищої освіти (TEQSA).¹⁸ У дослідженнях Осередчук О. та ін. розглядається діяльність Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти та його роль у розбудові внутрішніх систем забезпечення якості в українських закладах вищої освіти.¹⁹

Воробйова О. розглядає розвиток незалежних установ оцінювання як стратегічний напрям, що сприятиме інтеграції України до міжнародного

¹⁴ Калашнікова, С., Луговий, В. (2015). *Розвиток системи забезпечення якості вищої освіти в Україні: інформаційно-аналітичний огляд*. ДП "НВЦ "Пріоритети."

¹⁵ Vorobyova, O. (2019). A European dimension for quality assurance in higher education. *Young Scientist*, 6(70). <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2019-6-70-16>

¹⁶ Золотарьова І., Колісник М. (2015). Розвиток систем оцінювання якості вищої освіти у франкофонних країнах Європейського Союзу: досвід Франції та Бельгії, *Вища освіта України*, №4. С. 78-84.

¹⁷ Пазюра, Н. (2023). Забезпечення якості вищої освіти: азійський вимір. *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи*, 23(1), 178–187. [https://doi.org/10.35387/od.1\(23\).2023.178-187](https://doi.org/10.35387/od.1(23).2023.178-187)

¹⁸ Пилаєва, Т. (2023). Забезпечення якості вищої освіти в Австралії. *Вісник Науки Та Освіти*, 3(9). [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-3\(9\)-487-503](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-3(9)-487-503)

¹⁹ Oseredchuk, O., Mykhailichenko, M., Rokosovyyk, N., Komar, O., Bielikova, V., Plakhotnik, O., & Kuchai, O. (2022). Ensuring the Quality of Higher Education in Ukraine. *IJCSNS International Journal of Computer Science and Network Security*, 22(12). <https://doi.org/10.22937/IJCSNS.2022.22.12.19>

освітнього простору та забезпеченню високих стандартів освіти. У своїй публікації «Незалежні установи оцінювання як засіб забезпечення якості вищої освіти» авторка досліджує роль незалежних установ оцінювання у забезпеченні якості вищої освіти в Україні та їх потенційний вплив на конкурентоспроможність закладів вищої освіти. Авторка наголошує на необхідності створення таких установ, акредитованих Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти, для проведення зовнішніх оцінок освітніх програм та результатів навчання.²⁰

У своїй доповіді на Міжнародній конференції «Розбудова системи забезпечення якості вищої освіти в Україні», яка відбулась у 2019 році, державний експерт директорату вищої освіти і освіти дорослих Міністерства освіти і науки України Олена Панич описала досвід діяльності закордонних організацій, які здійснюють процедури визнання незалежних агентств із забезпечення якості вищої освіти в Європі та США. Пізніше, за матеріалами доповіді на веб-ресурсі «Освітня політика» було розміщено статтю «Концептуальні засади створення незалежних установ оцінювання та забезпечення якості вищої освіти», у якій авторка аналізує критерії, які застосовують Європейська асоціація забезпечення якості вищої освіти (ENQA) та Рада з акредитації вищої освіти (CHEA).²¹

Передумови до створення незалежних установ із забезпечення якості вищої освіти в Україні описані в публікації Цимбалістого Т. та Ногаса Н. «Система забезпечення якості діяльності Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти і незалежних установ оцінювання та забезпечення якості вищої освіти». Автори роблять висновок, що для успішного функціонування системи забезпечення якості необхідно акцентувати увагу на кадровому забезпеченні, ефективних механізмах управління та налагодженні співпраці з міжнародними партнерами. У статті зазначається, що створення незалежних установ забезпечення якості вищої освіти може зміцнити позиції Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти та є перспективним шляхом розвитку системи забезпечення якості вищої освіти в Україні.²²

Незважаючи на значну кількість досліджень, присвячених процесам і процедурам забезпечення якості вищої освіти, питання розбудови мережі

²⁰ Воробйова О. (2018). Незалежні установи оцінювання як засіб забезпечення якості вищої освіти, *Молодь і ринок*, №1 (156). С.88-91.

²¹ Панич О. (2019). Концептуальні засади створення незалежних установ оцінювання та забезпечення якості вищої освіти. URL: <http://education-ua.org/ua/articles/1344-kontseptualni-zasadi-stvorenniya-nezaleznykh-ustanov-otsinyuvannya-ta-zabezpechennya-yakosti-vishchoji-osviti>

²² Tsymbalistyy, T. (2020). System of quality assurance of the activity of the national agency for quality assurance of higher education and independent institutions for evaluating and ensuring the quality of higher education. *Aktual'ni Problemi Pravoynavstva*, 1(4), 81–85. <https://doi.org/10.35774/app2020.04.081>

незалежних установ із забезпечення якості вищої освіти в Україні залишається недостатньо вивченим. Існують окремі наукові публікації, в яких автори наголошують на актуальності створення таких агентств в Україні. Вони підкреслюють, що це сприятиме підвищенню якості вищої освіти в країні та зміцненню позицій Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти. Водночас, у цих роботах відсутні конкретні пропозиції щодо моделей створення незалежних агентств і критеріїв їхнього визнання на національному рівні.

У цьому контексті актуальним завданням є вивчення та узагальнення міжнародного досвіду функціонування незалежних агентств із забезпечення якості вищої освіти для розробки оптимальної моделі, яка відповідатиме потребам України. У наступному розділі буде представлено аналіз підходів до організації роботи таких агентств в Європі та світі.

ПІДХОДИ ДО ФУНКЦІОНУВАННЯ НЕЗАЛЕЖНИХ АГЕНТСТВ ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ ПРОСТОРІ ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА СВІТІ

Підходи до функціонування незалежних агентств із забезпечення якості вищої освіти залежать від національних особливостей, правового поля та інституційних традицій. Проведений аналіз особливостей функціонування систем забезпечення якості вищої освіти в Європі та світі дозволив виокремити декілька підходів функціонування незалежних установ із забезпечення якості вищої освіти (рис 1).

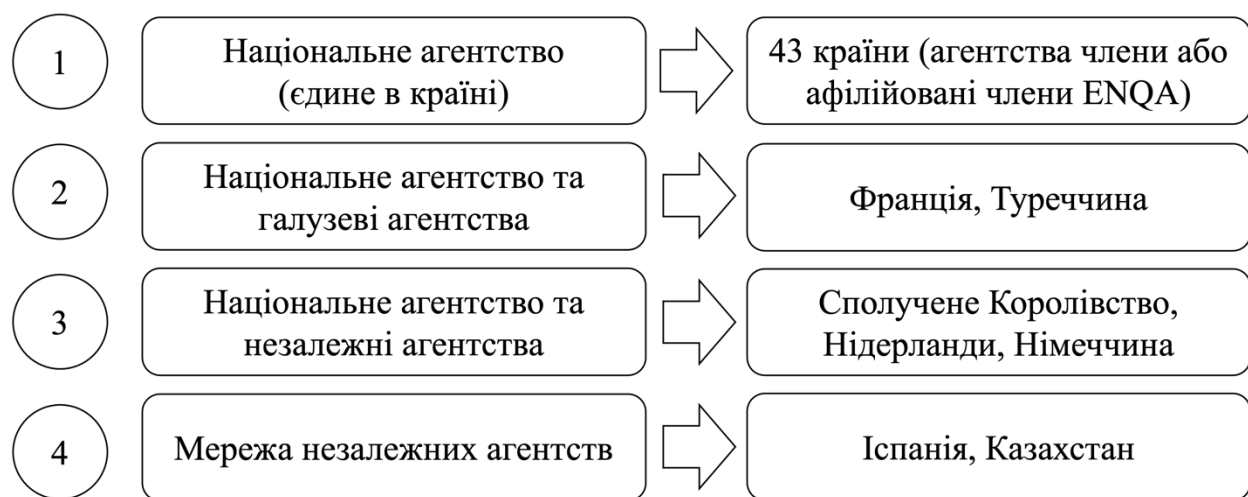

Рис. 1. Підходи до функціонування установ із забезпечення якості вищої освіти

Перший підхід є найбільш розповсюдженим в Європі та світі і передбачає, що в межах однієї країни функціонує одне національне агентство, яке відповідає за вироблення та реалізацію політик і процедур із забезпечення якості вищої освіти. Аналіз бази даних членів та афілійованих членів ENQA показав, що в європейському просторі вищої освіти є 43 країни, де застосовується саме такий підхід.

Другий підхід передбачає, що в країні одночасно функціонують національне агентство із забезпечення якості вищої освіти та галузеві агентства. Яскравим прикладом цього підходу можуть бути системи забезпечення якості вищої освіти Франції та Сполученого Королівства. У даному випадку галузеві агентства проводять процедури оцінювання якості освітніх програм та процедури інституційної акредитації для окремих галузей та спеціальностей (наприклад медицина чи інженерія), а національні агентства

здійснюють ті самі процедури для решти галузей та спеціальностей, за якими здійснюється підготовка в країні.

Третій підхід передбачає, що в країні одночасно функціонують як національне агентство із забезпечення якості вищої освіти, так і незалежні установи із забезпечення якості освіти. Прикладом цього підходу є система забезпечення якості вищої освіти в Нідерландах. Зазвичай, для цього підходу характерне розділення обов'язків між національним агентством та незалежними агентствами. Формування політик і процедур оцінювання якості освітніх програм та/або інституційної акредитації закладів вищої освіти є прерогативою національного агентства, у той час як незалежні агентства здійснюють процедури оцінювання якості освітніх програм, застосовуючи критерії оцінювання, розроблені національним агентством.

Четвертий підхід передбачає одночасне функціонування в країні декількох незалежних агентств із забезпечення якості вищої освіти, які є автономними у прийнятті рішень, розробляють та застосовують власні процедури оцінювання якості освітніх програм та інституцій. При цьому, такі агентства можуть мати як галузеве спрямування, так і здійснювати процедури оцінювання для широкого спектру спеціальностей. Такий підхід характерний для національних систем забезпечення якості вищої освіти Іспанії, Німеччини, Казахстану та Бельгії.

Незалежно від моделі, яка реалізується різними країнами Європи, спільним для діяльності всіх європейських установ із забезпечення якості вищої освіти є застосування Стандартів та рекомендацій із забезпечення в європейському просторі вищої освіти (ESG).

Розглянемо описані моделі функціонування незалежних установ із забезпечення якості вищої освіти на прикладі національних систем забезпечення якості вищої освіти у країнах Європи та світу.

Підхід перший: Національне агентство

Найбільш розповсюдженою моделлю функціонування установ із забезпечення якості вищої освіти у світі є підхід, коли в країні існує одна організація, визнана на національному рівні, діяльність якої спрямована на розроблення та реалізацію політик і процедур забезпечення якості вищої освіти. Функції, статус та структура таких організацій зазвичай визначається національним законодавством у сфері вищої освіти. Найчастіше такі організації називаються агентствами із забезпечення якості вищої освіти.

Статус та організаційна структура таких агентств не є однаковими в різних країнах Європи. В контексті статусу національних агентств із забезпечення якості вищої освіти можна виділити два основні підходи. Агентство може бути окремою організацією, діяльність якої спрямована, у більшості випадків, виключно на сферу вищої освіти, або може бути незалежним структурним підрозділом більшої організації, яка опікується питаннями освіти на різних рівнях. Наприклад, Фінський центр оцінювання освіти (FINEEC) є відокремленим підрозділом Національного агентства освіти Фінляндії, яке є урядовою організацією, підпорядкованою Міністерству освіти та культури Фінляндії²³. В Естонії застосовується схожий підхід. У 2020 році було створено Освітню та молодіжну раду (Haridus- ja Noorteamet), яка є естонською державною установою, що діє під керівництвом Міністерства освіти та науки. Вона відповідає за впровадження національної політики в галузі освіти та молоді, координацію освітніх програм і підтримку ініціатив розвитку молоді по всій Естонії. Структурним підрозділом ради є Естонське агентство забезпечення якості освіти (НАКА)²⁴. Незважаючи на те, що Фінський центр оцінювання освіти (FINEEC) та Естонське агентство забезпечення якості освіти (НАКА) не мають статусу окремої організації, обидва агентства мають повну автономію і незалежність в контексті прийняття рішень, які стосуються оцінювання якості вищої освіти в своїх країнах. Більш поширеним підходом є функціонування агентств із забезпечення якості вищої освіти як окремої державної організації, статус якої визначено національним законодавством. Прикладами таких агентств можуть бути Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти (Україна), Центр забезпечення якості вищої освіти (Литва), Польська акредитаційна комісія (Польща),

²³ ENQA Agency Review, Finish Education Evaluation Centre (FINEEC). (2022). <https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/FINEEC-external-review-report.pdf>

²⁴ ENQA Targeted Review, Estonian Quality Agency for Education (NAKA). (2023). <https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/NAKA-external-review-report.pdf>

Угорський акредитаційний комітет (Угорщина), Національне бюро з акредитації у вищій освіті (Чеська Республіка) та інші.

Типова структура агентства із забезпечення якості вищої освіти в Європейському просторі вищої освіти (ЄПВО) відображає потребу в незалежності, підзвітності та відповідності Стандартам і рекомендаціям щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG). Хоча конкретні структури відрізняються залежно від країни, більшість агентств мають спільні структурні елементи.

Типова структура агентства із забезпечення якості вищої освіти представлена в таблиці 1.

Таблиця 1

Типова структура агентства із забезпечення якості вищої освіти

Елемент структури	Склад та функції
Керівний орган або рада	До керівного органу (ради) агентства входять представники академічної спільноти, роботодавців, добувачів вищої освіти та інших зацікавлених сторін. Функції: - визначає стратегію діяльності агентства; - забезпечує незалежність та неупередженість агентства у прийнятті рішень; - розробляє та затверджує політики і процедури забезпечення якості; - приймає рішення щодо зовнішнього оцінювання якості освіти.
Виконавче керівництво	Агентство очолюється директором або виконавчим керівником, який відповідає за щоденну операційну роботу агентства та забезпечує відповідність його діяльності місії та стратегічним цілям. Керівник може мати заступників за напрямками роботи агентства. Функції: - виконує рішення керівного органу агентства; - забезпечує операційне керівництво діяльністю агентства; - забезпечує дотримання норм національного законодавства та міжнародних стандартів якості (ESG).
Оперативні підрозділи	В структурі агентства можуть утворюватися оперативні підрозділи, які є підзвітними керівникові (директору), та відповідають за виконання різних функцій, покладених на агентство.

	Типовим для структури агентств є наявність таких підрозділів: - відділ акредитації/оцінювання, який забезпечує відповідність процедури оцінювання встановленим вимогам, утворює та керує групами експертів, готує та публікує звіти про оцінювання. - відділ навчання і підтримки, який здійснює підготовку експертів, а також надає підтримку закладам вищої освіти у впровадженні практик забезпечення якості. - відділ комунікації, що відповідає а співпраць із зацікавленими сторонами, забезпечує процедури внутрішніх та зовнішніх комунікацій, сприяє підвищенню обізнаності щодо забезпечення якості.
Експерти	До складу експертних груп агентств із забезпечення якості входять представники академічної спільноти, фахівці-практики, здобувачі освіти та міжнародні експерти. Функції: - проводять оцінювання на основі визначених агентством критеріїв; - надають рекомендації закладам вищої освіти щодо покращення систем внутрішнього забезпечення якості; - готують звіти за результатами акредитаційних експертиз.
Консультативні комітети	При агентствах можуть створюватися консультативні органи, до складу яких можуть входити представники зацікавлених сторін (наприклад роботодавці, здобувачі освіти). Консультативні комітети надають пропозиції від окремих груп зацікавлених сторін, технічні консультації.
Відділ якості та апеляційний комітет	В структурі агентства може створюватися внутрішній підрозділ забезпечення якості, який регулярно оцінює діяльність агентства. Наявність апеляційного комітету в структурі агентства передбачає реалізацію механізмів подання апеляцій закладами вищої освіти на рішення агентства.

Міжнародний відділ	Враховуючи, що багато агентств є членами Європейської асоціації із забезпечення якості вищої освіти (ENQA) та зареєстровані у Європейському реєстрі забезпечення якості вищої освіти (EQAR), а також проводять міжнародні акредитації, міжнародний відділ є типовим підрозділом для агентств із забезпечення якості. Міжнародний відділ координує співпрацю агентства із закордонними партнерами у межах спільних проєктів, взаємних оцінювань та обміну найкращими практиками.
--------------------	---

В контексті процедур оцінювання якості, агентства виконуються ряд функцій, перелік яких може бути ширшим чи вужчим, в залежності від країни. Типовими для більшості агентств світу є такі процедури зовнішнього оцінювання якості, як інституційна акредитація, акредитація освітніх програм та подальші процедури моніторингу якості, такі як постакредитаційний моніторинг (follow-up review). Особливості проведення процедур інституційної акредитації в європейському просторі вищої освіти, а також в Індії та Бразилії були детально описані в аналітичному огляді «Інституційна акредитація: аналітичний огляд та рекомендації», який у 2023 році підготували Фініков Т. та Терещук В.²⁵ Акредитація освітніх програм у більшості випадків є добровільною для закладів вищої освіти і може мати незначні відмінності в підходах щодо її організації, в залежності від політики агентства. Деякі агентства, такі як Фінський центр оцінювання освіти (FINEEC), проводять процедури акредитації освітніх програм виключно для програм інженерного спрямування, у решті випадків застосовуються процедури оцінювання всієї системи забезпечення якості закладу вищої освіти²⁶. Наявний підхід, у якому на національному рівні агентство акредитує галузь знань або напрям підготовки, в межах якого функціонують освітні програми. Це характерно Академічно-інформаційного центру (AIC), латвійського агентства із забезпечення якості вищої освіти.²⁷ Типовим підходом для більшості агентств є акредитація окремих освітніх програм або груп освітніх програм. Часто, для проведення акредитації, у групи або кластери можуть об'єднуватися програми різних рівнів вищої освіти, проте в межах однієї спеціальності або галузі знань.

²⁵ Фініков Т., Терещук В. (2023). *Інституційна акредитація: аналітичний огляд і рекомендації*. Київ. Таксон.

²⁶ ENQA Agency Review, Finish Education Evaluation Centre (FINEEC). (2022). <https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/FINEEC-external-review-report.pdf>

²⁷ ENQA Agency Review, The Academic Information Centre (AIC). (2023). <https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/AIC-external-review-report.pdf>

Розповсюдженою практикою є проведення початкового оцінювання освітніх програм з метою перевірки спроможності закладу вищої освіти надавати якісні освітні послуги в межах конкретної програми. Попередня акредитація (або процедури ліцензування, які також проводить агентство) освітніх програм характерні для систем забезпечення якості вищої освіти Естонії, Латвії, Нідерландів та інших країн Європи.^{28 29}

Окрім процедур, описаних вище, агентства можуть надавати консультативні послуги щодо особливостей розбудови внутрішніх систем забезпечення якості в закладах освіти, проводити тематичні оцінювання на замовлення профільних міністерств своїх країн, брати участь у виробленні освітніх політик на національному рівні тощо.

Агентства із забезпечення якості вищої освіти, особливо ті, які мають статус неприбуткової організації, мають різні джерела фінансування своєї діяльності. Одним з основних джерел прибутку для агентств є плата за послуги з оцінювання якості, яку вносять заклади вищої освіти, які бажають пройти процедуру акредитації. Вартість таких послуг може суттєво відрізнятися в залежності від країни, а також кількості освітніх програм, що заклад вищої освіти подає на акредитацію. Багато агентств із забезпечення якості вищої освіти отримують державне фінансування, яке може включати заробітні плати членів та секретаріату агентства, субсидії та гранти спрямовані на підтримку ініціатив з підвищення якості вищої освіти в країні. Державне фінансування агентств є особливо важливим для регіонів, в яких заклади вищої освіти не мають фінансової спроможності сплачувати великі суми за оцінювання якості освітніх послуг. Деякі агентства із забезпечення якості функціонують за моделлю членства, яка передбачає сплату закладами щорічних внесків для участі в діяльності організації. Такий підхід не лише гарантує стабільність фінансування, але й сприяє зміцненню відчуття спільноти та співпраці між закладами-учасниками, створюючи умови для обміну досвідом та кращими практиками. Окрім стандартних оцінювань, агентства із забезпечення якості можуть пропонувати консультаційні послуги закладам, які прагнуть підвищити свої стандарти якості. Ці послуги можуть включати тренінги, семінари та консультації, що забезпечує додаткові джерела доходу для агентств. Агентства із забезпечення якості часто співпрацюють з іншими організаціями, зокрема міжнародними, що відкриває доступ до спільних можливостей фінансування. Такі партнерства можуть передбачати реалізацію спільних проєктів, які залучають гранти або спонсорську підтримку, тим

²⁸ ENQA Targeted Review, Estonian Quality Agency for Education (HAKA). (2023). <https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/HAKA-external-review-report.pdf>

²⁹ ENQA Agency Review, The Academic Information Centre (AIC). (2023). <https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/AIC-external-review-report.pdf>

самим сприяючи збільшенню доходів агентства. Окрім цього, деякі агентства отримують дослідницькі гранти, спрямовані на вивчення практик забезпечення якості та впровадження інновацій у сфері вищої освіти. Таке фінансування дозволяє реалізовувати масштабні проєкти та ініціативи, спрямовані на підвищення ефективності діяльності агентства та якості освіти загалом.³⁰

Узагальнюючи інформацію про функціонування національних агентств із забезпечення якості в європейському просторі вищої освіти варто зазначити, що їх об'єднують наступні риси:

- Агентства є монополістами в контексті проведення процедур оцінювання якості вищої освіти на національному рівні.
- Агентства діють незалежно від зовнішніх впливів, особливо з боку урядів та закладів вищої освіти.
- До процесу прийняття рішень долучено широке коло зацікавлених сторін.
- Агентства забезпечують прозорість та доступність процесів оцінювання, прийняття рішень, а також відповідних критеріїв оцінювання.
- Діяльність агентств відповідає Стандартам та рекомендаціям забезпечення якості в європейському просторі вищої освіти (ESG).
- Фінансування агентств відбувається з різних джерел, проте найпоширенішими є державне фінансування та прибуток від проведення процедур оцінювання якості освіти.
- Агентства прагнуть підтримати заклади вищої освіти у покращенні якості, а не лише оцінити відповідність встановленим вимогам.

Більшість національних агентств із забезпечення якості в Європі є повними або афілійованими членами Європейської асоціації забезпечення якості вищої освіти (ENQA), а також зареєстровані в Європейському реєстрі забезпечення якості вищої освіти (EQAR). Членство в Європейській асоціації забезпечення якості вищої освіти (ENQA) є підтвердженням того, що діяльність агентства відповідає вимогам, що встановлено розділом 3 Стандартів та рекомендацій забезпечення якості в європейському просторі вищої освіти (ESG).

³⁰ Handke, Stefan. (2023). *Accreditation agencies in the European higher education area: nonprofit business models, competition and survival*. Edward Elgar Publishing.

Підхід другий: Національне агентство та галузеві агентства

Для цього підходу характерним є те, що в межах однієї країни можуть бути визнаними та одночасно функціонувати кілька установ із забезпечення якості вищої освіти. При цьому, одне з цих агентств має статус національного і проводить процедури оцінювання якості вищої освіти в межах широкого кола спеціальностей. Діяльність інших агентств спрямована на оцінювання якості освітніх програм в межах конкретних, визначених в межах країни спеціальностей, таких як медицина, інженерні науки або бізнес адміністрування. Яскравим прикладом такого підходу до організації роботи агентств є національні системи забезпечення якості вищої освіти Франції та Туреччини.

Агентства із забезпечення якості вищої освіти Франції

У Франції на національному рівні функціонують п'ять установ із забезпечення якості вищої освіти. Вища рада з оцінювання наукової діяльності та вищої освіти (HCERES) здійснює процедури акредитації закладів вищої освіти та освітніх програм для більшості спеціальностей та здійснює процедури визнання інших агентств із забезпечення якості в країні. Комісія з присвоєння інженерних звань (CTI) та Мережа інженерної підготовки дослідницького університету (Figure) є галузевими агентствами і здійснюють процедури акредитації інженерних освітніх програм та профільних інженерних освітніх закладів. Комітет з оцінки кваліфікацій, виданих бізнес-школами (CEFDG) займається питаннями ліцензування та акредитації установ та бізнес шкіл, які надають освітні програми з менеджменту на магістерському рівні. Національний консультативний комітет університетських технологічних інститутів (CCN-IUT) проводить акредитацію короткострокових програм, за якими присуджуються професійні кваліфікації.³¹

Особливістю французької системи забезпечення якості вищої освіти є те, що агентства із забезпечення якості приймають незалежні рішення тільки щодо інституційної акредитації, а також щодо акредитації освітніх програм і закладів за кордоном. Фінальні рішення щодо акредитації освітніх програм на національному рівні приймаються Міністерством освіти і науки Франції на основі рекомендацій, наданих агентствами. Окрім того, процедури

³¹ ENQA Agency Review, *Commission des titres d'ingénieur (CTI)*. (2019). <https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/CTI-external-review-report.pdf>

оцінювання, які застосовуються незалежними французькими агентствами мають бути погоджені Вищою радою з оцінювання наукової діяльності та вищої освіти (HCERES).

Першою установою із забезпечення якості вищої освіти, яка з'явилась у Франції було була Комісія з присвоєння інженерних звань (CTI). Комісію було створено в 1934 році, як спеціалізовану установу з акредитації освітніх програм інженерного напрямку. Схожа організація була утворена у Франції в 2001 році для проведення акредитації програм з менеджменту, які надають бізнес-школи: Комітет з оцінки кваліфікацій, виданих бізнес-школами (CEFDG). У 2006 році уряд Франції заснував Агентство з оцінки досліджень та вищої освіти (AERES), місією якого були оцінювання та акредитація закладів вищої освіти, наукових установ, освітніх програм всіх трьох рівнів вищої освіти.

Після декількох років спільної роботи на ринку освітніх послуг Агентство з оцінки досліджень та вищої освіти (AERES) та Комісія з присвоєння інженерних звань (CTI) укладають рамкову угоду про співпрацю. У 2013 році, відповідно до нового закону про вищу освіту Франції, Агентство з оцінки досліджень та вищої освіти (AERES) було трансформовано у Вищу раду з оцінювання наукової діяльності та вищої освіти (HCERES)³². Відповідно до угоди про співпрацю, на Вищу раду з оцінювання наукової діяльності та вищої освіти покладалась відповідальність за акредитацію освітніх та наукових інституцій, а також освітніх програм, за виключенням деяких, у тому числі інженерного напрямку. Акредитація інженерних програм залишилась у повній відповідальності Комісії з присвоєння інженерних звань. Завданням Вищої ради з оцінювання наукової діяльності та вищої освіти також є валідація процедур та результатів оцінювання всіх незалежних агентств із забезпечення якості у Франції, окрім Комісії з присвоєння інженерних звань.³³

У 2016 році Вища рада з оцінювання наукової діяльності та вищої освіти (HCERES) та Комісія з присвоєння інженерних звань (CTI) уклали угоду, яка визначає відповідальність кожного з агентств щодо акредитації закладів вищої освіти, наукових інституцій та освітніх програм. Одним з результатів співпраці було зменшення терміну акредитації, яку надає Комісія з присвоєння інженерних звань (CTI) з 6 до 5 років. Це дозволило узгодити терміни акредитації з тими, що надає Вища рада з оцінювання наукової діяльності та вищої освіти (HCERES).

³² ENQA Agency Review, High Council for the Evaluation of Research and Higher Education (HCERES). (2022). <https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/HCERES-external-review-report.pdf>

³³ ENQA Agency Review, Commission des titres d'ingénieur (CTI). (2019). <https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/CTI-external-review-report.pdf>

Періодична акредитація інженерних програм є обов'язковою (для державних та приватних закладів вищої освіти). Перелік акредитованих інженерних програм оприлюднюється на міністерському рівні та оновлюється щороку. Акредитація освітніх програм за рештою спеціальностей є добровільною.

Співпраця між Вищою радою з оцінювання наукової діяльності та вищої освіти (HCERES) і Комісією з присвоєння інженерних звань (CTI) має довгу та позитивну історію. На початку 2022 року ця співпраця була формалізована відповідно до нового закону про дослідження та його впроваджувального декрету. Обидва агентства реалізують спільні проєкти та активно співпрацюють у межах європейських ініціатив. Хоча Вища рада з оцінювання наукової діяльності та вищої освіти (HCERES) і відповідає за розробку процедур освітньої та дослідницької діяльності у французьких закладах вищої освіти, разом із Комісією з присвоєння інженерних звань (CTI) було розроблено спільні процеси інституційної оцінки, що дозволило знизити адміністративне навантаження на заклади вищої освіти та наукові установи.³⁴

Вища рада з оцінювання наукової діяльності та вищої освіти (HCERES)

Відповідно до Закону про вищу освіту та наукові дослідження № 2013-660 від 22 липня 2013 року, також відомого як “Закон Фіоразо”,³⁵ Агентство з оцінки досліджень та вищої освіти, яке функціонувало з 2006 року, було ліквідовано та замість нього створено Вищу раду з оцінювання наукової діяльності та вищої освіти (HCERES) (далі – Вища рада).

Вищу отримала статус незалежного адміністративного органу та успадкувала усі права свого попередника. Крім того, новий закон про вищу освіту та наукові дослідження запровадив можливість для закладів вищої освіти обирати інший орган для проходження акредитації, умови попереднього затвердження процедур оцінювання Вищою радою. Структура Вищої ради була остаточно сформована наприкінці жовтня 2015 року після оприлюднення декрету Державної ради, який визначав його організаційну структуру та порядок роботи. Іншими двома декретами визначались процедури призначення членів ради та президента.³⁶

³⁴ *ENQA Targeted Review, Commission des titres d'ingénieur (CTI)*. (2024). <https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/CTI-Targeted-review-report.pdf>

³⁵ Law n°2013-660 of July 22, 2013 on higher education and research, known as the Fioraso Law.

³⁶ *ENQA Agency Review, High Council for the Evaluation of Research and Higher Education (HCERES)*. (2022). <https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/HCERES-external-review-report.pdf>

У 2020 році французький парламент ухвалив Багаторічний закон про програмування досліджень (LPR). Закон передбачав зміну статусу Вищої ради: із незалежного адміністративного органу, починаючи з 1 січня 2022 року, Вища рада стала незалежним публічним органом із статусом юридичної. Такі зміни розширили повноваження Вищої ради, зокрема рада отримала право затверджувати бюджет та отримала статус роботодавця. Окрім того, новий закон поставив перед Вищою радою нове завдання: «координація дій національних органів оцінювання у сферах досліджень та вищої освіти, за винятком органів, відповідальних за оцінювання персоналу, відповідно до специфіки місій, які виконують ці національні органи».³⁷

Управління Вищої ради здійснюється 24 членами ради, включно з президентом. Члени Вищої ради призначаються, з дотриманням гендерного паритету, Міністром вищої освіти та досліджень на чотирирічний термін з можливістю поновлення. Більшість членів Вищої ради пропонуються зацікавленими сторонами (Конференція президентів університетів (CPU), Національна рада університетів (CNU), науково-дослідні установи). До складу Ради також входять два здобувачі освіти, два обрані представники (один член парламенту та один сенатор) і три представники європейських агентств із забезпечення якості. Президент Вищої ради призначається указом Президента Франції після проведення відкритого конкурсу та розгляду заяв комісією, члени якої призначаються прем'єр-міністром Франції за поданням Міністра вищої освіти, досліджень та інновацій.³⁸ Повноваження Вищої ради та президента визначені законом і Декретом № 2014-1365. Рада та її президент відповідають за організацію діяльності Вищої ради. Генеральний секретар відповідає за функціонування та адміністративну організацію установи.³⁹ Станом на початок 2025 року, Вищої ради з оцінювання наукової діяльності та вищої освіти має більше 100 осіб адміністративного персоналу.

До структури Вищої ради з оцінювання наукової діяльності та вищої освіти входять наступні підрозділи:

- 5 департаментів оцінювання, кожен з яких очолюється директором за підтримки начальника відділу. Директори призначаються президентом після затвердження Радою на поновлюваний чотирирічний термін. Департаменти оцінювання:

³⁷ *Les principales dispositions de la loi de programmation de la recherche pour les années 2021 à 2030.* (2021). <https://www.enseignementsup-recherche.gouv.fr/sites/default/files/2021-09/document-de-synth-se-lpr-2021-12890.pdf>

³⁸ *ENQA Agency Review, High Council for the Evaluation of Research and Higher Education (HCERES).* (2022). <https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/HCERES-external-review-report.pdf>

³⁹ *Décret n° 2014-1365 du 14 novembre 2014 relatif à l'organisation et au fonctionnement du Haut Conseil de l'évaluation de la recherche et de l'enseignement supérieur. Version en vigueur au 11 décembre 2024.* (2014). <https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000029762447>

- Департамент оцінювання закладів вищої освіти, відповідальний за проведення процедур інституційної акредитації.
- Департамент оцінювання академічних програм, займається оцінюванням освітніх програм (бакалаврат, магістратура та еквівалентні ступені), аспірантур і докторських шкіл. Додатково, проводить оцінювання пропозицій щодо відкриття нових освітніх програм та освітніх політик закладів вищої освіти.
- Департамент оцінювання досліджень, відповідальний за оцінювання дослідницьких підрозділів та політик, пов'язаних із дослідженнями.
- Департамент оцінювання дослідницьких установ, займається оцінюванням національних дослідницьких установ, дослідницької інфраструктури та їх взаємодії із закладами освіти.
- Департамент Європи та міжнародних відносин, відповідальний за розвиток міжнародної співпраці та процедур акредитації за кордоном.
- Обсерваторія науки і технологій, включена до складу Вищої ради у 2015 році, займається тематичними та бібліометричними дослідженнями та аналізами.
- Французький офіс наукової доброчесності, створений у березні 2017 року. Завданнями офісу є рефлексія, моніторинг виконання зобов'язань, передбачених Хартією наукової доброчесності. Офіс також сприяє обміну та впровадженню практик академічної доброчесності у сфері освіти.
- Департамент інформаційних технологій, організовує та розвиває інформаційну систему Вищої ради.
- Генеральний секретаріат, який охоплює всі допоміжні функції, такі як управління персоналом, фінансами, комунікацію, правові питання, координацію зовнішніх проектів тощо.

Вища рада також має власний орган соціального діалогу та консультацій – Технічний комітет, до складу якого входять вісім співробітників Вищої ради.⁴⁰

В межах Стандартів та рекомендації із забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти Вища рада з оцінювання наукової діяльності та вищої освіти проводить наступні види оцінювання:

- Інституційна акредитація закладів вищої освіти.
- Акредитація освітніх програм та докторських шкіл закладів вищої освіти.

⁴⁰ Hcéres organisation chart. <https://www.hceres.fr/en/hceres-organisation-chart>

- Акредитація освітніх програм та інституційна акредитація да кордоном.

Окрім зазначених видів оцінювання, Вища рада також здійснює оцінювання наукових установ і організацій, а також територіальних кластерів закладів вищої освіти.

Бюджет Вищої ради обговорюється та затверджується французьким парламентом під час щорічних дебатів щодо проєкту фінансового закону. Для виконання всіх своїх завдань у 2024 році Вищій раді було виділено операційний бюджет у розмірі приблизно 24,3 мільйонів євро.⁴¹ Вища рада також має власні ресурси, отримані від процедур міжнародної акредитації, а також від зовнішніх замовлень на аналітичні звіти, консалтинг тощо. Як і всі публічні установи, Вища рада підпорядковується нормам державного бухгалтерського обліку.

Закон про програмування досліджень гарантує Вищій раді організаційну незалежність від урядових органів. Вища рада також має оперативну незалежність у прийнятті рішень щодо своїх регламентів, процедур і методів оцінювання тощо. Хоча зацікавлені сторони надають консультації раді щодо різних процесів, Вища рада та її колективний керівний орган завжди ухвалюють остаточні рішення.⁴²

В контексті процедур інституційної акредитації національних та іноземних закладів, а також акредитації освітніх програм за кордоном, Вища рада ухвалює самостійні та незалежні рішення. При акредитації освітніх програм на національному рівні, звіти про оцінювання, які супроводжуються висновками та проєктом рішення, передаються до профільного міністерства. Міністерство вправі враховувати або відхиляти висновки Вищої ради щодо акредитації освітніх програм.⁴³

Комісія з присвоєння інженерних звань (СТІ)

Комісія з присвоєння інженерних звань (СТІ) (далі - Комісія) була створена у 1934 році відповідно до Кодексу освіти Франції (стаття L.642-2 та наступні). У Франції Комісія є органом, який здійснює процедури акредитації

⁴¹ *Deliberation No. 2024-2-02.* (2024). Retrieved December 11, 2024, from https://www.hceres.fr/sites/default/files/media/downloads/deliberation_2024-2-02.pdf

⁴² *Les principales dispositions de la loi de programmation de la recherche pour les années 2021 à 2030.* (2021). <https://www.enseignementsup-recherche.gouv.fr/sites/default/files/2021-09/document-de-synth-se-lpr-2021-12890.pdf>

⁴³ *ENQA Agency Review, High Council for the Evaluation of Research and Higher Education (HCERES).* (2022). <https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/HCERES-external-review-report.pdf>

освітніх програм інженерного спрямування та закладів вищої освіти, які присуджують інженерні ступені “titre d’ingénieur diplômé”.⁴⁴

З 1984 року оцінювання нових програм французьких державних закладів вищої освіти Комісією стало обов’язковим за законом, а з 1997 року всі існуючі інженерні програми (у приватних та державних закладах вищої освіти) мають проходити періодичну процедуру оцінювання, яку здійснює Комісія.⁴⁵

Окрім існуючих п’ятирічних програм, які ведуть до здобуття ступеня магістра, враховуючи дефіцит кваліфікованих інженерних кадрів, у Франції почали створювати трирічні бакалаврські освітні програми. Початково, Комісія не здійснювала акредитацію таких програм, проте з початку 2020 року, відповідно до змін у національному законодавстві, Комісія почала проводити процедури зовнішнього оцінювання якості і для бакалаврських програм. Таким чином, Міністерство освіти і науки Франції забезпечило інтеграцію трирічних бакалаврських освітніх програм до існуючої системи інженерної освіти та доручило Комісії проводити процедури забезпечення якості відповідно до стандартів Європейської асоціації із забезпечення якості у вищій освіті.⁴⁶

До складу Комісії входить 32 її члени. Комісія в рівній кількості складається з представників академічної спільноти (16 членів) та представників промисловості (16 членів, які представляють як роботодавців, так і інженерні асоціації та профспілки). Ці члени пропонуються їхніми організаціями та призначаються міністром освіти і науки на чотирирічний термін із можливістю одноразового поновлення. Детально, склад Комісії виглядає наступним чином: вісім професіоналів-практиків, які представляють організації роботодавців; вісім професіоналів-практиків, які представляють профспілки та асоціації інженерів; вісім представників закладів вищої освіти, підпорядкованих Міністерству вищої освіти та досліджень; п’ять представників академічного персоналу закладів вищої освіти, підпорядкованих іншим міністерствам; троє експертів у галузі науки і технологій.⁴⁷

Члени комісії беруть участь у всіх аспектах діяльності організації, таких як: управління; розробка стандартів та рекомендацій для акредитації інженерних програм; участь у процедурах оцінювання; обговорення та

⁴⁴ CTI & the French engineering schools and degree. (2022). https://www.cti-commission.fr/wp-content/uploads/2022/05/CTI_depliant_EN_2022_May.pdf

⁴⁵ ENQA Agency Review, *Commission des titres d’ingénieur (CTI)*. (2019). <https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/CTI-external-review-report.pdf>

⁴⁶ ENQA Targeted Review, *Commission des titres d’ingénieur (CTI)*. (2024). <https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/CTI-Targeted-review-report.pdf>

⁴⁷ ENQA Agency Review, *Commission des titres d’ingénieur (CTI)*. (2019). <https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/CTI-external-review-report.pdf>

голосування щодо результатів акредитаційних процедур; взаємодія із зацікавленими сторонами; активна роль у вирішенні питань, пов'язаних з інженерною професією та її впливом на суспільні виклики тощо.⁴⁸

Всі 32 члени Комісії складають її пленарну асамблею. Пленарна асамблея обирає серед своїх членів раду у складі максимум 9 осіб. Разом із обраним президентом та двома віце-президентами вони формують раду Комісії, яка може налічувати до 12 членів. На засіданнях ради також присутні виконавчий директор Комісії, менеджери процесу аудиту із числа постійного персоналу, секретарі та представник від здобувачів освіти. Основним завданням ради є підготовка засідань пленарної асамблеї. Виконавчий директор Комісії відповідає за щоденне управління організацією, включаючи питання людських ресурсів: постійного персоналу, а також спеціальних консультантів, які працюють за строковими контрактами та виконують окремі завдання в рамках діяльності Комісії.

Постійна команда співробітників у складі 4 штатних одиниць здійснює щоденну операційну діяльність Комісії. Тимчасовий персонал (2 штатні одиниці) працює над виконанням окремих завдань і організацією подій. Послуги секретаріату (1 штатна одиниця) надаються Генеральним директором з питань вищої освіти при Міністерстві вищої освіти та досліджень.⁴⁹

До структури Комісії наступні підрозділи:

- Керівні комітети та робочі групи, які займаються вирішенням періодичних або разових питань, зокрема у сферах бюджету, аудиторських процесів, рамкових документів, якості та комунікації, а також міжнародної діяльності.
- Комітет стратегічного планування. Комісія може залучати Комітет стратегічного планування для стратегічного аналізу та обговорення своєї ролі, місій, процесів забезпечення якості та критеріїв оцінювання. Комітет створюється на обмежений період часу і складається з представників національних та міжнародних партнерських установ, а також осіб, визнаних за їхніми специфічними навичками у сфері освіти, забезпечення якості, інтернаціоналізації, економіки чи промисловості, науки та технологій. Члени Комітету призначаються під час пленарного засідання Комісії.
- Апеляційний комітет, до складу якого входять три зовнішні компетентні особи, що розглядають апеляції.

До основних функцій Комісії можна віднести наступне:

⁴⁸ CTI & the French engineering schools and degree. (2022). https://www.cti-commission.fr/wp-content/uploads/2022/05/CTI_depliant_EN_2022_May.pdf

⁴⁹ ENQA Targeted Review, Commission des titres d'ingénieur (CTI). (2024). <https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/CTI-Targeted-review-report.pdf>

- Періодична акредитація інженерних програм. Усі інженерні освітні програми, які пропонують заклади вищої освіти Франції, підлягають обов'язковій періодичній оцінці. Ця процедура призводить до акредитації закладів на право присуджувати інженерний ступінь. Оцінювання є обов'язковим як для існуючих програм, так і при відкритті нової освітньої програми або філії закладу.
- Оцінювання програм французьких закладів за кордоном. На запит і за підтримки відповідних органів влади Комісія проводить процедури оцінювання інженерних програм, які пропонують французькі заклади за межами Франції.
- Оцінювання інженерних програм закордонних закладів. На запит закладів Комісія проводить оцінювання існуючих інженерних програм закордонних закладів вищої освіти. Позитивний результат процедури оцінювання може призвести до визнання цих ступенів, що присвоюються випускникам цих програм у Франції ("Admission par l'Etat").
- Сприяння розвитку інженерної освіти. Комісія визначає загальний профіль інженера на рівні магістра, а також розробляє критерії та процедури присудження інженерного ступеня.
- Висловлення думок з питань інженерної освіти. Комісія надає експертні висновки з усіх питань, що стосуються французької інженерної освіти.
- Розвиток культури забезпечення якості. Комісія сприяє розвитку культури забезпечення якості у французьких інженерних школах і в своїй діяльності відповідно до Стандартів та рекомендацій із забезпечення якості в європейському просторі вищої освіти (ESG).
- Просування французького інженерного ступеня:
- Присудження якісних знаків. Комісія є засновником Європейської мережі акредитації інженерної освіти (ENAE) і уповноважена присуджувати європейський знак якості для інженерних програм EUR-ACE® (рівень магістра). Комісія також є членом Європейського консорціуму з акредитації (ECA) і бере участь у присудженні Сертифіката якості для інтернаціоналізації (CeQuInt).⁵⁰

Загальний річний бюджет Комісії, включаючи заробітну плату персоналу, гонорари адміністративного оператора та експертів за проведення процедур оцінювання, формується з чотирьох джерел: 1) грант від міністерства, який надається як компенсація за виконання Комісією своєї публічної місії; 2) внески французьких закладів вищої освіти, як компенсація за діяльність Комісії з просування інженерних програм, а також представництво

⁵⁰ ENQA Agency Review, *Commission des titres d'ingénieur (CTI)*. (2019). <https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/CTI-external-review-report.pdf>

інженерної освіти в національних та міжнародних організаціях. 3) дохід від акредитаційної діяльності за кордоном, витрати на яку виставляються закладам на основі повної компенсації витрат; 4) дохід від експертних послуг, який використовуються для оплати роботи експертів.⁵¹

Комісія користується як організаційною, так і операційною незалежністю, а також значною автономією у прийнятті офіційних рішень. Хоча міністерства мають законне право змінювати рішення Комісії щодо акредитації освітніх програм, вони скористалися цим правом лише одного разу за 84 роки. У тому конкретному випадку міністерство вирішило зберегти акредитацію певної програми за умови негайного впровадження заходів щодо її вдосконалення. В контексті процедур інституційної акредитації національних та іноземних закладів, а також акредитації освітніх програм за кордоном Комісія ухвалює самостійні та незалежні рішення.⁵²

Мережа інженерних дослідницьких університетів (Réseau Figure)

Ідея створення Мережі інженерних дослідницьких університетів (Réseau Figure) (далі – Мережа) з'явилась на тлі нового підходу до педагогічних інновацій, розпочатого у Франції колишнім генеральним директором Національного центру наукових досліджень (CNRS) Робером Шабалем в період з 2005 по 2010 роки.

Мережу було створено у березні 2013 року у формі асоціації в рамках проєкту Ініціативи досконалості в інноваційному навчанні (IDEFI). Ця ініціатива була спрямована на розширення спектру інженерних освітніх послуг у Франції, а також у партнерських країнах, спираючись на міжнародну систему інженерної освіти. Початково, до мережі увійшло 15 закладів вищої освіти.⁵³ Réseau FIGURE є акронімом від Formation en Ingénierie par des Universités de REcherche (Навчання інженерії в дослідницьких університетах). Станом на початок 2025 року до членами мережі є 24 заклади вищої освіти.

Мережа одночасно поєднує декілька важливих ролей. По-перше, це міжнародна університетська мережа, яка пропонує програми підготовки в інженерних професіях, орієнтовані на інновації та міжнародну перспективу. Заклади вищої освіти, акредитовані Мережею отримують відповідний знак

⁵¹ ENQA Targeted Review, Commission des titres d'ingénieur (CTI). (2024). <https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/CTI-Targeted-review-report.pdf>

⁵² ENQA Agency Review, Commission des titres d'ingénieur (CTI). (2019). <https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/CTI-external-review-report.pdf>

⁵³ Initiatives D'Excellence en Formations Innovantes (IDEFI) - Appel à projets – 2011. (2011). https://anr.fr/en/france-2030/call-for-proposals-details/call/appel-a-projets-initiatives-dexcellence-en-formations-innovantes-idefi/?utm_source=chatgpt.com

якості. По-друге, Мережа виступає оператором, який надає послуги закладам вищої освіти та/або дослідницьким установам зі створення та впровадження моделей підготовки інженерів. Мережа позиціонує себе як партнер для закладів вищої освіти та/або дослідницьких установ, які прагнуть посилити або розвинути свою привабливість і вплив в контексті надання освітніх послуг з інженерних спеціальностей.⁵⁴

У 2016-2017 роках Мережа розробила власні критерії оцінювання якості, включаючи стандарт оцінювання якості інженерних програм, який був представлений, та погоджений Вищою радою з оцінювання наукової діяльності та вищої освіти (HCERES) у 2020 році.

Основним колективним керівним органом Мережі є генеральна асамблея. Генеральна асамблея складається з представників закладів, які є членами асоціації. Юридичні особи, які мають статус повноправних членів, представлені на генеральній асамблеї фізичною особою з правом голосу (делегатом). Основними завданнями генеральної асамблеї є вироблення та прийняття стратегічних рішень щодо всього спектру завдань Мережі, контроль за діяльністю організації, а також вироблення рішень щодо подальшого розвитку, прийняття нових членів до мережі тощо.

Щоденною діяльністю Мережі керує офіс, який складається з президента, двох віце-президентів, секретаря (обирається на два роки) та керівників місій. Він координує всі дії, пов'язані з поточною діяльністю організації та приймає всі необхідні рішення для реалізації стратегічних напрямів, затверджених генеральною асамблеєю.

До структури Мережі також входять наступні підрозділи:

- Відділ програм (Figure Cursus) є підрозділом Мережі, який відповідає за всі завдання, пов'язані з розробкою та впровадженням в університетах інноваційних моделей навчання в інженерії. Відділ забезпечує моніторинг освітніх потреб зацікавлених сторін, розробляє моделі підготовки інженерів для всіх трьох рівнів вищої освіти, визначає правила та процедури надання освітніх послуг в галузі, здійснює адаптацію рамкових документів для вирішення суспільних викликів та задоволення потреб економіки, сприяє впровадженню розроблених моделей підготовки у закладах вищої освіти у Франції та за кордоном.⁵⁵
- Відділ забезпечення якості (Figure Assurance Qualité) здійснює діяльність із забезпечення якості інженерних навчальних програм в університетах. Цей підрозділ здійснює акредитацію інженерних освітніх

⁵⁴ *Identity, raison d'être and values (Figure Network web-site)*. Retrieved December 13, 2024, from <https://reseau-figure.fr/identite-raison-detre-et-valeurs>

⁵⁵ *The role of Figure Cursus® in governance*. Retrieved December 13, 2024, from <https://reseau-figure.fr/gouvernance/le-role-de-figure-cursus-dans-la-gouvernance>

програм в університетах, які вже є або прагнуть стати повноправними членами мережі. Підрозділ відповідає за розробку критеріїв та методів організації оцінювання, а також критеріїв компетентності та неупередженості експертів. Відповідно до Стандартів та рекомендацій забезпечення якості в європейському просторі вищої освіти, цей підрозділ має встановлену правову основу, є незалежним і діє автономно.⁵⁶

- Відділ розвитку (Figure Développement®) спрямований на підвищення видимості Мережі та її експертизи для основних органів влади (міністерств, національних або міжнародних організацій тощо). Директор відділу розвитку призначається на чотирирічний поновлюваний термін за поданням президента Мережі. Директор формує команду відділу, залучаючи фахівців на свій розсуд, зокрема експертів для виконання консультативних завдань. Відділ розвитку бере участь у просуванні бренду Мережі як у Франції, так і на міжнародному рівні, працює в проєктному режимі, зокрема бере участь у структурних проєктах, що фінансуються інвесторами тощо.⁵⁷

Мережа має статус неприбуткової асоціації, яка фінансується за рахунок державного бюджету. Інформація щодо річного бюджету Мережі відсутня у відкритих джерелах. Зазвичай такі мережі фінансуються через поєднання внесків закладів-членів, державних грантів та партнерства із представниками промисловості. Разом з тим, на веб-сторінці Європейської асоціації забезпечення якості вищої освіти (ENQA), афілійованим членом якої є Мережа, вказано що за час існування організації, вона отримала фінансування від уряду Франції на суму 10 млн. євро.⁵⁸

Мережа користується як організаційною, так і операційною незалежністю, а також має значну автономію у прийнятті офіційних рішень. Разом з тим, як і у випадку з іншими французькими агентствами, фінальне рішення щодо акредитації освітніх програм приймає профільне міністерство. В контексті надання знаку якості Réseau Figure, закладам вищої освіти та науковим установам інженерного спрямування, на національному рівні та за кордоном, мережа приймає самостійні рішення.

⁵⁶ *The role of Figure Assurance Qualité® in governance*. Retrieved December 13, 2024, from <https://reseau-figure.fr/gouvernance/le-role-de-figure-assurance-qualite-dans-la-gouvernance>

⁵⁷ *The role of Figure Développement® in governance*. Retrieved December 13, 2024, from <https://reseau-figure.fr/gouvernance/le-role-de-figure-developpement-dans-la-gouvernance>

⁵⁸ *FIGURE • Engineering Education by Research Universities*. Retrieved December 13, 2024, from <https://www.enqa.eu/membership-database/figure-engineering-education-by-research-universities/>

Комітет з оцінки кваліфікацій, виданих бізнес-школами (CEFDG)

Комітет з оцінки кваліфікацій, виданих бізнес-школами (CEFDG) (далі - Комітет) є єдиним національним органом, що має повноваження оцінювати якість освіти у приватних та державних школах управління. Комітет був створений за сприяння міністерства вищої освіти та досліджень та міністерства промисловості та торгівлі, відповідно до Декрету № 2001-295 від 4 квітня 2001 року, з подальшими змінами.⁵⁹ Комітет знаходиться під подвійним наглядом з боку Міністерства вищої освіти та досліджень і Міністерства економіки, фінансів та промислово-цифрового суверенітету.

Комітет здійснює процедури акредитації бакалаврських та магістерських освітніх програм з управління, висновки щодо яких передає до Міністерства вищої освіти та досліджень (MESR). Позитивне рішення щодо акредитації освітніх програм надає дозвіл видавати випускникам дипломи державного зразка.

Комітет також залучений для консультування Міністерства вищої освіти та досліджень щодо стратегічних проєктів в сфері приватної вищої освіти (наприклад, зобов'язання приватних закладів вищої освіти щодо навчання молоді з питань сталого розвитку, оцінювання якості онлайн-навчання, регулювання приватного ринку вищої освіти державою тощо). З цією метою Комітет створює спеціальні робочі групи, відповідно вдосконалює свої інструменти оцінювання та, за необхідності, може подавати пропозиції Генеральному директору з питань вищої освіти.

До складу Комітету входять:

- представники бізнес-шкіл, призначені за пропозицією Конференції директорів французьких шкіл управління (CDEFM) та Міністерства економіки, фінансів та промислово-цифрового суверенітету;
- науковці, що спеціалізуються у галузі управлінських наук, призначені за пропозицією закладів вищої освіти та Міністерства вищої освіти та досліджень;
- представники економічних і соціальних кіл, призначені за пропозицією національної мережі торгово-промислових палат Франції (CCI France), Економічної, соціальної та екологічної ради (CESE), представницьких професійних організацій роботодавців, представницьких профспілкових організацій працівників;

⁵⁹ *Décret n°2001-295 du 4 avril 2001 portant création de la commission d'évaluation des formations et diplômes de gestion.* Retrieved December 13, 2024, from <https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000000589624>

- кваліфіковані особи, призначені Міністерством вищої освіти та досліджень і Міністерством економіки, фінансів та промислово-цифрового суверенітету.

Термін повноважень членів Комітету становить чотири роки, з можливістю одноразового продовження. Половина складу членів оновлюється кожні два роки. Усі члени Комітету підписують хартію про конфіденційність і запобігання конфліктам інтересів. Постійна команда Комітету забезпечує щоденну операційну діяльність організації та наразі складається з генерального директора та трьох наукових менеджерів.⁶⁰

До основних функцій Комітету можна віднести наступне:

- Розробка стандартів оцінювання якості вищої освіти. Комітет розробляє критерії оцінювання та узгоджує їх з іншими агентствами, такими як Вища рада з оцінювання наукової діяльності та вищої освіти (HCERES) та Комісія з присвоєння інженерних звань (СТІ).
- Акредитація освітніх програм. Комітет гарантує відповідність освітніх програм національним стандартам, зокрема Декрету від 27 січня 2020 року, який стосується університетських ступенів.⁶¹
- Консультування Міністерства вищої освіти та досліджень. Комітет інформацію щодо стратегічних ініціатив, пропонує рекомендації для формування політик у секторі приватної вищої освіти.
- Сприяння рівності та доступності. Комітет заохочує заклади освіти впроваджувати політики, які забезпечують доступ для соціально вразливих груп, включаючи студентів з інвалідністю та з економічно незахищених верств населення.
- Забезпечення професійної релевантності. Комітет проводить моніторинг працевлаштування випускників і забезпечує відповідність програм потребам ринку праці. Заохочує університети залучати до освітнього процесу професіоналів і підтримувати тісні зв'язки з соціально-економічним сектором.

Як і інші французькі агентства із забезпечення якості вищої освіти, Комітет користується як організаційною, так і операційною незалежністю, а також значною автономією у прийнятті офіційних рішень. Фінальні рішення щодо акредитації освітніх програм приймаються міністерством вищої освіти та досліджень на основі висновків Комітету.

⁶⁰ *Qui sommes-nous ? (CEFDG web-page)*. Retrieved December 13, 2024, from <https://www.cefdg.fr/qui-sommes-nous/>

⁶¹ *Arrêté du 27 janvier 2020 relatif au cahier des charges des grades universitaires de licence et de master*. Retrieved December 13, 2024, from <https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000041623431/>

Агентства із забезпечення якості вищої освіти Туреччини

Органом, відповідальним за забезпечення якості у вищій освіті Туреччини, є Рада з вищої освіти (CoHE). Діяльність та завдання Ради з вищої освіти, визначені Законом про вищу освіту № 2457, ухваленим у 1981 році, та Конституцією 1982 року. У 1994 році в Туреччині розпочалось оцінювання якості певних інженерних програм, а у 1997 році в закладах вищої освіти Туреччини було реалізовано проєкт оцінювання якості. У 1998 році були проведені дослідження з акредитації та підвищення якості програм підготовки вчителів.

Перші системні кроки в контексті впровадження процесів забезпечення якості у системі вищої освіти Туреччини розпочалися у 2001 році в результаті приєднання країни до Болонського процесу. У рамках Болонського процесу на початковому етапі було реалізовано інтеграцію закладів вищої освіти до Європейського простору вищої освіти через академічні програми. У 2002 році Асоціація з оцінювання та акредитації інженерних програм (MUDEK) розпочала процедури систематичної акредитації освітніх програм інженерного напрямку. Згодом, у 2005 році, в межах Ради з вищої освіти (CoHE), було створено Комісію з академічного оцінювання та підвищення якості у вищій освіті (YÖDEK, нині THEQC). Також, відповідно до “Положення про академічну оцінку та забезпечення якості у вищій освіті”⁶² було засновано Раду з академічної оцінки та розвитку якості (ADEK), а система забезпечення якості та оцінювання була реалізована через подання звітів закладами вищої освіти. У 2009 році, після оновлення “Принципів та рекомендацій щодо управління державними фінансами, контрольного законодавства та стратегічного планування для державних установ”⁶³, з’явилась можливість створення незалежних установ із забезпечення якості вищої освіти, а у 2010 році Рада вищої освіти (CoHE) розробила Турецьку рамку компетентностей вищої освіти (TQF).

Проєкти Болонського процесу стали інфраструктурою для забезпечення якості. Дослідження з питань забезпечення якості та акредитації проводилися Радою з вищої освіти (CoHE) до 2015 року, в результаті чого, під її егідою було створено Раду з якості вищої освіти (HEQC). Її метою було оцінювання якості освітньої та дослідницької діяльності, а також адміністративних послуг закладів вищої освіти відповідно до національних і міжнародних стандартів якості, координація процесів акредитації, внутрішнього та зовнішнього

⁶² The Regulation of Academic Evaluation and Quality Assurance for Higher Education, (2005). <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2005/09/20050920-9.htm>

⁶³ Principles and Guidelines for State Financial Management, Control Law and Strategic Planning for State Institutions, (2009). <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2006/05/20060526-11.htm>

забезпечення якості, а також авторизація незалежних організацій зовнішньої оцінки.

У 2017 році Рада була реорганізована та перейменована на Турецьку раду з якості вищої освіти (THEQC). Після цього Турецька рада з якості вищої освіти (THEQC) стала публічно-правовою організацією з адміністративною та фінансовою автономією і спеціальним бюджетом. Наразі Турецька рада з якості вищої освіти є єдиним національним органом, відповідальним за забезпечення якості у системі вищої освіти Туреччини.⁶⁴

Станом на початок 2025 року, у тісній співпраці з Турецькою радою з якості вищої освіти (THEQC) на національному рівні функціонують 25 галузевих установ із забезпечення якості вищої освіти, які здійснюють періодичну акредитацію освітніх програм за своїми напрямками.⁶⁵ Окрім того, акредитованими для діяльності в Туреччині є 13 іноземних агентств із забезпечення якості вищої освіти.⁶⁶

Турецька рада з якості вищої освіти (THEQC)

Рада з якості вищої освіти була заснована у 2015 році відповідно до Положення про забезпечення якості у вищій освіті.⁶⁷ Хоча формально її рішення вважалися незалежними, Рада діяла під керівництвом Рада з вищої освіти (CoHE). У 2017 році ця структура перетворилася на Турецьку раду з якості вищої освіти (THEQC) (далі – Рада), яка отримала статус незалежної організації.

Наразі Рада є єдиним національним органом, відповідальним за забезпечення якості у системі вищої освіти Туреччини, а її основними обов'язками є: зовнішнє оцінювання закладів вищої освіти; авторизація національних та визнання міжнародних акредитаційних агентств; поширення культури забезпечення якості у закладах вищої освіти.

Турецька рада з якості вищої освіти (THEQC) складається з Ради та Генерального секретаріату. Рада налічує 13 членів, які представляють основні зацікавлені сторони, у тому числі здобувачів вищої освіти (одна особа) та

⁶⁴ Eurydice, *Quality assurance in higher education (Turkey)*. Retrieved December 19, 2024, from https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/turkiye/quality-assurance-higher-education?utm_source=chatgpt.com

⁶⁵ *Agencies with Active Registration*. Retrieved December 19, 2024, from <https://yokak.gov.tr/akreditasyon-kuruluslari/tescil-suresi-devam-edenler>

⁶⁶ *Internationally Recognized Accreditation Agencies*. Retrieved December 19, 2024, from <https://yokak.gov.tr/akreditasyon-kuruluslari/uluslararasi-taninan-akreditasyon-kuruluslari>

⁶⁷ *The Regulation of Academic Evaluation and Quality Assurance for Higher Education*, (2005). <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2005/09/20050920-9.htm>

представників роботодавців (одна особа). Раду очолюють президент і віце-президент, які працюють за основним місцем роботи на повну ставку та обираються з-поміж членів Ради на чотирирічний термін.

До структури Ради входить консультативний комітет та три комісії, серед яких:

- Комісія з інституційного зовнішнього оцінювання.
- Комісія з визнання та авторизації агентств забезпечення якості вищої освіти.
- Комісія з питань публічності та відносин із зацікавленими сторонами.

Членами комісій є представники Ради, а Консультативний комітет складається з досвідчених і визнаних представників академічної спільноти із значним досвідом у галузі вищої освіти та забезпечення якості.

Генеральний секретаріат здійснює адміністративну діяльність агентства. Він складається з трьох підрозділів:

- Підрозділ інституційного зовнішнього оцінювання та реєстру агентств забезпечення якості вищої освіти.
- Підрозділ публічності та відносин із зацікавленими сторонами.
- Підрозділ адміністративних послуг.

Генеральний секретаріат координується генеральним секретарем, який є керівником адміністративної структури Ради та підзвітний Президенту. Основний склад цих підрозділів формується з представників академічної спільноти, працевлаштованих на повний робочий день (експерти) або на неповний робочий день (консультанти).⁶⁸

В межах своєї діяльності, Рада виконує три основні завдання. Першим завданням Ради є впровадження внутрішньої системи забезпечення якості для закладів вищої освіти, а також допомога закладам вищої освіти в реалізації їх місії та цілей. Заклади вищої освіти повинні проходити акредитацію принаймні раз на п'ять років. Основним джерелом даних для цього процесу є звіти про самооцінювання, підготовлені закладами, а сам процес акредитації спрямований на розуміння того, як заклад забезпечує освітній процес відповідно до своєї місії та визначених ним цілей та стратегічних планів. Головні аспекти, на які Рада звертає увагу в процесі акредитації, включають: підзвітність, результати навчання, прозорість, підхід, заснований на доказах, інноваційність. Основним результатом інституційної акредитації, є звіти зворотного зв'язку (Institutional Feedback Reports). Заклади активно використовують звіти зворотного зв'язку для покращення дослідницьких, освітніх та адміністративних аспектів своєї діяльності. Станом на початок

⁶⁸ ENQA Agency Review, Turkish Higher Education Quality Council (THEQC). (2020). <https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/THEQC-external-review-report.pdf>

2025 року Рада провела процедури інституційної акредитації для більше, ніж 160 закладів вищої освіти. За результатами проходження зовнішнього оцінювання якості, заклади вищої освіти можуть отримати акредитацію на термін від 2 до 5 років.

Другим завданням Ради є проведення акредитації національних та міжнародних агентств із забезпечення якості вищої освіти. Для того щоб такі організації могли бути акредитовані Радою, їх діяльність повинна базуватися на місцевих та міжнародних стандартах у сфері вищої освіти. Станом на початок 2025 року Рада надала акредитацію для 25 національних та 13 іноземних агентств із забезпечення якості вищої освіти. Акредитовані агентства включені до довідника для закладів вищої освіти. Разом з тим, певні міжнародні акредитаційні організації також працюють у місцевому контексті без акредитації від Ради.

Третє завдання Ради полягає у поширенні культури якості серед закладів вищої освіти. Для реалізації цієї мети Рада надає рекомендації закладам вищої освіти, організовує заходи, публікує роз'яснення та посібники, а також сприяє міжнародній співпраці. Крім того, Рада щорічно публікує звіт, який виступає механізмом зворотного зв'язку та рефлексії для національного контексту.⁶⁹

Окрім описаних вище завдань, Рада, за дорученням Ради з вищої освіти (CoHE), є виконавцем разових проєктів, серед яких:

- *Зовнішнє оцінювання англomовних підготовчих шкіл (EPSs)*. Процес був розроблений на запит Ради з вищої освіти (CoHE), оскільки в Туреччині немає незалежного національного акредитаційного агентства, що працює у сфері освіти з іноземних мов. Необхідність покращення якості роботи англomовних підготовчих шкіл була визначена на основі відгуків різних зацікавлених сторін. Оцінювання здійснюється на добровільній основі та включає експертну оцінку на основі визначеного набору критеріїв і рекомендацій.
- *Оцінювання закладів вищої освіти у межах проєкту “Диференціації місій і спеціалізації”*. Рада також виконала цей процес на запит Ради з вищої освіти (CoHE) з особливим акцентом на розвиток досліджень (оцінено 15 державних університетів) та регіональний розвиток (оцінено 10 державних університетів). Рада з вищої освіти (CoHE) використала результати зовнішнього оцінювання для розподілу відповідного фінансування та підтримки цих університетів.

⁶⁹ Eurydice, *Quality assurance in higher education (Turkey)*. Retrieved December 19, 2024, from https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/turkiye/quality-assurance-higher-education?utm_source=chatgpt.com

Фінансування Ради здійснюється за рахунок державного бюджету, відповідно до Закону про бюджет центрального уряду. Процедури інституційної акредитації, а також акредитації установ із забезпечення якості вищої освіти є безоплатними. Разом з тим Рада має право використовувати інші джерела фінансування (наприклад, пожертви, фінансову допомогу, інші доходи). Річний бюджет ради становить близько 7 млн. турецьких лір. Основна частина витрат щороку припадає на оплату праці персоналу та закупівлю товарів і послуг. Окрім членів Ради, які отримують гонорар за участь у засіданнях Ради, а також президента і віце-президента, для яких робота в Раді є основним місцем роботи, більшість персоналу агентства призначаються закладами вищої освіти і не отримують заробітної плати від Ради. Те саме стосується експертів: вони проводять процедури акредитації без оплати, а витрати на відрядження покривають заклади, які підлягають оцінюванню.

Рада користується організаційною незалежністю та повністю незалежна в контексті керування власним бюджетом. Разом з тим, під час останнього зовнішнього оцінювання Ради, яке проводила Європейська асоціація забезпечення якості вищої освіти (ENQA), експерти зауважили, що поточна структура впливає на незалежність операційної діяльності та офіційних результатів роботи Ради, оскільки існує потенційний ризик виникнення конфліктів інтересів, пов'язаних із членами Ради. У звіті Європейської асоціації забезпечення якості вищої освіти зазначається, що операційна незалежність Ради не забезпечена повністю через значну роль експертів і консультантів, які виконують щоденну роботу агентства, але при цьому залишаються працівниками закладів вищої освіти і отримують від них заробітну плату. Також експерти зауважили, що процес відбору та призначення студентів до складу Ради та до експертних груп недостатньо прозорий і не має належного поширення.⁷⁰

Незалежні установи із забезпечення якості вищої освіти в Туреччині та процедури їх визнання на національному рівні

У Туреччині галузеві агентства та асоціації із забезпечення якості вищої освіти, акредитовані на національному рівні Радою з якості вищої освіти (THEQC), можуть приймати самостійні рішення щодо акредитації освітніх програм, але їх діяльність регулюється певними рамками. Рада, через процедури акредитації, забезпечує узгодження діяльності агентств із національними стандартами якості та стежить за дотриманням Європейських

⁷⁰ ENQA Agency Review, Turkish Higher Education Quality Council (THEQC). (2020). <https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/THEQC-external-review-report.pdf>

стандартів і рекомендацій із забезпечення якості (ESG). Це означає, що агентства мають автономію у прийнятті рішень, проте їх рішення повинні відповідати встановленим критеріям і стандартам.

Станом на початок 2025 року в Туреччині акредитованими на національному рівні є 25 галузевих установ із забезпечення якості вищої освіти, перелік яких представлено нижче:

1. Асоціація акредитації програм стоматологічної освіти (DEPAD).
2. Асоціація акредитації архітектурної освіти (AEAA).
3. Асоціація з оцінювання та акредитації освітніх програм з аграрної інженерії.
4. Асоціація з оцінювання та акредитації освітніх закладів і програм ветеринарної медицини (VEDEK).
5. Асоціація з оцінювання та акредитації інженерних програм (MÜDEK).
6. Асоціація з оцінювання та акредитації програм медичної освіти (TEPDAD).
7. Асоціація з оцінювання та акредитації програм з медсестринства (HEPDAK).
8. Рада з оцінювання та акредитації освітніх програм у сфері комунікацій (İLEDAK).
9. Асоціація з акредитації програм дизайну та планування (TAPLAK).
10. Асоціація з оцінювання та акредитації освітніх програм з акушерства (EPDAK).
11. Асоціація з оцінювання та акредитації програм факультетів фармації (ECZAKDER).
12. Асоціація з оцінювання та акредитації освітніх програм підготовки вчителів (EPDAD).
13. Асоціація з оцінювання та акредитації освітніх програм у галузі медичних наук (SABAK).
14. Товариство промислових дизайнерів Туреччини.
15. Асоціація з освіти та досліджень у галузі ландшафтної архітектури (PEMDER).
16. Асоціація з оцінювання та акредитації освітніх програм факультетів природничих наук, літератури, мов, історії та географії (FEDEK).
17. Асоціація з акредитації та оцінювання програм соціальних наук, гуманітарних наук та ліберального мистецтва.
18. Асоціація спортивних наук (SPORAK).
19. Асоціація з освіти, оцінювання та акредитації у галузі мов (DEDAK).
20. Асоціація з оцінювання та акредитації освітніх програм фізіотерапії та реабілітації (FTR-AD).
21. Асоціація з оцінювання та акредитації професійної освіти (MEDEK).

22. Агентство з акредитації програм теологічних досліджень (İAA).
23. Рада з оцінювання та акредитації програм освіти у сфері туризму (TURAK).
24. Турецька асоціація психологів.
25. Турецька асоціація психологічного консультування та наставництва.

У 2018 році Радою з якості вищої освіти були розроблені правила і процедури визнання незалежних агентств із забезпечення якості вищої освіти, які можуть здійснювати свою діяльність на території Туреччини. Зазначені правила та процедури викладені в керівництві (посібнику), який містить рекомендації для національних та іноземних агентств щодо процесу подання заявок, описує процедуру розгляду заявок та критерії, яким мають відповідати незалежні агентства із забезпечення якості вищої освіти для того, щоб бути акредитованими на території Туреччини. Критерії оцінювання, зазначені у посібнику, базуються на міжнародно визнаних практиках (зокрема, на Стандартах і рекомендаціях із забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти).⁷¹

Для акредитації національних агентств із забезпечення якості вищої освіти застосовуються наступні критерії:

1. Агентства повинні мати заздалегідь визначену та опубліковану місію й цілі, здійснювати свою діяльність відповідно до цих цілей, забезпечувати високий рівень участі зацікавлених сторін у своєму управлінні та практиках, а також довести, що їхні практики та критерії для акредитації освітніх програм, орієнтовані на результат, є надійними й відповідають національним і міжнародним стандартам (особливо ESG). Крім того, рішення агентств повинні бути точними.
2. Організаційна та фінансова структура агентства повинна відповідати законодавчим вимогам та сфері діяльності, а також бути стабільною й стійкою.
3. Агентство повинно забезпечити свою організаційну й операційну незалежність, а також незалежність офіційних результатів.
4. Агентство повинно періодично публікувати загальні звіти, які аналізують результати його діяльності з акредитації освітніх програм.
5. Агентство повинно мати адекватні ресурси, як в контексті людських ресурсів, так і в контексті фізичної інфраструктури, для здійснення своєї діяльності щодо акредитації освітніх програм.

⁷¹ THEQC Guide for the Accreditation and Recognition of External Evaluation and Accreditation Agencies, (2018). https://yokak.gov.tr/Common/Docs/UlusalAkreditasyonKuruluslari/Yetkilendirilme_Taninma_ve_Izleme_Kilavuzu_V1.0.pdf

6. Агентство повинно мати відповідні внутрішні процеси забезпечення якості для моніторингу, оцінювання та забезпечення результатів своєї діяльності, а також для проведення робіт із постійного вдосконалення.
7. Агентство повинно брати участь у процесах зовнішнього оцінювання для перевірки відповідності своєї діяльності національним і міжнародним стандартам (особливо ESG) та для постійного вдосконалення своєї системи забезпечення якості.

Кожен з наведених критеріїв розділений на низку підкритеріїв. Наприклад, в контексті першого критерію, агентство повинно довести, що його процеси і процедури акредитації освітніх програм є надійними й відповідають Турецьким кваліфікаційним рамкам (TQF і NQF-HETR) та національним і міжнародним стандартам (особливо ESG). Відповідність процесів акредитації перевіряється згідно з 11-ма підкритеріями.

Для визнання іноземних агентств із забезпечення якості вищої освіти Рада з якості вищої освіти (THEQC) застосовує наступні критерії:

- Агентство повинно підтвердити, що застосовувані практики та критерії акредитації освітніх програм є надійними й відповідають національним і міжнародним стандартам (особливо ESG).
- Агентство повинно підтвердити, що використовує “орієнтований на результати” підхід до акредитації (програмні результати навчання, моніторинг успішності студентів, підходи до оцінювання, зворотний зв’язок від випускників тощо).

Агентства, які бажають пройти процедуру акредитації від Ради з якості вищої освіти (THEQC), подають свої заявки у письмовій або електронній формі через систему подання заявок для акредитаційних агентств (Accreditation Agencies Application System) разом із підготовленим файлом заявки. Файл заявки повинен містити такі документи та інформацію:

- Лист-заяву з мокрим або електронним підписом (особою, яка має право підпису).
- Коротку інформаційну довідку про історію агентства та його діяльність.
- Звіт про самооцінювання, що включає докази відповідності критеріям акредитації національних агентств забезпечення якості вищої освіти.

Агентства повинні чітко вказати назви галузей знань і програм, акредитацію яких вони бажають здійснювати. До заявок, поданих у письмовій формі, також долучається електронна копія файлу заявки.

Процес розгляду заявок, поданих агентствами, складається з трьох етапів:

1. Попередній розгляд.

Попередній розгляд файлу заявки здійснюється працівниками Ради з якості вищої освіти протягом 15 днів. У випадку відсутності частини

необхідних документів або при виявленні недоліків у поданих документах, агентству надається 30 днів для доопрацювання заявки та усунення недоліків.

2. Підготовка звіту про розгляд.

Файл заявки, який визнано відповідним на етапі попереднього розгляду, передається до Комісії. Комісія розглядає файл протягом 30 днів та готує звіт про розгляд із зазначенням проєкту рішення, який передається Раді з якості вищої освіти. Під час розгляду заявки Комісія використовує критерії, що були наведені вище. У звіті зазначається рівень відповідності критеріям: «виконано», «виконано частково» або «не виконано». У звіті також надаються рекомендації щодо критеріїв, які виконані частково або не виконані.

3. Прийняття рішення.

Звіт про розгляд подається членам Ради з якості вищої освіти. Після презентації звіту, заявки агентств включаються до порядку денного засідання Ради, де ухвалюється остаточне рішення.

Рада ухвалює остаточне рішення після розгляду звіту про розгляд, підготовленого Комісією. За необхідності Рада може здійснити виїзний візит до агентства або вимагати додаткові докази.

Рада з якості вищої освіти може ухвалити одне з трьох рішень щодо визнання агентства. Агентства, які повністю відповідають усім критеріям, отримують сертифікат, дійсний протягом 5 років. Агентства, які частково відповідають максимум двом критеріям та повністю відповідають решті критеріїв, отримують сертифікат, дійсний протягом 2 років.

Заявка агентства, яке не відповідає жодному релевантному критерію або частково відповідає більше ніж двом критеріям, отримує відмову.

Термін дії сертифікату починається з дати ухвалення рішення Радою з якості вищої освіти. У випадку поновлення сертифікату термін його дії починається з дати закінчення попереднього сертифіката, якщо рішення про поновлення прийнято до цієї дати.

Агентства, яким відмовлено в акредитації, не можуть подавати нову заявку протягом перших трьох місяців після рішення про відмову. Інформація про акредитовані національні агентства публікується на офіційному веб-сайті Ради з якості вищої освіти.

Для періодичного моніторингу діяльності агентства повинні подавати щорічні звіти про діяльність, які включають інформацію про їх роботу за відповідний рік.

Національні або міжнародні агентства можуть подавати свої апеляції до Ради з якості вищої освіти у письмовій або електронній формі протягом 30 днів після отримання повідомлення про рішення. Апеляції розглядаються Комісією з апеляцій. Комісія готує звіт про оцінку апеляції та подає його на розгляд

Ради. Рада повинна ухвалити рішення щодо апеляції та повідомити про це рішення відповідному агентству.⁷²

⁷² THEQC Guide for the Accreditation and Recognition of External Evaluation and Accreditation Agencies, (2018). https://yokak.gov.tr/Common/Docs/UlusalAkreditasyonKuruluslari/Yetkilendirilme_Taninma_ve_Izleme_Kilavuzu_V1.0.pdf

Підхід третій: Національне агентство та незалежні агентства

Для цього підходу характерним є те, що в межах однієї країни можуть бути визнаними та одночасно функціонувати декілька агентств із забезпечення якості вищої освіти. При цьому, одне з цих агентств має статус національного і проводить процедури інституційної акредитації, а також оцінювання якості вищої освіти в межах широкого кола спеціальностей та програм. Діяльність інших агентств може бути спрямована як на оцінювання якості освітніх програм в межах конкретних, визначених в межах країни спеціальностей, так і на проведення процедур акредитації для широкого кола закладів та програм. Для цього підходу характерним також є певний розподіл функцій між національним агентством та іншими, визнаними в країні, незалежними установами із забезпечення якості вищої освіти. Яскравим прикладом такого підходу до організації роботи агентств є національні системи забезпечення якості вищої освіти Сполученого Королівства, Нідерландів та Німеччини.

Агентства із забезпечення якості вищої освіти Сполученого Королівства

У Сполученому Королівстві на національному рівні функціонують три установи із забезпечення якості вищої освіти. Агентство із забезпечення якості вищої освіти (QAA) розробляє стандарти якості та проводить процедури акредитації освітніх програм та закладів, які отримують державне фінансування та мають право присвоювати освітні ступені. Британська акредитаційна рада (BAS) проводить акредитацію незалежних коледжів, приватних освітніх провайдерів та закладів, які функціонують поза системою державного фінансування вищої освіти у Великій Британії. Королівський коледж ветеринарних хірургів (RCVS) є галузевим професійним органом для ветеринарів і ветеринарних медсестер у Великій Британії. Королівський коледж ветеринарних хірургів розробляє стандарти ветеринарної освіти, акредитує освітні програми у ветеринарних школах. Також, до системи забезпечення якості вищої освіти у Сполученому Королівстві входить Студентський офіс (OfS), який є незалежним державним органом. Хоча він не є частиною центрального уряду, Студентський офіс звітує перед парламентом через Департамент освіти (DfE). Щороку Студентський офіс отримує річний настановний лист від Департаменту освіти, в якому визначаються його пріоритети на наступний рік і обсяг коштів, які мають бути розподілені між закладами вищої освіти.

Центральною точкою відліку для забезпечення якості вищої освіти у Сполученому Королівстві є Кодекс якості вищої освіти Великої Британії (Quality Code). Кодекс якості вищої освіти покликаний захищати інтереси суспільства та студентів, а також підтримувати світову репутацію британської вищої освіти. Він був розроблений Агентством із забезпечення якості вищої освіти (QAA) від імені Постійного комітету Великої Британії з оцінки якості (UKSCQA) та у співпраці з сектором вищої освіти». Важливо, що документ формулює фундаментальні принципи, які повинні застосовуватись до якості вищої освіти у Великій Британії, незалежно від національного контексту. До них належать такі принципи як важливість ролі закладів у забезпеченні якості освітніх послуг, які вони пропонують студентам, забезпечення участі студентів у процесах забезпечення якості вищої освіти, використання зовнішніх орієнтирів для гарантування якості надання освітніх послуг. Кодекс якості вищої освіти співвідноситься зі Стандартами та рекомендаціями забезпечення якості в європейському просторі вищої освіти (ESG).⁷³

Окрім того, у Великій Британії існують професійні, статутні та регуляторні органи (PSRB), які встановлюють стандарти та регулюють вимоги до певних професій, а також часто беруть участь у заходах із забезпечення якості освіти. Такі регуляторні органи зазвичай мають законодавчі повноваження щодо професії або групи професій і, таким чином, акредитують або схвалюють програми та курси у відповідності до професійних стандартів. Королівський коледж ветеринарних хірургів (RCVS) виконує функцію законодавчого регулятора для ветеринарної професії.⁷⁴

Агентство із забезпечення якості вищої освіти (QAA)

Агентство із забезпечення якості вищої освіти (QAA) (далі - Агентство) було створено у 1997 році як єдина служба забезпечення якості для закладів вищої освіти у Великій Британії. Агентство об'єднало Раду якості вищої освіти (HEQC), підрозділи оцінювання якості Ради фінансування вищої освіти Англії (HEFCE), Раду фінансування вищої освіти Уельсу (HEFCW) та Раду фінансування вищої освіти Шотландії (SFC), забезпечивши таким чином повне покриття Великої Британії.

Агентство працює у Великій Британії, враховуючи відмінності у законодавстві в кожній із чотирьох країн. Агентство також здійснює діяльність на міжнародному рівні і є членом кількох міжнародних організацій і мереж,

⁷³ QAA. (2024). *UK Quality Code for Higher Education*. https://www.qaa.ac.uk/docs/qaa/quality-code/uk-quality-code-for-higher-education-2024.pdf?sfvrsn=19a5b881_32

⁷⁴ ENQA Agency Review, *Royal College of Veterinary Surgeons (RCVS)*. (2023). <https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/RCVS-external-review-report.pdf>

зокрема Європейської асоціації забезпечення якості вищої освіти (ENQA), Міжнародної мережі агентств із забезпечення якості вищої освіти (INQAAHE) та Ради з акредитації вищої освіти (CHEA International Quality Group).

Агентство визначає свою мету та місію так: «Метою Агентства із забезпечення якості вищої освіти є захист академічних стандартів і забезпечення якості та глобальної репутації британської вищої освіти. Це здійснюється шляхом співпраці із закладами вищої освіти, регуляторними органами та студентськими організаціями з метою спільної підтримки успіху студентів».⁷⁵

Агентство є незалежною організацією, зареєстрованою як благодійна установа та компанія з обмеженою відповідальністю, яка діє у всіх чотирьох країнах Великої Британії. Організаційна структура Агентства описана у Статуті, датованому 17 лютим 2023 року.

У Статуті описані наступні цілі Агентства:

- Сприяння і підтримка якості та стандартів вищої освіти у Великій Британії та за її межами.
- Підвищення рівня викладання і навчання, а також визначення й поширення інновацій та передового досвіду у викладанні і навчанні.
- Надання інформації та публікація звітів про якість і стандарти вищої освіти у Великій Британії та за її межами.
- Надання рекомендацій урядам щодо визнання підготовчих курсів і стосовно будь-яких із вищезазначених цілей (за запитом).⁷⁶

Керівництво Агентством здійснюється радою, яка складається з 18 її членів:

- чотири члени, делеговані закладами вищої освіти Великої Британії;
- чотири члени, делеговані органами фінансування;
- сім незалежних членів, включаючи представника студентів, призначених Радою директорів;
- один член, від Національного союзу студентів;
- один член, від коледжів Великої Британії;
- один член, залучений до управління або керівництва альтернативного агентства.

Обов'язки та порядок роботи Ради описані у Кодексі кращих практик Агентства. До основних обов'язків Ради належить: забезпечення ефективного керівництва Агентством шляхом впровадження розумних та ефективних механізмів контролю, забезпечення підзвітності та ефективного управління

⁷⁵ *ENQA Agency Review, Quality Assurance Agency for Higher Education (QAA)*. (2023). <https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/QAA-external-review-report.pdf>

⁷⁶ *Articles of Association of The Quality Assurance Agency for Higher Education*. Retrieved December 13, 2024, from https://www.qaa.ac.uk/docs/qaa/about-us/articles-of-association.pdf?sfvrsn=b4e0ff81_22

ризиками; підтримка стратегічних цілей Агентства; забезпечення гарантій того, що Агентство має достатні ресурси для досягнення своїх цілей та виконання завдань; оцінювання та аналіз ефективності роботи керівництва; визначення основних цінностей Агентства; розробка стратегій кібербезпеки агентства тощо.⁷⁷

Рада делегує відповідальність за повсякденне управління діяльністю та функціями Агентства виконавчому директору. На кожному засіданні Ради виконавчий директор звітує (у письмовій формі) про ключові досягнення та події у діяльності Агентства, часто у контексті змін у законодавчому, регуляторному або політичному середовищі, які впливають на роботу Агентства як на національному, так і на міжнародному рівнях.

До структури агентства входять сім комітетів та почесний скарбник. До комітетів з управління належать Комітет з аудиту та ризиків (ARC) та Комітет з номінацій та винагород (NRC). Комітети, які займаються питаннями захисту академічних стандартів та якості, включають Консультативний комітет з питань права на присудження ступенів (ACDAP) та Комітет з визнання доступу та ліцензування (ARLC). Стратегічний консультативний комітет Шотландії, Стратегічний консультативний комітет Уельсу та Студентський стратегічний консультативний комітет інформують Раду про розробку стратегії, надають експертні рекомендації щодо питань вищої освіти в децентралізованих країнах, а також забезпечують представництво здобувачів освіти в Агентстві. До складу комітетів входять члени Ради та інші зовнішні експерти. Рада має право створювати та розпускати комітети Агентства за потреби.

Операційно Агентство розділено на дві основні групи функцій:

- *Центральні функції*, які підтримують роботу у всіх сферах діяльності QAA: фінанси та інфраструктура, а також корпоративні справи (38 штатних одиниць).
- *Функції оцінювання та покращення* розділені за директоратами, які відповідають за діяльність з оцінювання:
 - Оцінювання якості в Англії (20 штатних одиниць).
 - Міжнародні та професійні послуги (20 штатних одиниць).
 - Покращення та оцінювання у Шотландії, Уельсі та Північній Ірландії (17 штатних одиниць).
 - Членство, забезпечення якості та стандарти (22 штатні одиниці).

⁷⁷ QAA Code of Good Practice in Governance Retrieved December 13, 2024, from https://www.qaa.ac.uk/docs/qaa/about-us/qaa-code-of-best-practice.pdf?sfvrsn=f6e9f281_48

Також, до штату Агентства входять виконавчий директор та заступник виконавчого директора.⁷⁸

Окрім зазначених вище структурних елементів, Агентство також має дві групи, які забезпечують послідовне впровадження принципів внутрішнього забезпечення якості у різних директоратах та методах оцінювання, які вони застосовують:

- Група з оцінювання та оглядів (ARG), яка звітує перед керівництвом Агентства і забезпечує стратегічний нагляд за роботою Агентства у сфері забезпечення якості.
- Група з операційної діяльності з оцінювання та оглядів (AROG), основна увага якої зосереджена на операційному виконанні завдань Агентства у сфері забезпечення якості, зокрема на взаємодії Агентства з експертами.

Структура Агентства також організована за національною ознакою, включаючи QAA Уельс та QAA Шотландія, оскільки частина фінансування надходить від кожної країни окремо.

Агентство проводить різноманітні процедури оцінювання як у Сполученому Королівстві, так і за його межами. Вибір методики оцінювання залежить від кількох факторів: місця розташування закладу, його статусу та типу кваліфікацій, які заклад присвоює своїм випускникам. Нижче подано перелік процедур оцінювання якості освіти, які здійснює Агентство:

Вибіркова акредитація (Elective Quality Review). Надає можливість пройти циклічний оцінку внутрішньої системи забезпечення якості вищої освіти. Проходження цієї процедури забезпечує незалежні гарантії для всіх зацікавлених сторін щодо стандартів якості у закладі вищої освіти. Ця послуга доступна для закладів в Англії, зареєстрованих в Студентському офісі.

Перевірка якості освіти (Educational Oversight Review). Метод, який використовує Агентство для оцінювання та моніторингу приватних закладів вищої освіти у Великій Британії, які не отримують прямого щорічного фінансування від жодного з британських органів фінансування або регулювання у сфері вищої освіти.

Огляд з метою підвищення якості (Quality Enhancement Review). Метод, за допомогою якого Агентство проводить акредитацію закладів вищої освіти Уельсу (в рамках Рамки оцінювання якості для Уельсу). Цей підхід до інституційної акредитації є унікальним та розроблений з урахуванням специфіки сектору вищої освіти Уельсу.

Огляд якості «Gateway» (Gateway Quality Reviews). Метод оцінювання в Уельсі, який здійснюється раз на чотири роки. Його метою є перевірка

⁷⁸ ENQA Agency Review, Quality Assurance Agency For Higher Education (QAA). (2023). <https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/QAA-external-review-report.pdf>

відповідності закладів вищої освіти базовим регуляторним вимогам Уельсу, та забезпечення дотримання академічних стандартів надання освітніх послуг здобувачам вищої освіти. Заклади, які успішно пройшли два огляди, можуть подати заявку на отримання статусу регульованого закладу, після чого їх оцінюватимуть за методом – огляд з метою підвищення якості (Quality Enhancement Review).

Оцінювання якості вищої освіти та щорічний моніторинг (Higher Education Review and Annual Monitoring). Метод, який Агентство використовує для оцінювання закладів вищої освіти, які не мають права реєструватися в Офісі для студентів (OfS) та проходити процедуру вибіркової акредитації, що була описана вище. У рамках загального процесу оцінювання заклади повинні проходити щорічні моніторингові візити від Агентства.

Міжнародна акредитація (International Quality Review). Метод, який агентство розробило для надання закладам за межами Великої Британії незалежного експертного оцінювання, що завершується акредитацією від Агентства. Міжнародна акредитація перевіряє, чи відповідає заклад 10 критеріям Стандартів і рекомендацій із забезпечення якості у Європейському просторі вищої освіти (ESG).

Міжнародна акредитація для проєкту ACE Impact. Центри передового досвіду вищої освіти Африки (ACE Impact) — це регіональний проєкт у сфері вищої освіти, який підтримується Світовим банком і Французьким агентством розвитку (AFD). Проєкт підтримує близько 50 центрів передового досвіду та інженерних коледжів в 11 країнах Західної Африки (а також у Джибуті). Центри вирішують регіональні проблеми розвитку через цільові програми післядипломної освіти та прикладних досліджень. Агентство проводить процедуру міжнародної акредитації для центрів та коледжів відповідно до Стандартів і рекомендацій із забезпечення якості у Європейському просторі вищої освіти (ESG).

Міжнародна акредитація освітніх програм (International Programme Accreditation). Метод оцінювання для закладів вищої освіти за межами Великої Британії, які бажають отримати незалежну експертну оцінку процесу розробки та провадження своїх освітніх програм. Продовження сертифікату про акредитацію залежить від проходження процедур постакредитаційного моніторингу раз на п'ять років.

Оцінювання та підвищення якості вищої освіти (Tertiary Quality Enhancement Review). Метод забезпечення та підвищення якості для коледжів

та університетів Шотландії. Цей метод є одним із механізмів Рамки підвищення якості вищої освіти (TQEF).^{79 80}

Також, Агентство здійснює ряд активностей, які не мають прямої відповідності Стандартам і рекомендаціям із забезпечення якості у Європейському просторі вищої освіти (ESG). Серед таких активностей можна виділити наступне:

Розслідування. Це нерегулярна діяльність Агентства, спрямована на розслідування занепокоєнь щодо якості вищої освіти, які висловлюють здобувачі освіти, співробітники та інші зацікавлені сторони. Для Агентства термін “занепокоєння” означає серйозну проблему, пов’язану з тим, як заклади вищої освіти дотримуються академічних стандартів, провадять освітню діяльність, а також з інформацією, яку заклади надають про свою діяльність. У випадках, коли такі занепокоєння вказують на серйозні системні чи процедурні виклики, проводиться детальне розслідування. Метою цього розслідування є зміцнення громадської довіри до закладів вищої освіти шляхом забезпечення оперативного механізму для вивчення питань, які надходять до Агентства поза межами звичайних акредитаційних процедур.

Послуги з розвитку потенціалу. Агентство пропонує низку спеціально розроблених послуг, спрямованих на підтримку розвитку систем забезпечення якості та фахівців у цій сфері по всьому світу. Це включає програми з розвитку потенціалу, тренінги та консультації для університетів, урядів і агентств із забезпечення якості.⁸¹

Фінансування діяльності Агентства здійснюється за допомогою низки джерел. Основними чотирма джерелами є: членські внески від закладів вищої освіти у Великій Британії та за кордоном; плата за процедури акредитації закладів вищої освіти, які зареєстровані в Студентському офісі (OfS)⁸²; фінансування за угодою із Шотландською радою з фінансування (Scottish Funding Council) та Університетами Шотландії; плата, за проведення процедур міжнародної акредитації (*International Quality Review*).

Додаткові джерела фінансування включають: гранти від Ради з фінансування вищої освіти Уельсу (HEFCW) за надані послуги; прибутки за рамковою угодою із закладами вищої освіти Уельсу на проведення *огляду з метою підвищення якості (Quality Enhancement Review)*, а також збори, які сплачують заклади вищої освіти Уельсу за *огляд якості «Gateway»*; щорічний

⁷⁹ ENQA Agency Review, Quality Assurance Agency For Higher Education (QAA). (2023). <https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/QAA-external-review-report.pdf>

⁸⁰ QAA Types of review. Retrieved December 16, 2024, from <https://www.qaa.ac.uk/reviewing-higher-education/types-of-review>

⁸¹ International training. Retrieved December 16, 2024, from <https://www.qaa.ac.uk/international/training>

⁸² Higher Education and Research Act 2017. Retrieved December 16, 2024, from <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2017/29/contents>

внесок від агентств із валідації доступу (AVAS) для підтримки та управління схемою визнання та забезпечення якості дипломів в Англії, Уельсі та Північній Ірландії; плата та щорічний внесок на підтримку, які сплачують заклади вищої освіти, що потребують освітнього нагляду від Агентства; інші приватні контракти, консалтингові послуги та проекти бізнес-розвитку. У 2025-2026 роках Агентство планує збільшити свій щорічний прибуток до 3,16 млн. фунтів стерлінгів⁸³

Агентство, як організація, діє автономно та незалежно. Процедури оцінювання якості вищої освіти та офіційні висновки Агентства не піддаються впливу з боку уряду чи закладів вищої освіти. Крім того, операційна незалежність агентства повною мірою забезпечується завдяки професійній та незалежній роботі його персоналу, організаційній структурі та здатності агентства самостійно визначати критерії та методології оцінювання якості вищої освіти.

Британська акредитаційна рада (BAC)

Британська акредитаційна рада (BAC) (далі – Рада) була заснована у 1984 році за ініціативи Британської Ради та за підтримки Департаменту освіти. Її створення мало чітку мету — запровадити добровільну систему забезпечення якості та акредитації для незалежних закладів вищої освіти у Великій Британії, кількість яких швидко зростала. Процедури добровільної акредитації замінили обов’язкові інспекції Департаменту освіти. У перші два десятиліття діяльності Рада демонструвала стабільне зростання, і до 2005 року провела процедуру акредитації для близько 200 закладів.

Починаючи з 2007 року, відповідно до змін у законодавстві, заклади вищої освіти, які бажають надавати фінансову підтримку іноземним студентам через візу четвертого рівня (Tier 4), повинні проходити процедуру «освітнього нагляду» (educational oversight). Рада успішно увійшла до невеликої кількості організацій, схвалених урядом Великої Британії для надання такого нагляду через свої акредитаційні процедури, що значно розширило її діяльність. До 2011 року Рада збільшила кількість акредитованих закладів до 540.

Однак, після перегляду законодавства новим урядом у 2011 році, лише Агентство забезпечення якості у вищій освіті (QAA) отримало право проводити процедури освітнього нагляду для закладів вищої освіти, які приймають на навчання іноземних студентів. Через це Рада втратила

⁸³ ENQA Agency Review, Quality Assurance Agency For Higher Education (QAA). (2023). <https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/QAA-external-review-report.pdf>

можливість повноцінно працювати на ринку вищої освіти і у підсумку, враховуючи значне скорочення спектру послуг, була змушена переглянути свою організаційну структуру та мету.

Заклади освіти, акредитовані Радою, продовжують мати можливість надавати фінансову підтримку іноземним студентам в межах короткострокових навчальних віз, тривалістю до 6 місяців. Це забезпечує стабільний попит на акредитацію серед закладів, які не прагнуть отримати доступ до можливостей, які надає віза четвертого рівня (Tier 4).

Відтоді Рада прагне диверсифікувати свої послуги у сфері вищої освіти та приділяє особливу увагу міжнародній діяльності. Основними клієнтами Ради є заклади вищої освіти, в країнах яких не проводять процедури акредитації на національному рівні, а також ті, що шукають можливості отримати сертифікат про акредитацію від британського агентства із забезпечення якості вищої освіти.

Станом на січень 2025 року найбільша група, акредитованих Радою, закладів досі знаходиться у Великій Британії, однак зростає кількість акредитованих закладів і в інших країнах. Незважаючи на поступові зміни в роботі Ради та її операційному контексті, організація продовжує виконувати важливу місію із впровадження забезпечення якості вищої освіти та акредитації закладів у Великій Британії та за кордоном, які в іншому випадку могли б не отримати такого зовнішнього контролю та підтримки.⁸⁴

Рада зареєстрована в Англії та Уельсі як неприбуткова приватна компанія з обмеженою відповідальністю та є зареєстрованою благодійною організацією, що є поширеною юридичною формою для подібних організацій у Великій Британії. Найвищим керівним органом організації є її рада (Council), яка складається з 11 членів.⁸⁵ Рада (Council) несе чітко визначену відповідальність і юридичну підзвітність за загальне управління організацією та підтримку її благодійних цілей, спрямованих на розвиток освіти для суспільного блага шляхом:

- Надання акредитації для освітніх закладів з метою підвищення суспільної довіри до таких закладів і їх освітніх програм.
- Сприяння покращенню та підтриманню стандартів акредитованих закладів шляхом надання консультаційних і дорадчих послуг, головним чином у сфері вищої освіти.

До структури Британської акредитаційної ради входить три комітети:

⁸⁴ ENQA Agency Review: British Accreditation Council (BAC). (2020). <https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/BAC-external-review-report.pdf>

⁸⁵ BAC Trustees. Retrieved December 16, 2024, from <https://www.the-bac.org/about/bac-trustees-2/>

- Постійний комітет (Standing Committee) — до його складу входять голова, заступник голови та скарбник. Цей комітет керує щоденною діяльністю організації та сприяє впровадженню її стратегії.
- Комітет з акредитації (Accreditation Committee) — складається з голови та дев'яти незалежних членів. Цей комітет має повноваження, делеговані Радою, для прийняття рішень щодо надання, призупинення або відкликання акредитації.
- Аудиторський комітет (Audit Committee) — складається з трьох осіб, серед яких Скарбник виконує функцію Голови. Цей комітет забезпечує нагляд за фінансовою звітністю, аудиторською діяльністю та управлінням ризиками.⁸⁶

За виконання щоденних операцій Ради відповідає невелика команда з восьми осіб, яка підпорядковується генеральному директору.

Серед основних функцій Ради варто виділити шість основних схем акредитації: акредитація закладів вищої освіти (IHE), акредитація короткострокових навчальних курсів (SCP), акредитація курсів онлайн, дистанційного та змішаного навчання (ODBL), акредитація міжнародних освітніх центрів (IC), акредитація незалежних провайдерів курсів з англійської мови (IELP), акредитація мікро курсів (MC).⁸⁷

Окрім акредитації, Рада надає індивідуальні консалтингові послуги по всьому світу. Характер цих послуг залежить від потреб клієнтів і може охоплювати розвиток потенціалу закладів вищої освіти, створення національних рамок акредитації тощо.

Більшість доходів Ради надходить від проведення процедур акредитації. Заклади освіти сплачують вартість послуг з акредитації, а також щорічні акредитаційні внески, розраховані на основі кількості студентів. Якщо заклад підлягає позаплановій перевірці або повинен пройти додатковий моніторинг, такі послуги оплачуються окремо. Річний бюджет ради складає трохи більше 1 млн. фунтів стерлінгів. При цьому прибуток від проведення процедур акредитації у Великій Британії складає 70% від загального бюджету Ради, міжнародна діяльність ради приносить 18% прибутку, 5% свого прибутку Рада отримує за рахунок консалтингових послуг.

В контексті незалежності, Рада діє поза межами будь-якої конкретної регуляторної системи та охоплює лише невелику частину системи вищої освіти у Великій Британії та інших країнах світу. У зв'язку з цим, Рада не стикається з таким тиском, як інші агентства, у контексті впливу з боку уряду

⁸⁶ *The Council and its Committees*. Retrieved December 16, 2024, from <https://www.the-bac.org/about/corporate-governance/>

⁸⁷ *Accreditation schemes*. Retrieved December 17, 2024, from <https://www.the-bac.org/accreditation/accreditation-schemes/>

чи галузових органів. Зміни у структурі управління Радою додатково забезпечили захист від впливу окремих організацій на її операційну діяльність. Рада повністю незалежна в контексті визначення методології та критеріїв оцінювання, призначення експертів для проведення акредитаційної експертизи, а також щодо рішень, які приймає рада.⁸⁸

Королівський коледж ветеринарних хірургів (RCVS)

Королівський коледж ветеринарних хірургів (далі – Королівський коледж) був заснований у 1844 році згідно з Королівською хартією, яка надала ветеринарній практиці статус професії та визначала Королівський коледж керівним органом ветеринарної професії.⁸⁹

Статутні обов'язки Королівського коледжу визначені в Законі про ветеринарних хірургів 1966 року. Основна мета організації полягає в захисті інтересів громадськості та тварин шляхом забезпечення того, щоб лише особи, визнані Королівським коледжем, мали право виконувати ветеринарні хірургічні втручання.

У 1967 році більшість положень оригінальної Королівської хартії були змінені Додатковою хартією 1967 року⁹⁰, яка у 2015 році була оновлена ще однією Додатковою хартією. Зазначені зміни визначили основне завдання Королівського коледжу: «Встановлювати, підтримувати та розвивати ветеринарні стандарти, а також сприяти, заохочувати та вдосконалювати вивчення і практику ветеринарної медицини в інтересах здоров'я та добробуту тварин і та суспільства».⁹¹

Хартія надає Коледжу повноваження “здійснювати будь-яку діяльність, яка здається необхідною або доцільною для досягнення його цілей”, а також визначає ветеринарну медсестринську справу як професію. Хартія також зобов'язує Коледж вести список ветеринарних медсестер. До 2015 року Королівський коледж також виступав як орган, що присуджує кваліфікації ветеринарних медсестер.

У сфері акредитації Королівський коледж тісно співпрацює з іншими членами Міжнародної робочої групи організацій, що проводять процедури акредитації у сфері ветеринарної медицини: Європейською асоціацією

⁸⁸ ENQA Agency Review: British Accreditation Council (BAC). (2020). <https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/BAC-external-review-report.pdf>

⁸⁹ Scanned Text of The RCVS Charter Of 1844, (1844). <https://www.rcvs.org.uk/document-library/royal-charter-1844/royal-charter1844.pdf>

⁹⁰ Supplemental RCVS Charter, (1967). https://www.rcvs.org.uk/document-library/supplemental-royal-charter-1967/royal_charter_1967.pdf

⁹¹ RCVS Supplemental Royal Charter, (2015). <https://www.rcvs.org.uk/document-library/supplemental-royal-charter-2015/royal-charter-2015.pdf>

закладів ветеринарної освіти (EAEVE), Радою ветеринарних комісій Австралії та Нової Зеландії (AVBC), Американською ветеринарною медичною асоціацією (AVMA) та Південноафриканською ветеринарною радою (SAVC). Крім того, Королівський коледж брав участь у створенні та наразі забезпечує роботу секретаріату для Комітету з акредитації освіти ветеринарних медсестер, який здійснює акредитацію програм ветеринарного медсестринства по всій Європі.⁹²

Керівним органом Королівського коледжу є його Рада, яка складається з 24 членів: 13 обраних членів (усі ветеринарні хірурги), 3 делегатів від Ради ветеринарних шкіл (VSC), 2 ветеринарних медсестер та 6 незалежних членів. Крім того, Головний ветеринарний офіцер є офіційним спостерігачем. Щороку у трьох або чотирьох (залежно від циклу виборів) обраних членів Ради завершується/починається термін їх повноважень. Решта членів Ради призначається організаціями зацікавлених сторін, за винятком незалежних членів, яких обирає спеціальний комітет. До групи незалежних членів Ради включають людей з різноманітними експертними знаннями. Наприклад, наразі є член із досвідом у сфері професійної акредитації.⁹³

Рада має президента та двох віце-президентів, які разом із скарбником, реєстратором (головним юридичним експертом) і генеральним директором (який керує персоналом та забезпечує своєчасну та відповідну бюджету реалізацію стратегії) формують керівну команду Королівського коледжу.⁹⁴

До структури Королівського коледжу входить дисциплінарний комітет, а також інші нестатутні комітети, які створюються Радою та яким вона делегує свої повноваження. Кожен комітет складається частково з членів Ради, а частково з інших призначених осіб. Релевантними, в контексті цього аналітичного огляду, є Комітет з освіти (Education Committee) із його Підкомітетом з первинних кваліфікацій (Primary Qualifications Subcommittee), що є органом, який ухвалює рішення про акредитацію у сфері ветеринарної хірургії та Рада ветеринарних медсестер (Veterinary Nurses Council) із своїм Комітетом з освіти (Veterinary Nurses Education Committee), що виконують аналогічні функції у сфері ветеринарного медсестринства. Обидва комітети з освіти та підкомітет включають студентів як членів.⁹⁵

Як державний регулятор, Королівський коледж відповідає за ведення реєстру ветеринарних хірургів та медсестер, які мають право працювати у Великій Британії. Реєстрація фактично надає ліцензію на практику у Великій

⁹² ENQA Agency Review, Royal College of Veterinary Surgeons (RCVS). (2023). <https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/RCVS-external-review-report.pdf>

⁹³ RCVS Council. Retrieved December 18, 2024, from <https://www.rcvs.org.uk/who-we-are/rcvs-council/>

⁹⁴ Officer Team. Retrieved December 18, 2024, from <https://www.rcvs.org.uk/who-we-are/officer-team/>

⁹⁵ ENQA Agency Review, Royal College of Veterinary Surgeons (RCVS). (2023). <https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/RCVS-external-review-report.pdf>

Британії. Реєструючись, ветеринарні хірурги можуть стати членами (Members) або стипендіатами (Fellows), а медсестри – асоційованими членами (Associates) Коледжу. Для осіб, які не мають визнаних кваліфікацій, Королівський коледж проводить відповідні процедури атестації.

Королівський коледж також здійснює низку заходів для підтримки своїх членів, включаючи різні види досліджень і опитувань, курси безперервного професійного розвитку та сертифікації, а також ініціативи, такі як Mind Matters, спрямовані на підтримку психічного здоров'я в професії. Ці ініціативи реалізуються у співпраці з організаціями зацікавлених сторін.

Ще одним із статутним обов'язком Королівського коледжу є регулювання професійної поведінки як ветеринарних хірургів, так і ветеринарних медсестер. Недотримання професійних кодексів поведінки може призвести до дисциплінарних заходів, включаючи можливе виключення з відповідного реєстру. Королівський коледж також надає послугу медіації і працює над підвищенням клінічних стандартів через акредитацію в рамках добровільної Схеми стандартів практики (Practice Standards Scheme).

Ключовим обов'язком Королівського коледжу є встановлення та моніторинг стандартів освіти для ветеринарних хірургів і ветеринарних медсестер. Відповідно до законодавства (Закон про ветеринарних хірургів)⁹⁶, Королівський коледж має обов'язок наглядати за навчальними курсами та призначати інспекторів для відвідування університетів і спостереження за іспитами. Королівський коледж розробляє стандарти та здійснює акредитацію ступенів у ветеринарній хірургії та ветеринарному медсестринстві. Крім розробки стандартів акредитації, Королівський коледж встановлює вимоги до знань і навичок випускників, та надає рекомендації щодо позааудиторних досліджень (досвід роботи, пов'язаний із професією) та вимог до професійної діяльності (fitness to practise).

Королівський коледж проводить процедури акредитації нових ветеринарних програм. Ветеринарні освітні програми підлягають регулярному циклу акредитації: кожні 7 років для програм з ветеринарної хірургії та кожні 5 років для програм з ветеринарного медсестринства. Окрім процедур з акредитації, Королівський коледж має право запитувати іншу інформацію у закладів вищої освіти щодо навчальних курсів і іспитів, включених до освітніх програм. Таким чином, Королівський коледж має можливість регулярно моніторити стандарти в університетах Великої Британії не лише через формальний процес періодичних акредитаційних візитів.

Основне фінансування Королівського коледжу відбувається за рахунок реєстраційних внесків від ветеринарних хірургів і ветеринарних медсестер, які

⁹⁶ *Veterinary Surgeons Act 1966*. Retrieved December 18, 2024, from <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1966/36>

практикують у Великій Британії. Річний бюджет Королівського коледжу складає трохи більше, ніж 13 млн. фунтів стерлінгів.⁹⁷

Організаційна та операційна незалежність Королівського коледжу визначена у статутних документах організації а також у нормативних документах державного рівня. Королівський коледж є повністю незалежним в контексті прийняття рішень, що стосуються акредитації освітніх програм з ветеринарної хірургії та ветеринарного медсестринства.

Агентства із забезпечення якості вищої освіти в Нідерландах

В Нідерландській системі забезпечення якості освіти функціонують декілька агентств, серед яких Нідерландсько-Фламандське агентство з акредитації (NVAO), Нідерландське агентство з якості (NQA) та консалтингова компанія Нобеоn, яка теж має статус агентства із забезпечення якості освіти.

Нідерландсько-Фламандське агентство з акредитації (NVAO) (далі - Агентство), встановлює рамки та критерії оцінювання, детально описує стандарти, в межах яких функціонують заклади вищої освіти та зовнішня система забезпечення якості в Нідерландах. Загальна система забезпечення якості вищої освіти відображає основні чотири елементи, визначені у Стандартах та рекомендаціях забезпечення якості в європейському просторі вищої освіти (ESG), тому кожна процедура акредитації базується на відомостях про самооцінювання, попередньому вивченні відомостей про самооцінювання експертною групою (до складу якої входить студент), виїзній експертизі та підготовці й публікації звіту експертної групи. Усі остаточні рішення приймаються Агентством, яке також розміщує їх у відкритому доступі.

Агентство встановлює графік, за яким освітні програми або кластери програм мають проходити процедуру акредитації. Існуючі освітні програми проходять акредитацію терміном на шість років. Отримання сертифікату про акредитацію дозволяє закладам вищої освіти видавати дипломи державного зразка та отримувати громадське фінансування. Для акредитованих освітніх програм термін дії сертифікату про акредитацію не завершується через 6 років, разом з тим сертифікат може бути відкликано за результатами періодичного постакредитаційного моніторингу або якщо умови, зазначені в експертному висновку з акредитації, не виконано.

⁹⁷ ENQA Agency Review, Royal College of Veterinary Surgeons (RCVS). (2023). <https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/RCVS-external-review-report.pdf>

Система забезпечення якості вищої освіти в Нідерландах, починаючи з 2003 року, неодноразово зазнавала змін і вдосконалень. Основні зміни стосувалися введеного у 2011 році добровільного інституційного аудиту. Інституційний аудит проводиться Агентством відповідно до 4 інституційних критеріїв. Успішне проходження закладом вищої освіти інституційного аудиту полегшує процедуру акредитації освітніх програм. При наявності сертифікату про акредитацію на інституційному рівні, освітні програми оцінюються у відповідності до 4 критеріїв, замість 11. У випадку відсутності сертифікату про інституційний аудит або при негативному його результаті, заклад вищої освіти все одно може акредитувати свої освітні програми, відповідно до стандартного набору критеріїв оцінювання якості. Друга важлива зміна стосувалась того, що з 2011 року акредитація нових освітніх програм стала виключною прерогативою Агентства, яке здійснює первинну оцінку програми та акредитує її на 6 років.⁹⁸

У 2018 році до системи оцінювання якості на інституційному рівні та на рівні акредитації освітніх програм було введено три бальну шкалу оцінювання щодо відповідності кожному з критеріїв («відповідає», «частково відповідає» або «не відповідає»). Загальний висновок формулюється як позитивний, умовно позитивний або негативний. Агентство приймає остаточне рішення на підставі звіту та обговорень, за необхідності, у присутності голови експертної групи та представника закладу вищої освіти.

В контексті зовнішніх процедур забезпечення якості вищої освіти Агентство здійснює наступні заходи: інституційний аудит, оцінка і акредитація нових освітніх програм, повторна акредитація освітніх програм (з поділом на ті, що проходять процедуру акредитації за повним та скороченим переліком критеріїв оцінювання). Агентство несе відповідальність за фінальне рішення за всіма трьома пунктами, що описано вище. Агентство самостійно здійснює інституційний аудит та акредитацію нових освітніх програм, а також встановлює критерії та графік для проведення повторних акредитацій існуючих програм. При цьому Агентство самостійно не проводить процедури акредитації для існуючих освітніх програм.⁹⁹

Процес повторної акредитації ініціюється програмою, яка прагне зберегти свою акредитацію (тобто формальна відповідальність лежить на закладі вищої освіти). Процес повторної акредитації повинен бути проведений під егідою зовнішнього секретаря комісії, визнаного та зареєстрованого у Агентстві. Секретарі координують процес акредитації та складають

⁹⁸ ENQA Agency Review, Netherlands Quality Agency (NQA). (2023). <https://www.enqa.eu/review-database/external-review-of-nqa-2023/>

⁹⁹ ENQA Agency Review: Accreditation Organisation of The Netherlands and Flanders (NVAO). (2017). https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/Review-report-NVAO_FINAL.pdf

відповідний звіт. Визнані секретарі комісій можуть діяти як фізичні особи, що напряму укладають контракт із закладом вищої освіти (освітньою програмою), або можуть бути працівниками незалежних агентств з оцінки якості. Незалежні агентства з оцінки якості є складовою системи забезпечення якості вищої освіти у Нідерландах, але формально не згадуються у голландському законодавстві.

Оскільки відповідальність за проходження повторної акредитації покладається на освітні програми, заклади вищої освіти можуть проводити процес самостійно, тобто призначати секретаря і, разом з ним, погоджувати склад експертної групи, організовувати процес експертизи тощо. Агентство ретельно вивчає звіти, композицію експертних груп та приймає остаточне рішення щодо акредитації освітніх програм.¹⁰⁰ Однак більш звичною практикою є співпраця університетів з незалежними агентствами із забезпечення якості вищої освіти, такими як Нідерландське агентство з якості (NQA). У такому випадку, заклади вищої освіти використовують знання та ресурси незалежних агентств для організації та проведення процесу акредитації. Також, поширеною є практика співпраці закладів вищої освіти з консалтинговими агентствами у сфері якості освіти. Консалтингові агентства можуть проводити попередній аудит внутрішніх систем забезпечення якості закладів вищої освіти, а також допомагати їм у підготовці та проходженні процедур акредитації.

Нідерландсько-Фламандське агентство з акредитації (NVAO)

Нідерландсько-Фламандське агентство з акредитації (NVAO), було започатковано у 2002 році одночасно із впровадженням процедури акредитації освітніх програм (відповідно до змін до Постанови про Вищу освіту та дослідження в Голландії).¹⁰¹ Початково агенція опікувалась лише голландським простором вищої освіти, проте дуже швидко було реструктуризовано для врахування й фламандської системи забезпечення якості освіти, яка є відмінною від голландської.

Наразі Агентство є ключовим гравцем у забезпеченні якості вищої освіти в Нідерландах і Фландрії. Воно регулярно оновлює свої політики і процедури, враховуючи нові виклики та тенденції у вищій освіті, включаючи цифрову трансформацію та глобальну мобільність.

¹⁰⁰ ENQA Agency Review, Netherlands Quality Agency (NQA). (2023). <https://www.enqa.eu/review-database/external-review-of-nqa-2023/>

¹⁰¹ Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek, Retrieved December 18, 2024, from <https://wetten.overheid.nl/BWBR0005682/2013-10-17#Opschrift>

Керівництво Агентством здійснюється Генеральною радою, яка складається з тринадцяти членів, чотири з яких входять до Виконавчої ради. У Виконавчій раді двоє членів представляють Нідерланди, а двоє — Фландрію. Усі члени Генеральної ради призначаються міністрами освіти Фландрії та Нідерландів.

Організаційна структура Агентства складається з двох департаментів — фламандського та нідерландського, кожен із яких очолюється генеральним менеджером. Фламандська команда складається з 8,8 штатних одиниць, а нідерландська — з 20,8 штатних одиниць. Команда служб підтримки, яка обслуговує Раду та два департаменти, складається з 11 штатних одиниць і включає ІТ відділ, фінансовий відділ, відділ управління персоналом та юридичний відділ. Також, в Агентстві функціонує секретаріат Ради та управлінської команди, який включає посаду фахівця з управління персоналом.¹⁰²

До основних функцій Агентства належить наступне:

- Прийняття рішень щодо акредитації освітніх програм закладів вищої освіти у Фландрії та Нідерландах, а також у так званих Карибських Нідерландах: на островах Бонайре, Сінт-Естатіус і Саба.
- Координація оцінювання та прийняття рішень щодо первинної акредитації освітніх програм закладів вищої освіти у Фландрії та Нідерландах.
- Акредитація спільних освітніх програм, що здійснюються на основі угод про взаємне визнання, і стимулювання використання таких угод; первинна акредитація програм подвійних дипломів.
- Координація оцінювання та прийняття рішень щодо інституційних аудитів у Нідерландах та інституційних оглядів у Фландрії.
- Координація оцінювання освітніх програм вищої освіти на Карибських островах Кюрасао, Аруба та Сінт-Мартен (так званий Карибській частині Королівства Нідерландів) за запитом Міністерства освіти Нідерландів.
- Координація оцінювання та прийняття рішень щодо надання програмам і закладам у Нідерландах та Фландрії якісних характеристик.
- Розробка та підтримка процедур акредитації для освітніх програм і закладів вищої освіти як у Нідерландах, так і у Фландрії (ESG 2.2 та 2.3).
- Затвердження/надання рекомендацій щодо експертних груп для оцінювання освітніх програм, запропонованих закладами у Фландрії та Нідерландах (ESG 2.4).

¹⁰² ENQA Agency Review, Netherlands Quality Agency (NQA). (2023). <https://www.enqa.eu/review-database/external-review-of-nqa-2023/>

- Підготовка тематичних аналізів або оцінок на основі результатів оцінювання (ESG 3.4).

Окрім зазначеного, Агентство також здійснює оприлюднення звітів про оцінювання та рішення щодо акредитації нових і існуючих освітніх програм, інституційних аудитів або оглядів та всіх інших процедур Агентства, інформує громадськість про якість вищої освіти у Фландрії та Нідерландах, організовує навчання для голів та секретарів експертних груп та здійснює міжнародну діяльність у сфері зовнішнього забезпечення якості.¹⁰³

Окремим напрямом діяльності є консультування та прийняття рішень на основі конкретних оцінювань, зокрема:

- Надання рекомендацій Міністру освіти щодо заявок на об'єднання двох або більше існуючих програм у ширші програми (Нідерланди).
- Надання рекомендацій Міністру освіти щодо заявок на продовження (та скорочення у Фландрії) офіційної тривалості програм, включаючи дослідницькі магістерські програми тривалістю 120 кредитів ЄКТС (рекомендації у Фландрії, початкова акредитація в Нідерландах).
- Ухвалення рішень щодо змін назв програм та ступенів (Нідерланди).
- Надання рекомендацій Міністру освіти щодо дозволу на впровадження додаткових критеріїв прийому до програм, пов'язаних із певними освітніми концепціями (Нідерланди).¹⁰⁴

Агентство активно сприяє взаємному визнанню акредитації спільних програм та підписало багатосторонню угоду про взаємне визнання для спільних програм (MULTRA), ініційовану Європейським консорціумом з акредитації вищої освіти (ECAHE), яка спрощує акредитаційний процес. Замість проходження кількох процедур у всіх країнах консорціуму, де акредитація є обов'язковою, угода MULTRA дозволяє здійснити єдину процедуру акредитації в одній країні. У межах угоди Агентство приймає незалежне рішення на основі іноземної акредитації.¹⁰⁵

Річний бюджет Агентства становить близько 8 млн. євро. Агентство фінансується урядами Нідерландів і Фландрії у співвідношенні 60/40 на загальну суму близько 6 млн. євро. Прибутки Агентства від проведення процедур акредитації в Нідерландах і Фландрії становлять близько 3 млн. євро.

З моменту впровадження системи акредитації в Нідерландах і Фландрії Агентство є повністю незалежним у прийнятті рішень. Члени Виконавчої та Генеральної ради Агентства призначаються Комітетом міністрів на

¹⁰³ NVAO Procedures. Retrieved December 20, 2024, from <https://www.nvao.net/en/procedures>

¹⁰⁴ ENQA Agency Review: Accreditation Organisation of The Netherlands and Flanders (NVAO). (2017). https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/Review-report-NVAO_FINAL.pdf

¹⁰⁵ ECA and the work on mutual recognition. Retrieved December 20, 2024, from <https://ecahe.eu/wp-content/uploads/2021/06/EVENT-DOC-2-2013-01-16-eca-seminar-mutual-recognition.pdf>

чотирирічний термін. Вони обираються індивідуально, а не як представники будь-яких організацій. Для забезпечення незалежності членів ради та персоналу Агентство запровадила правило, згідно з яким члени обох категорій не можуть брати участь у прийнятті рішень щодо заявок від закладів або програм, з якими вони були пов'язані у будь-якій формі протягом попередніх п'яти років. Рамки оцінювання та процедури Агентства для первинної акредитації освітніх програм, інституційних оглядів, а також вимоги до зовнішніх експертів є чітко визначеними. Операційна незалежність також визначена у Кодексі поведінки Агентства. Таким чином, Агентство користується повною організаційною та операційною незалежністю, а також надає незалежні висновки щодо результатів акредитаційної експертизи.

Нідерландське агентство з якості (NQA).

Нідерландське агентство з якості (NQA) (далі – Агентство з якості) було створено у 2003 році, після того як відповідальність за забезпечення якості освіти була відокремлена профільного міністерства. Агентство з якості є приватною компанією, яка на 100% належить одному директору. При цьому, власник-директор не бере участі в операційній діяльності агентства. Керівництво Агентством з якості здійснюється генеральним директором (CEO) та директором, який обіймає цю посаду з 2010 року.

Місією Агентства з якості є «сприяння постійному вдосконаленню якості освіти у сфері початкової, середньої, професійно-технічної освіти та вищої освіти (професійної та дослідницької), а також корпоративного навчання». На практиці діяльність Агентства з якості переважно зосереджена на секторі вищої освіти, а його стратегічні плани на 2023–2028 роки також спрямовані головним чином на цей сектор.¹⁰⁶

Агентство з якості є невеликою організацією з плоскою структурою управління. У ній немає незалежної ради, консультативного комітету або еквівалентних органів управління. Внутрішні комітети чи органи прийняття рішень також відсутні. Усі співробітники підпорядковуються генеральному директору (CEO). Невеликий розмір організації сприяє легкій комунікації, яка підтримується регулярними зустрічами всієї команди.

Основна діяльність Агентства з якості полягає в організації та координації оцінювання освітніх програм закладів вищої освіти, що подані на акредитацію до Нідерландсько-Фламандського агентства з акредитації

¹⁰⁶ ENQA Agency Review, Netherlands Quality Agency (NQA). (2023). <https://www.enqa.eu/review-database/external-review-of-nqa-2023/>

(NVAO). За останні 5 років Агентство з якості провело процедури оцінювання для більше, ніж 600 освітніх програм закладів вищої освіти.

Як зазначено вище, акредитація програм здійснюється відповідно до графіку, встановленого Нідерландсько-Фламандським агентством з акредитації (NVAO), і може проводитися за обмеженою рамкою, що охоплює чотири критерії, або за розширеною рамкою з 11 критеріїв. Агентство з якості організовує оцінювання програм асоційованого ступеня, бакалаврських і магістерських програм, причому більшість оцінювань проводиться для бакалаврських програм за обмеженою рамкою.

Оцінювання досліджень є другою за важливістю діяльністю Агентства з якості. З 2007 року ці університети прикладних наук спільно працюють над забезпеченням якості прикладних досліджень. Протокол забезпечення якості прикладних досліджень вперше був запроваджений у 2009 році. У 2015 році було представлено переглянутий протокол, а у 2022 році — найновіший, який набув чинності у 2023 році. Протокол розроблений Асоціацією університетів прикладних наук, і спеціальний комітет перевіряє систему забезпечення якості цих університетів стосовно їх прикладних досліджень: Комітет з валідації забезпечення якості досліджень (VKO). Валідація, виконана Комітетом, є чинною протягом шести років. У той час як Комітет оцінює якість на рівні закладу, система забезпечення якості передбачає, що дослідницькі підрозділи університетів повинні бути оцінені незалежною зовнішньою організацією. Агентство з якості організовує та координує процедури оцінювання для дослідницьких підрозділів.

Агентство з якості також здійснює інші види діяльності, які виходять за межі сфери дії Стандартів та рекомендацій забезпечення якості в європейському просторі вищої освіти (ESG). До цих видів діяльності належить сертифікація процесів внутрішнього аудиту, надання відзнак для освітніх програм, послуги з оцінювання професійних асоціацій, інші консалтингові та навчальні послуги. Агентство з якості ще не проводила сертифікацію процесів внутрішнього аудиту закладів вищої освіти, проте розробила для цього відповідну методологію.¹⁰⁷

Агентство з якості є приватною компанією, яка не отримує державного фінансування. Основний дохід організації походить від проведення процедур з оцінювання освітніх програм, які вона здійснює для закладів вищої освіти. Додаткові джерела доходу включають консалтингові послуги для сектора

¹⁰⁷ *Netherlands Quality Agency Self-assessment Report for External Review against the Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area (ESG).* (2022). https://www.nqa.nl/sites/default/files/bestanden/nieuws/SAR%20NQA_2022.pdf

вищої освіти та від процедур оцінювання досліджень. Увесь дохід організація отримує через укладання контрактів із клієнтами та участь у тендерах.¹⁰⁸

Агентство з якості є організаційно незалежним і працює автономно від уряду та Міністерства освіти, культури та науки, не маючи зобов'язань перед ними. Юридично, Агентство є приватною компанією, яка укладає контракти з закладами вищої освіти або програмами для проведення оцінювань, а також для надання консалтингових послуг. Агентство з якості створило добре організовану систему, яка забезпечує його операційну незалежність як у контексті оцінювань, виконаних агентством, так і в контексті необхідної незалежності членів експертних груп. Фінальні рішення щодо акредитації освітніх програм приймаються Нідерландсько-Фламандським агентством з акредитації (NVAO), з урахуванням висновків наданих Агентством з якості (NQA).

Консалтингова компанія Hobéon

Hobéon - це компанія зі стратегічного консалтингу з вираженим фокусом діяльності у сфері вищої освіти Нідерландів. Hobéon співпрацює з освітніми установами та підприємцями та допомагає у розробці їхньої організаційної візії та стратегії, розробляє шляхи подальшого розвитку організації. Hobéon консультує освітні установи та компанії щодо оптимізації їхньої системи забезпечення якості.

Клієнтами Hobéon є велика кількість університетів прикладних наук, політехнічних коледжів, шкіл середньої освіти, а також комерційні компанії і торгові організації. Багато закладів вищої освіти, що готуються до офіційної процедури акредитації в Нідерландсько-Фламандському агентстві з акредитації (NVAO), користуються консалтинговими послугами Hobéon для того, щоб впевнитись, що їх внутрішня система забезпечення якості працює на належному рівні. Hobéon проводить виїзні аудити якості освітніх програм.¹⁰⁹

Станом на початок 2025 року в Hobéon працює 40 співробітників. Керівництво консалтинговою компанією здійснюється її менеджером

В контексті процедур акредитації та сертифікації консалтингова компанія надає своїм клієнтам наступні послуги:

Акредитація освітніх програм (кластерів освітніх програм) закладів вищої освіти. Під час акредитації, група експертів, яку організовує та

¹⁰⁸ ENQA Agency Review, Netherlands Quality Agency (NQA). (2023). <https://www.enqa.eu/review-database/external-review-of-nqa-2023/>

¹⁰⁹ ENQA Member and Affiliate Database, Hobéon. Retrieved December 20, 2024, from <https://www.enqa.eu/membership-database/hobéon/>

координує Нобéон, оцінює якість освітньої програми закладу вищої освіти. Після завершення виїзної експертизи, секретар, також призначений Нобéон, від імені групи експертів складає звіт про результати оцінювання, який містить висновки, оцінки та рекомендації. По завершенні процедури, заклад вищої освіти подає звіт про оцінювання до Нідерландсько-Фламандського агентства з акредитації (NVAO).

Оцінювання досліджень. Нобéон організовує та координує процедури оцінювання для дослідницьких підрозділів університетів прикладних наук. З метою організації та проведення оцінювання Нобéон надає секретаря експертної групи та здійснює підбір кандидатур для експертної групи. За результатами оцінювання Нобéон готує звіт, який заклади вищої освіти можуть подати до Комітету з валідації забезпечення якості досліджень (VKO).

Валідація екзаменів для середньої професійної освіти (MBO). З 1 серпня 2018 року MBO використовує валідні екзаменаційні інструменти. Забезпечення валідності екзаменаційних інструментів здійснюється, зокрема, зовнішнім незалежним органом. Нобéон був обраний органом, який може проводити валідацію екзаменів MBO.

Сертифікація провайдерів EVC. Провайдер EVC (Erkenning van Verworven Competenties — визнання набутих компетенцій) — це визнана організація, яка оцінює знання та навички людини на основі національного стандарту та фіксує результати в так званому сертифікаті досвіду. Нобéон протягом багатьох років проводить оцінювання великої кількості провайдерів EVC.

Сталий розвиток у вищій освіті. Нобéон підтримує заклади освіти у досягненні Цілей сталого розвитку (SDGs). За допомогою аудиту, закладам освіти надаються рекомендації щодо інтеграції принципів сталого розвитку в освітню та управлінську діяльність організації.

Знак якості Нобéон. За результатами аудиту внутрішньої системи забезпечення якості закладу освіти, Нобéон може видавати знак якості Нобéон (НKK).

Навчання для агентів з охорони психічного здоров'я. Агенти з охорони психічного здоров'я мають бути зареєстровані в Register Square. Це можливо лише після проходження курсу, який відповідає вимогам Координаційного органу з навчання професій агогії (COOAB) 2.0. Нобéон здійснює навчання та оцінювання як для випускників сфери охорони психічного здоров'я в межах програм HBO Social Work, так і для курсів підготовки та підвищення кваліфікації працівників з охорони психічного здоров'я.

Сертифікація тренерів із соціальної гігієни. З 1 липня 2023 року тренери або екзаменаційні органи можуть отримати визнання своїх дипломів із соціальної гігієни від Національної комісії із соціальної гігієни. Національна

комісія із соціальної гігієни обрала Hobeon як орган, який має право здійснювати оцінювання та сертифікацію тренерів та екзаменаційних органів із соціальної гігієни.

Окрім зазначеного Hobeon здійснює низку інших процедур із сертифікації та оцінювання серед яких: валідація мовних тестів, аудит курсів, які надають кар'єрні консультанти, сертифікація керівників шкіл, визнання навчання для кейс-менеджерів і менеджерів з догляду, сертифікація архітектурних фірм тощо.¹¹⁰

Hobeon є організаційно незалежною консалтинговою компанією, яка працює автономно від уряду Нідерландів. Юридично Hobeon є приватною компанією, яка укладає контракти з закладами вищої освіти або програмами для проведення оцінювань, а також для надання консалтингових послуг. Фінальні рішення щодо акредитації освітніх програм приймаються Нідерландсько-Фламандським агентством з акредитації (NVAO), з урахуванням висновків Hobeon.

Агентства із забезпечення якості вищої освіти в Німеччині

Німеччина має децентралізовану систему акредитації. Акредитація була запроваджена в 1998 році та із самого початку базувалася на залученні до процесу оцінювання викладачів, студентів та представників роботодавців (професіоналів-практиків). Умовою діяльності незалежних акредитаційні агенції є їх визнання Німецькою акредитаційною радою (GAC).¹¹¹

В Німеччині налічується 8 незалежних агентств із забезпечення якості вищої освіти. Три з восьми мають галузеве спрямування. Агентство з акредитації навчальних програм у галузі інженерії, інформаційних наук, природничих наук та математики (ASIIN) – спеціалізується на оцінюванні якості освітніх програм, пов'язаних із інженерією, інформатикою, математикою, природничими науками та їх міждисциплінарними поєднаннями. Агентство з акредитації програм у сфері охорони здоров'я та соціальних наук (ANPGS) – спеціалізується на забезпеченні якості в галузі охорони здоров'я та суспільних наук. Діяльність Фундації з міжнародної акредитації програм бізнес-адміністрування (FIBAA) спрямована на оцінювання якості освіти у сфері бізнес адміністрування. Ще 4 агентства здійснюють заходи із забезпечення якості вищої освіти в межах широкого кола

¹¹⁰ Hobeon Accreditation & certification services. Retrieved December 20, 2024, from <https://www.hobeon.nl/diensten/accreditatie-certificering>

¹¹¹ Eurydice, *Quality assurance in higher education in Germany*. Retrieved December 23, 2024, from <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/germany/quality-assurance-higher-education>

галузей та спеціальностей. Німецька акредитаційна рада (GAC) є державним агентством з правом прийняття остаточного рішення щодо результатів акредитаційної експертизи на національному рівні.

До 2018 року німецькі агенції із забезпечення якості вищої освіти були автономними у прийнятті рішень щодо акредитації освітніх програм чи інституційної акредитації закладів вищої освіти. З метою посилення ролі закладів вищої освіти в німецькій системі акредитації у лютому 2016 року, рішенням Федерального Конституційного Суду Німеччини, німецька система акредитації була реформована.

Основою поточної системи є Договір про організацію спільної системи акредитації для забезпечення якості навчання та викладання в німецьких закладах вищої освіти (Interstate Treaty), укладений між всіма 16 землями Німеччини, який набрав чинності 1 січня 2018 року, а також відповідна Постанова уряду (видана 7 грудня 2017 року). В результаті реформи було створено Німецьку акредитаційну раду (GAC), яка представляє собою об'єднану інституцію німецьких земель, метою якої є забезпечення якості навчання і викладання в німецьких університетах.^{112 113}

Основною інновацією, відповідно до Договору, стало те, що Німецька акредитаційна рада отримала повноваження щодо прийняття фінальних рішень про акредитацію освітніх програм та інституційну акредитацію. В той час як відповідальність за прийняття остаточного рішення покладена на Німецьку акредитаційну раду, процедури оцінювання освітніх програм та систем забезпечення якості залишилися у зоні відповідальності незалежних агентств. В контексті національних процедур оцінювання якості рада співпрацює з авторизованими (визнаними радою) агентствами. Умовою визнання незалежного агентства Німецькою акредитаційною радою є реєстрація агентства в Європейському реєстрі забезпечення якості вищої освіти (EQAR).¹¹⁴

Починаючи з 2018 року Німецька акредитаційна рада більше не встановлює стандарти для акредитації освітніх програм та інституційної акредитації. Функція оцінювання якості діяльності німецьких незалежних агентств була передана Європейському реєстру забезпечення якості вищої освіти.

¹¹² Interstate Study Accreditation Treaty Decision of the Standing Conference of the Ministers of Education and Cultural Affairs of the Länder in the Federal Republic of Germany of 08/12/2017, enacted on 1 January 2018 / Staatsvertrag über die Organisation eines gemeinsamen Akkreditierungssystems zur Qualitätssicherung in Studium und Lehre an deutschen Hochschulen (Studienakkreditierungsstaatsvertrag), in Kraft seit 1. Januar 2018.

¹¹³ ENQA Agency Review, German Accreditation Council (GAC). (2022). <https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/GAC-external-review-report.pdf>

¹¹⁴ ENQA Agency Review, Evaluation Agency of Baden-Württemberg (EVALAG). (2019). <https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/Evalag-external-review-report.pdf>

Німецька акредитаційна рада (GAC)

Після запровадження 1998 році пілотного проєкту німецької системи акредитації та офіційного її запуску у 2002 році, була створена Німецька акредитаційна рада (у той час Фонд з акредитації освітніх програм в Німеччині), яка стала членом Європейської асоціації забезпечення якості вищої освіти (ENQA) у 2000 році. У 2005, після прийняття Закону Північного Рейну-Вестфалії¹¹⁵, Фонд отримав законні повноваження в контексті національних процедур з акредитації у сфері вищої освіти. В період з 2005 по 2018 роки Фонд опікувався діяльністю німецьких агентств із забезпечення якості вищої освіти та встановлювала стандарти для акредитації освітніх програм, а пізніше й інституційної акредитації.¹¹⁶

Після реформи німецької системи акредитації у сфері вищої освіти, яка була реалізована наприкінці 2018 року Німецька акредитаційна рада (GAC) отримала нову назву – «Фундація Акредитаційна Рада» (Foundation Accreditation Council), але в міжнародному контексті вона залишається відомою як Німецька акредитаційна рада (GAC) (далі – Німецька рада).

В результаті реформи, основною інновацією стало те, що Німецька рада отримала право ухвалювати остаточне рішення щодо акредитації освітніх програм та інституційної акредитації на основі експертних висновків, підготовлених іншими агентствами із забезпечення якості вищої освіти. Німецька рада приймає до розгляду експертні висновки лише від визнаних нею агентств. Умовою визнання агентства Німецькою радою є його реєстрація в Європейському реєстрі забезпечення якості вищої освіти.

На Німецьку раду покладена загальна відповідальність за систему акредитації у сфері німецької вищої освіти. Німецька рада повинна забезпечувати узгодженість і послідовність акредитаційних рішень, підтримувати федеральні землі у подальшому розвитку німецької системи забезпечення якості, сприяти міжнародній співпраці у сфері акредитації та забезпечення якості, а також сприяючи реалізації спільного Європейського простору вищої освіти (ЕНЕА).¹¹⁷

Німецька рада є фундацією зі статусом незалежної юридичної особи, якою керують її органи управління. Відповідно до Міжземельного договору

¹¹⁵ Headnotes to the Order of the First Senate of 17 February 2016, 4 (2016). https://www.bundesverfassungsgericht.de/SharedDocs/Entscheidungen/EN/2016/02/ls20160217_1bv1000810en.html

¹¹⁶ ENQA Agency Review, German Accreditation Council (GAC). (2022). <https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/GAC-external-review-report.pdf>

¹¹⁷ ENQA Member and Affiliate Database, German Accreditation Council. Retrieved December 23, 2024, from <https://www.enqa.eu/membership-database/gac-german-accreditation-council-2/>

про акредитацію, а також статуту Німецької ради, організація має у своїй структурі три органи: акредитаційна рада (Accreditation Council), рада фундації (Foundation Council), правління (Board).

Акредитаційна рада приймає рішення щодо акредитації та продовження акредитації освітніх програм, а також щодо інституційної акредитації закладів вищої освіти. Склад Акредитаційної ради визначений Міжземельним договором про акредитацію і налічує 23 члени:

- Вісім представників академічної спільноти із державних або визнаних державою закладів вищої освіти Федеративної Республіки Німеччина, які мають представляти щонайменше чотири групи дисциплін: гуманітарні науки, соціальні науки, природничі науки та інженерні науки.
- Один представник Німецької конференції ректорів.
- Чотири представники федеральних земель.
- П'ять представників професійної практики, один із яких представляє державні міністерства, відповідальні за службу та колективне договірне право.
- Два здобувачі освіти.
- Два іноземні представники з досвідом акредитації.
- Один представник від агентств із забезпечення якості вищої освіти із дорадчим статусом.

Представники академічної спільноти мають більшість в акредитаційній раді, а їхні голоси враховуються подвійно під час прийняття рішень щодо виконання акредитаційних критеріїв.

Правління виконує резолюції Акредитаційної ради та здійснює поточну діяльність Німецької ради, якщо Акредитаційна рада не залишила ці завдання за собою. До складу Правління входять: голова Акредитаційної ради, заступник голови Акредитаційної ради, виконавчий директор Німецької ради.

Рада фундації здійснює нагляд за законністю та економічною ефективністю управлінської діяльності Німецької ради. До складу Ради фундації входять: шість представників федеральних земель та п'ять представників Німецької конференції ректорів.

Роботу органів Німецької ради підтримує Головний офіс у Бонні, який управляється виконавчим директором і підпорядковується голові Правління (голова Акредитаційної ради). Головний офіс має 15 працівників, а також додатковий тимчасово найманий персонал.

У 2019 році Акредитаційна рада ухвалила процедуру розгляду скарг і створила зовнішню комісію для розгляду скарг та апеляцій. До складу комісії входять три зовнішні члени: представник від академічної спільноти

(професор), представник від здобувачів вищої освіти, член, запропонований акредитаційними агентствами.¹¹⁸

До основних функцій Німецької ради належить наступне:

- Акредитація та повторна акредитація освітніх програм і внутрішніх систем забезпечення якості вищої освіти (інституційна акредитація), а також інших процедур забезпечення якості, узгоджених з Акредитаційною радою та відповідною федеральною землею, через присудження знаку якості Німецької ради.
- Встановлення вимог до визнання результатів акредитаційних експертиз, здійснених іноземними установами із забезпечення якості вищої освіти, з урахуванням європейських тенденцій.
- Сприяння міжнародній співпраці у сфері акредитації та забезпечення якості вищої освіти.
- Регулярне звітування перед федеральними землями про розвиток двоциклової системи навчання та підвищення якості у межах акредитаційних процедур.
- Авторизація установ із забезпечення якості вищої освіти.
- Підтримка федеральних земель у подальшому розвитку німецької системи забезпечення якості вищої освіти та подання пропозицій щодо змін у відповідному законодавстві.¹¹⁹

Відповідно до Міжземельного договору про акредитацію, Німецька рада фінансується спільно 16-ма федеральними землями. Постійне фінансування від федеральних земель забезпечує 55% загального бюджету (згідно з домовленістю між землями та Конференцією ректорів). Німецька рада також має право стягувати акредитаційні збори із закладів вищої освіти. Збори, які сплачують заклади вищої освіти, включають: щорічну плату, збори за індивідуальні процедури оцінювання. Ці надходження забезпечують 45% бюджету Німецької ради. Загальний річний бюджет Німецької ради становить близько 1,5 мільйона євро.¹²⁰

Німецька рада користується повною організаційною та операційною незалежністю, які забезпечуються складом її колективних керівних органів, а також встановленими методами та процедурами проведення акредитаційних експертиз. Німецька рада є єдиним в Німеччині органом, уповноваженим приймати фінальні рішення щодо результатів інституційної акредитації або акредитації освітніх програм закладів вищої освіти. При прийнятті рішень,

¹¹⁸ ENQA Agency Review, German Accreditation Council (GAC). (2022). <https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/GAC-external-review-report.pdf>

¹¹⁹ German Accreditation Council (GAC) Self-Assessment Report for the External Review by ENQA. (2021). <https://www.akkreditierungsrat.de/sites/default/files/downloads/2021/20210901%20ENQA%20SAR.pdf>

¹²⁰ ENQA Agency Review, German Accreditation Council (GAC). (2022). <https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/GAC-external-review-report.pdf>

Німецька рада покладається на звіти, створені експертами, що були призначені іншими агентствами із забезпечення якості вищої освіти.

Центральне агентство з оцінювання (ZEvA)

Центральне агентство з оцінювання (ZEvA) (далі – Центральне агентство) було засновано у 1995 році з метою проведення оцінювання викладання та навчання у закладах вищої освіти Нижньої Саксонії. Центральне агентство було створено як публічна установа федеральної землі за ініціативою Державної конференції університетів Нижньої Саксонії (LHK) та Міністерства науки і культури Нижньої Саксонії (MWK).

З того часу Центральне агентство продовжувало розвиватися, зростати та диверсифікувати свою діяльність. Після впровадження Болонського процесу та німецької системи акредитації, описаної вище, Центральне агентство стало першим агентством такого типу в Німеччині, а у 2000 році було першим, що отримало схвалення від Німецької акредитаційної ради (GAC) для проведення акредитації освітніх програм закладів вищої освіти.

Згодом Центральне агентство розширило перелік своїх послуг, включивши: інституційну акредитацію, сертифікацію, акредитацію програм за межами системи бакалавр/магістр, аудит в Австрії та міжнародну акредитацію.

З 2008 року Центральне агентство функціонує як некомерційна фундація відповідно до законодавства Нижньої Саксонії та має статус самостійної юридичної особи. Рада довірених осіб фундації (Board of Trustees) здійснює контроль над організацією, незалежно від будь-яких зовнішніх органів, відповідно до статуту Центрального агентства. Рада довірених осіб призначає та делегує відповідальність за управління агентством Виконавчій раді, до складу якої входять: керуючий директор, який виконує функції генерального директора, та науковий директор, який забезпечує академічне керівництво агентства та постійний зв'язок із науковою спільнотою Нижньої Саксонії. Виконавча рада керує роботою персоналу, що складається з 19 співробітників, які виконують щоденні завдання агентства. Персонал організований у три секції, кожна з яких очолюється керівником секції, а також адміністративну команду, яка підтримує всі аспекти щоденної діяльності Центрального агентства.

Статут фундації також передбачає створення двох додаткових органів, які відповідають за нагляд і ухвалення рішень щодо результатів зовнішньої діяльності Центрального агентства у сфері забезпечення якості:

- Постійна комісія з оцінювання (Standing Evaluation Commission), яка відповідає за діяльність Центрального агентства, пов'язану з оцінюванням в процесі акредитаційних експертиз.
- Комісія Центрального агентства (ZEvA Commission), яка відповідає за всі інші види діяльності, за винятком ухвалення формальних рішень щодо результатів акредитації в Німеччині, які підпадають під нову систему акредитації, запроваджену у 2018 році. У цих випадках рішення ухвалює Німецька акредитаційна рада (GAC).

Крім того, наявна Апеляційна комісія (Appeals Commission), яка функціонує як підгрупа Комісії Центрального агентства. Вона незалежно розглядає апеляції та скарги.¹²¹

До переліку основних функцій Центрального агентства в контексті реалізації процедур зовнішнього забезпечення якості освіти належить наступне:

- *Акредитація освітніх програм та інституційна акредитація в Німеччині.* Для того, щоб бути визнаними в німецькій системі вищої освіти, освітні програми мають бути акредитовані. Федеральні землі визначають вимоги та критерії акредитаційного процесу, які реалізуються через Німецьку акредитаційну раду (GAC). ZEvA проводить процедури акредитації освітніх програм, які з 2018 року завершуються підготовкою звіту, що передається на розгляд Німецькій акредитаційній раді для ухвалення рішення про акредитацію.
- *Акредитація програм, що виходять за межі системи бакалавр/магістр у Німеччині.* Центральне агентство проводить спеціалізовану та адаптовану акредитацію освітніх програм, докторських програм, а також програм подвійних дипломів, які охоплюють заклади вищої освіти з кількох європейських країн. Очікується, що цей напрям діяльності повністю припиниться у найближчому майбутньому через поступовий перехід до інституційних акредитацій.
- *Сертифікація додаткової освіти.* Різноманітні програми, що пропонуються закладами вищої освіти, не завжди призводять до отримання ступеня бакалавра чи магістра. З метою підвищення доступності освіти, університети також пропонують можливості для навчання впродовж життя та додаткової освіти. Центральне агентство, за зверненням від закладів вищої освіти, проводить сертифікацію таких програм.

¹²¹ ENQA Agency Review, Central Evaluation and Accreditation Agency (ZEvA). (2021). <https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/ZEvA-external-review-report.pdf>

- *Міжнародна акредитація освітніх програм та закладів.* Для проведення процедур акредитації за кордоном, Центральне агентство розробило спеціальну рамку оцінювання освітніх програм, що заснована на Стандартах і рекомендаціях забезпечення якості в європейському просторі вищої освіти (ESG). Успішна акредитація таких програм завершується присудженням «знаку якості» від Центрального агентства. Починаючи з 2019 року, Центральне агентство проводить процедури інституційної акредитації за кордоном.
- *Аудити якості в Австрії.* Центральне агентство має ліцензію Міністерства науки, освіти та досліджень Австрії як агентство із забезпечення якості, яке уповноважене проводити аудити університетів прикладних наук в Австрії. Аудити виконуються відповідно до вимог, встановлених австрійським законодавством та тісно узгоджуються зі Стандартами і рекомендаціями забезпечення якості в європейському просторі вищої освіти (ESG).
- *Оцінювання на інституційному, програмному, предметному та тематичному рівнях.* У федеральній землі Нижня Саксонія Центральне агентство отримує державне фінансування для підтримки закладів вищої освіти у проведенні оцінювання їхньої освітньої діяльності. Початково, таке оцінювання стосувалося окремих проєктів із конкретними закладами або програмами, але акцент поступово зміщується на міжуніверситетські проєкти з тематичним фокусом.¹²²

Створене як публічна установа в Нижній Саксонії для проведення оцінювальної діяльності у сфері вищої освіти, Центральне агентство спершу залежало від державного фінансування з боку федеральної землі Нижня Саксонія. Це фінансування залишається важливим джерелом доходу для Центрального агентства, але наразі більша частина доходів надходить від зборів, що стягуються із закладів вищої освіти за акредитацію, сертифікацію та аудиторські процедури. Доходи Центрального агентства зараз диверсифіковані між різними видами діяльності. Проте найбільший напрям діяльності — акредитація освітніх програм в Німеччині — скорочується через перехід до інституційної акредитації. Це змусило Центральне агентство ще більше диверсифікувати свої джерела доходів, зокрема зосередившись на проведенні міжнародних акредитацій.¹²³

Центральне агентство користується як організаційною, так і операційною незалежністю, а також значною автономією у прийнятті

¹²² ZEvA's self-report for the ENQA review. (2021). https://www.zeva.org/site/assets/files/1947/zeva_self-assessment-report_enqa_2021.pdf

¹²³ ENQA Agency Review, Central Evaluation and Accreditation Agency (ZEvA). (2021). <https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/ZEvA-external-review-report.pdf>

офіційних рішень. Остаточні рішення щодо акредитації освітніх програм та інституційної акредитації в Німеччині приймає німецька акредитаційна рада. В контексті процедур інституційної акредитації, а також акредитації освітніх програм за кордоном Центральне агентство ухвалює самостійні та незалежні рішення.

Агентство з оцінювання Баден-Вюртемберга (EVALAG)

Агентство з оцінювання Баден-Вюртемберга (EVALAG) (далі – Агентство) було створено у 2000 році. Агентство є неприбутковою організацією, яка, відповідно до публічного права, функціонує як фундація. Агентство з оцінювання є членом Європейської асоціації забезпечення якості вищої освіти (ENQA) з 2001 року та була включена до Європейському реєстрі забезпечення якості вищої освіти (EQAR) у 2010 році. У період з 2001 по 2006 рік агентство працювало переважно в Баден-Вюртемберзі, але у 2007-2008 роках, в результаті зміни статуту, його сфера діяльності була розширена. У 2009 році Агентство було авторизовано як акредитаційне агентство Німецькою акредитаційною радою (GAC), а з 2010 року є членом Німецького товариства з оцінювання (DeGEval).¹²⁴

Починаючи з 2018 року, Агентство, як і інші установи із забезпечення якості вищої освіти в Німеччині, більше не приймає рішення про акредитацію самостійно, а готує звіт оцінювання, який використовується Німецькою акредитаційною радою (GAC) для формального ухвалення рішення. У зв'язку із зазначеною зміною ролі, акредитаційна комісія Агентства була скорочена з тридцяти до семи членів і тепер приймає фінальні рішення лише щодо результатів акредитації закордонних закладів вищої освіти. Наразі Агентство працює у Баден-Вюртемберзі, інших регіонах Німеччини, а також міжнародному рівні.¹²⁵

Відповідно до статуту, офіційними органами Агентства є Наглядова рада, Акредитаційна комісія, Апеляційна комісія та Генеральний директор. Члени цих органів не можуть одночасно входити до кількох органів агентства і не мають права виступати експертами в акредитаційних експертизах, які організовує Агентство.

Найвищим колективним органом Агентства є його Наглядова рада, яка здійснює нагляд за всіма видами діяльності, забезпечує дотримання стандартів зовнішнього забезпечення якості, ухвалює зміни до статуту Агентства, а також

¹²⁴ ENQA Agency Review, Evaluation Agency of Baden-Wurttemberg (EVALAG). (2019). <https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/Evalag-external-review-report.pdf>

¹²⁵ ENQA Targeted Review, Evaluation Agency of Baden-Wurttemberg (EVALAG). (2024). <https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/Evalag-external-review-report-1.pdf>

призначає генерального директора, членів Акредитаційної та Апеляційної комісій. Наглядова рада складається з голови та восьми членів, яких призначає Міністр науки за консультацією з конференцією ректорів закладів вищої освіти Баден-Вюртемберга. До Наглядової ради також входить один член без права голосу, якого призначає Міністр науки, і який може делегувати заступника. Члени ради призначаються строком на три роки.

Акредитаційна комісія складається із семи членів, серед яких є представники академічної спільноти, представник роботодавців та представник від здобувачів вищої освіти. Окрім того, до складу Акредитаційної комісії можуть входити до 20 асоційованих членів, яких залучають для консультацій під час призначення рецензентів у їхніх галузях експертизи. Члени комісії призначаються Наглядовою радою строком на три роки.

Апеляційна комісія, яку призначає Наглядова рада фундації, є незалежною від інших органів Агентства. Вона розглядає офіційні апеляції на рішення Акредитаційної комісії. Відповідно до статуту Агентства, до складу комісії входять чотири члени з правом голосу: один представник установи, пов'язаної із забезпеченням якості у сфері вищої освіти, один представник іншого національного агентства із забезпечення якості вищої освіти, один представник іноземного агентства із забезпечення якості вищої освіти, один представник від здобувачів вищої освіти. Члени апеляційної комісії призначаються строком на три роки.¹²⁶

З лютого 2022 року Агентство керується двома директорами (Рада директорів). Кожен керуючий директор очолює один із двох відділів Агентства:

- Відділ акредитації та сертифікації, який займається проєктами та процедурами, пов'язаними зі Стандартами та рекомендаціями із забезпечення якості в європейському просторі вищої освіти (ESG).
- Відділ консалтингу, оцінювання та організаційного розвитку, який займається проєктами та процедурами поза межами Стандартів та рекомендацій із забезпечення якості в європейському просторі вищої освіти (ESG).

Розподіл між цими двома відділами має на меті забезпечити відокремлення процедур акредитації та сертифікації, пов'язаних із ESG, від консалтингової діяльності.¹²⁷

¹²⁶ ENQA Agency Review, Evaluation Agency of Baden-Wurttemberg (EVALAG). (2019). <https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/Evalag-external-review-report.pdf>

¹²⁷ ENQA Targeted Review, Evaluation Agency of Baden-Wurttemberg (EVALAG). (2024). <https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/Evalag-external-review-report-1.pdf>

В межах Стандартів та рекомендацій із забезпечення якості в європейському просторі вищої освіти Агентство виконує наступні функції:

- оцінювання напрямів підготовки;
- оцінювання освітніх програм закладів вищої освіти;
- оцінювання систем внутрішнього забезпечення якості закладів вищої освіти;
- міжнародна акредитація освітніх програм закладів вищої освіти;
- інституційна акредитація закордонних закладів вищої освіти;
- аудити систем управління якістю вищої освіти в Австрії;
- інституційна акредитація закладів вищої освіти у Швейцарії;
- (інституційна) сертифікація програм підвищення кваліфікації.

Поза межами Стандартів та рекомендацій із забезпечення якості в європейському просторі вищої освіти Агентство здійснює:

- консалтингові послуги та оцінювання закладів вищої освіти, які не призводять до формальних рішень щодо акредитації;
- діяльність із забезпечення якості щодо безперервного професійного розвитку у сфері вищої освіти у федеральній землі Баден-Вюртемберг;
- акредитацію навчальних програм відповідно до Закону про вищу освіту Швейцарії та Швейцарського закону про медичні професії.
- підтримку науки (координація експертних оцінок і процедур фінансування наукових проєктів);
- оцінювання закладів, програм, проєктів і стратегій, а також прикладних досліджень галузі забезпечення якості викладання та навчання у вищій освіті.¹²⁸

Річні витрати Агентства коливаються в межах від 1,5 до 2 мільйона євро. Фінансування Агентства складається з двох основних джерел: базової дотації та зборів за виконання процедур оцінювання. Базову дотацію Агентство отримує від Міністерства науки, досліджень та мистецтв Баден-Вюртемберга для покриття частини діяльності, що пов'язана із Стандартами та рекомендаціями із забезпечення якості в європейському просторі вищої освіти. Міністерство може доручати Агентству виконання різних координаційних завдань від його імені. Агентство не отримує додаткову компенсацію за ці завдання, оскільки вони, покриваються базовою дотацією. Однак, агентство має право відмовитися від виконання завдань Міністерства, якщо відчуває, що не може їх виконати через обмежені ресурси. Додаткове фінансування Агентства надходить від клієнтських зборів, які сплачуються різними міністерствами, закладами вищої освіти, фондами, дослідницькими

¹²⁸ EVALAG's Self-Assessment Report for the ENQA review. (2023). https://www.evalag.de/fileadmin/dateien/pdf/enqa_review/SAR_evalag_2023_final_rev_231002__1_.pdf

інститутами тощо, для покриття витрат на зовнішні процедури забезпечення якості, проведення семінарів та інші послуги Агентства. Процедури забезпечення якості, які Агентство проводить поза межами Стандартів та рекомендацій із забезпечення якості в європейському просторі вищої освіти, фінансуються самостійно. Загальний дохід від додаткових джерел становить близько 500 000 євро, що майже відповідає витратам на персонал відповідного відділу.¹²⁹

Агентство користується як організаційною, так і операційною незалежністю, а також значною автономією у прийнятті офіційних рішень. Остаточні рішення щодо акредитації освітніх програм та інституційної акредитації в Німеччині приймає німецька акредитаційна рада. В контексті процедур інституційної акредитації, а також акредитації освітніх програм за кордоном Агентство ухвалює самостійні та незалежні рішення.

Інститут акредитації, сертифікації та забезпечення якості (ACQUIN)

Інститут акредитації, сертифікації та забезпечення якості (ACQUIN) (далі - Інститут) був заснований 26 січня 2001 року за спільною ініціативою університетів Баварії, Баден-Вюртемберга, Саксонії та Тюрингії. Інститут є одним із найстаріших агентств у Німеччині, але, на відміну від частини інших німецьких агентств, Міністерство освіти не брало участі в процесі його заснування. Після заснування, членами Інституту стали 57 закладів вищої освіти із чотирьох федеральних земель Німеччини. Наразі, членами Інституту є понад 150 закладів освіти як з Німеччини, так і з інших країн світу. Інститут є неприбутковою асоціацією зі статусом благодійної організації, яка проводить процедури забезпечення якості вищої освіти для широкого кола спеціальностей.¹³⁰

Метою Інституту є сприяння формуванню Європейського простору вищої освіти (ЕНЕА) та забезпечення порівнянності якості кваліфікацій у сфері вищої освіти. Основним завданням роботи Інституту є сприяння підвищенню якості університетської освіти та підтримка формування культури якості у закладах вищої освіти в Німеччині та за її межами. Усі процедури забезпечення якості, які Інститут проводить як у Німеччині, так і за кордоном, базуються на міжнародних стандартах, зокрема на принципах, що

¹²⁹ ENQA Agency Review, Evaluation Agency of Baden-Wurttemberg (EVALAG). (2019). <https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/Evalag-external-review-report.pdf>

¹³⁰ ENQA Agency Review, Accreditation, Certification and Quality Assurance Institute (ACQUIN). (2021). <https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/ACQUIN-external-review-report.pdf>

закладені до Стандартів та рекомендацій із забезпечення якості в європейському просторі вищої освіти.

Відповідно до статуту Інституту, виконавча рада, загальні збори та акредитаційна комісія є його основними керівними органами. Експертні групи та комісія з розгляду скарг та апеляцій — це два додаткові комітети агентства.¹³¹

Загальні збори Інституту проводяться раз на рік. На загальних зборах ухвалюються рішення щодо змін до статуту, призначення виконавчої ради, обирають Акредитаційну комісію та членів комісії з розгляду скарг та апеляцій.

Виконавча рада складається з п'яти експертів: чотирьох представників академічної спільноти (два представники університетів і два представники університетів прикладних наук) та одного представника ринку праці. Виконавча рада відповідає за ухвалення рішень, що стосуються стратегії агентства, а також за всі основні операційні та адміністративні питання (наприклад, прийом нових членів, угоди про співпрацю з іншими організаціями із забезпечення якості). Крім того, виконавча рада ухвалює рішення з питань персоналу та призначає керівництво секретаріату.

Інститут має двох керуючих директорів, які відповідають за поточну діяльність агентства та реалізацію рішень виконавчої ради. У межах окремих напрямів діяльності призначаються керівники відділів, які відповідають за координацію окремих сфер: національні процедури оцінювання освітніх програм, національні процедури інституційної акредитації, міжнародні акредитаційні та сертифікаційні заходи, а також внутрішнє управління якістю Інституту. В Інституті немає фіксованого розподілу співробітників між окремими сферами діяльності.

Акредитаційна комісія, складається з дев'яти представників закладів вищої освіти: чотирьох експертів, що представляють університети, чотирьох експертів, що представляють університети прикладних наук, та одного експерта, що представляє коледжі мистецтв і музики. Крім того, до складу комісії входять два представники ринку праці та два здобувачі освіти.

Комісія з розгляду скарг та апеляцій складається з п'яти членів: одного здобувача вищої освіти, трьох представників закладів вищої освіти та одного експерта з ринку праці. Вона розглядає скарги щодо процедур оцінювання та рішень Акредитаційної комісії. Усі члени ради та комісій працюють на добровільній основі.¹³²

¹³¹ Satzung des Akkreditierungs-, Zertifizierungs-und Qualitätssicherungs-Instituts ACQUIN e.V., (2020). https://www.acquin.org/wp-content/uploads/2020/10/ACQUIN_Satzung_MV2020.pdf

¹³² Self-Assessment Report of ACQUIN for ENQA Review. (2020). https://www.acquin.org/wp-content/uploads/2021/05/ACQUIN_SAR_ENQA_Nov2020_c.pdf

В контексті зовнішнього забезпечення якості вищої освіти Інститут здійснює наступні шість типів процедур:

Оцінювання освітніх програм закладів вищої освіти у Німеччині. Відповідно до Міжземельного договору про акредитацію освітніх програм, заклади вищої освіти можуть звертатися щодо оцінки окремої освітньої програми або кластеру освітніх програм до установ із забезпечення якості вищої освіти, що визнані на території Німеччини. Остаточне рішення щодо акредитації освітніх програм приймає Німецька акредитаційна рада (GAC).

Оцінювання систем управління якістю закладів вищої освіти (інституційна акредитація) у Німеччині. Предметом інституційної акредитації є внутрішня система забезпечення якості закладу вищої освіти. Остаточне рішення про акредитацію приймає Німецька акредитаційна рада (GAC). Після успішного проходження інституційної акредитації заклад вищої освіти отримує право самостійно присвоювати знак якості для своїх освітніх програм без необхідності проходити зовнішню оцінку в агентстві із забезпечення якості.

Оцінювання програм подвійних дипломів у Німеччині. Інститут проводить оцінювання освітніх програм, які реалізуються німецькими закладами вищої освіти спільно із іноземними закладами вищої освіти. Ця процедура відповідає цілям і вимогам процедури оцінювання освітніх програм.

Міжнародна інституційна акредитація. Ця процедура зосереджена на функціонуванні всього закладу вищої освіти, включаючи сфери викладання, навчання, досліджень та управління. Оцінювання здійснюється з урахуванням вимог частини 1 Стандартів та рекомендацій із забезпечення якості в європейському просторі вищої освіти. Рішення про акредитацію ухвалюються Інститутом незалежно. Інститут провів процедури міжнародної інституційної акредитації у Лівані, Болгарії, Казахстані, Островах Теркс і Кайкос.

Міжнародна акредитація освітніх програм. Процедура вона спрямована як на оцінку якості навчальних програм, так і на надання рекомендацій щодо їх покращення відповідно до Стандартів та рекомендацій із забезпечення якості в європейському просторі вищої освіти. Рішення про акредитацію ухвалюються Інститутом незалежно.

Сертифікація програм додаткової освіти (як у Німеччині, так і за кордоном). Процедура передбачає оцінку та сертифікацію програм додаткової освіти з метою перевірки їхньої сумісності з програмами вищої освіти, порівнянності компетенцій та програмних результатів навчання в рамках

Європейської рамки кваліфікацій. Рішення ухвалюються Інститутом незалежно.¹³³

Інституційна акредитація в Швейцарії. З 8 червня 2018 року Інститут отримав схвалення від Швейцарської акредитаційної ради (SAC) на проведення процедур інституційної акредитації у Швейцарії відповідно до Федерального закону про фінансування та координацію сектору вищої освіти Швейцарії.

Аудити якості вищої освіти в Австрії. Інститут уповноважений проводити аудити систем управління якістю в університетах і вищих технічних коледжах Австрії відповідно до § 22 частини 2 Закону про забезпечення якості у вищій освіті Австрії.¹³⁴

Інститут діє на неприбутковій основі та не прагне отримувати прибуток. Відповідно до статуту, члени асоціації сплачують внески, розмір яких визначається загальними зборами; рада уповноважена встановлювати градацію внесків залежно від розміру закладу. Члени не отримують виплат із фондів асоціації, і після виходу з асоціації не можуть висувати фінансових претензій до її активів. Кошти асоціації можуть використовуватися виключно для цілей, визначених у статуті. Рада, акредитаційна комісія та комісія з апеляцій працюють на добровільній основі та отримують лише компенсацію витрат, пов'язаних із діяльністю на користь Інституту. Інститут не має контрактів на послуги чи фінансування з будь-якими державними органами. Доходи агентства майже на 100 % формуються з його діяльності у сфері зовнішнього забезпечення якості (збори за процедури зовнішнього оцінювання) та членських внесків. У останні роки додатковим джерелом доходів стало фінансування проєктів Європейського Союзу (3–5 % на рік). Інститут також може отримувати пожертви.¹³⁵

Інститут користується як організаційною, так і операційною незалежністю, а також значною автономією у прийнятті офіційних рішень. Остаточні рішення щодо акредитації освітніх програм та інституційної акредитації в Німеччині приймає німецька акредитаційна рада. В контексті процедур інституційної акредитації, а також акредитації освітніх програм за кордоном Інститут ухвалює самостійні та незалежні рішення.

¹³³ ENQA Agency Review, Accreditation, Certification and Quality Assurance Institute (ACQUIN). (2021). <https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/ACQUIN-external-review-report.pdf>

¹³⁴ Self-Assessment Report of ACQUIN for ENQA Review. (2020). https://www.acquin.org/wp-content/uploads/2021/05/ACQUIN_SAR_ENQA_Nov2020_c.pdf

¹³⁵ ENQA Agency Review, Accreditation, Certification and Quality Assurance Institute (ACQUIN). (2021). <https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/ACQUIN-external-review-report.pdf>

Агентство із забезпечення якості через акредитацію навчальних програм (AQAS)

Агентство із забезпечення якості через акредитацію навчальних програм (AQAS) (далі - Агентство) було засноване у 2002 році як асоціація університетів та академічних товариств. Це одне з найбільших агентств із забезпечення якості в Німеччині, яке займає значну частку ринку забезпечення якості в країні (більше 7000 оцінених освітніх програм та інституційна акредитація для 18 університетів).

Відповідно до своєї місії, Агентство прагне сприяти забезпеченню якості та розвитку якості навчання, викладання та підготовки кадрів через зовнішні процедури оцінювання. Агентство працює як на національному, так і на міжнародному рівнях, проводячи процедури оцінювання освітніх програм і закладів, а також акредитацію освітніх програм і закладів за кордоном. Агентство визнане за свою компетентність в оцінюванні програм підготовки вчителів та програм подвійних дипломів.

Агентство засноване у формі асоціації. Асоціація налічує 93 університети-члени з Німеччини та два закордонних університети (Університет Гелішіма в Стамбулі, Туреччина, та Університет освіти в Бандунгу, Індонезія).¹³⁶

Відповідно до статуту Агентства, його основними органами є: загальні збори, правління, постійна комісія, комісія з розгляду скарг.

Правління складається з п'яти осіб: голови та його заступника, скарбника та двох інших членів. Члени обираються Загальними зборами на трирічний термін, з можливістю повторного переобрання.

Постійна комісія ухвалює рішення щодо реалізації процесів оцінювання та акредитації як на національному, так і на міжнародному рівнях, включаючи призначення експертів до груп оцінювання. До компетенцій комісії також входить розробка і затвердження принципів і стандартів, пов'язаних із процедурами оцінювання та акредитації. Склад постійної комісії визначається правлінням. Основною умовою при формуванні складу комісії є те, що представники академічної спільноти завжди повинні становити більшість її складу. Постійна комісія Агентства налічує 14 членів, серед яких двоє здобувачів вищої освіти і двоє представників ринку праці. Члени комісії призначаються правлінням строком на три роки, з можливістю багаторазового продовження терміну повноважень.

¹³⁶ ENQA Agency Review, *Agency for Quality Assurance through Accreditation of Study Programmes (AQAS)*. (2021). <https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/AQAS-external-review-report-2021.pdf>

Завданням комісії з розгляд і аналіз скарг на рішення Постійної комісії щодо оцінювання освітніх програм чи систем забезпечення якості закладів вищої освіти. Комісія складається із семи членів з правом голосу (чотири представники академічного середовища, один представник іншого агентства із забезпечення якості, один представник ринку праці та один здобувач вищої освіти) і одного члена постійної комісії без права голосу. Члени комісії з розгляду скарг також призначаються Правлінням на трирічний термін із можливістю багаторазового продовження повноважень.

Члени правління працюють на добровільних засадах, але можуть отримувати компенсацію за витрати. Члени постійної комісії та комісії з розгляду скарг можуть отримувати гонорар роботи.

Роботу правління та інших органів супроводжує центральний офіс. Для управління діяльністю Агентства, правління призначило двох виконавчих директорів. У центральному офісі також працюють три старших консультанти, десять консультантів, три помічники проєктів, троє адміністративних співробітників і два студенти-помічники, загалом 23 особи разом із двома виконавчими директорами.¹³⁷

До основних функцій Агентства в контексті реалізації процедур забезпечення якості вищої освіти належить наступне:

- Оцінювання бакалаврських та магістерських освітніх програм у Німеччині, включаючи оцінювання програм подвійних дипломів за участю німецьких університетів.
- Оцінювання систем забезпечення якості закладів вищої освіти у Німеччині.
- Оцінювання програм підготовки докторів філософії у Німеччині.
- Акредитація освітніх програм (бакалавр, магістр, доктор філософії) на міжнародному рівні.
- Інституційна акредитація закладів вищої освіти на міжнародному рівні.
- Оцінювання програм подвійних дипломів на основі Європейського підходу (без участі німецьких університетів).

З метою забезпечення прозорого розмежування між акредитацією, що базується на Стандартах та рекомендаціях із забезпечення якості в європейському просторі вищої освіти (яку проводить Агентство), та іншими послугами у сфері вищої освіти, у 2014 році, відповідно до рішення загальних зборів Агентства, було засновано дочірню компанію, яка отримала назву Акредитація, оцінювання та консалтинг у вищій освіті (AQAS ARCH). Ця компанія була уповноважена здійснювати процедури оцінювання. Розділяючи

¹³⁷ ENQA Agency Review, *Agency for Quality Assurance through Accreditation of Study Programmes (AQAS)*. (2021). <https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/AQAS-external-review-report-2021.pdf>

свою діяльність між класичними процедурами акредитації (які призводять до акредитації від Німецької акредитаційної ради) та проєктами за межами сфери акредитації, Агентство прагне досягти більшої прозорості як внутрішньо, так і зовнішньо.¹³⁸

Дочірня компанія Акредитація, оцінювання та консалтинг у вищій освіті (AQAS ARCH) виконує наступні види діяльності:

- участь у міжнародних проєктах;
- організація семінарів з конкретних питань (наприклад, спільні програми, дуальні програми, сертифікація ISO);
- надання консалтингових послуг у сфері забезпечення якості вищої освіти;
- проведення оцінювання, що не підпадає під Стандарти та рекомендації із забезпечення якості в європейському просторі вищої освіти та не передбачає акредитації, а лише сертифікацію (наприклад, оцінювання програм підвищення кваліфікації, професійного навчання, досліджень, адміністрування тощо).¹³⁹

Агентство є неприбутковою організацією, яка відповідно до приватного права, діє як підприємство. Агентство самостійно фінансує свою діяльність, а дохід складається з членських внесків і зборів, що стягуються із закладів вищої освіти, які обирають Агентство для проведення зовнішньої оцінки. Збори встановлюються таким чином, щоб покривати витрати на персонал та матеріальні витрати головного офісу Агентства (так званий «основний збір»), а також витрати на виїзні візити («процедурний збір»), включаючи витрати на роботу експертів. Незначна частка доходів, приблизно 1%, надходить від інших послуг, що виконуються через дочірню компанію Акредитація, оцінювання та консалтинг у вищій освіті (AQAS ARCH).¹⁴⁰

Агентство користується як організаційною, так і операційною незалежністю, а також значною автономією у прийнятті офіційних рішень. Остаточні рішення щодо акредитації освітніх програм та інституційної акредитації в Німеччині приймає німецька акредитаційна рада. В контексті процедур інституційної акредитації, а також акредитації освітніх програм за кордоном Агентство ухвалює самостійні та незалежні рішення.

¹³⁸ Self-Assessment Report of Agency for Quality Assurance through Accreditation of Study Programmes (AQAS) for ENQA Agency Review. (2021). <https://www.aqas.de/downloads/AQAS%20SAR%20Final%20080621.pdf>

¹³⁹ Self-Assessment Report of Agency for Quality Assurance through Accreditation of Study Programmes (AQAS) for ENQA Agency Review. (2021). <https://www.aqas.de/downloads/AQAS%20SAR%20Final%20080621.pdf>

¹⁴⁰ ENQA Agency Review, Agency for Quality Assurance through Accreditation of Study Programmes (AQAS). (2021). <https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/AQAS-external-review-report-2021.pdf>

Фундація з міжнародної акредитації бізнес-адміністрування (FIBAA)

Фундація з міжнародної акредитації бізнес-адміністрування (FIBAA) (далі - Фундація) є неприбутковою міжнародною організацією, заснованою провідними організаціями роботодавців Німеччини, Швейцарії та Австрії у 1994 році. Окрім країн-засновниць, Фундація також визнана в Індонезії, Казахстані, Нідерландах, Туреччині та Україні. Основна діяльність Фундації зосереджена в Європі, Центральній Азії, Південно-Східній Азії та на Близькому Сході.

Основними напрямками діяльності Фундації є акредитація освітніх програм у галузях економіки, права та соціальних наук. З моменту заснування Фундації у 1994 році було проведено 2600 акредитацій освітніх програм у закладах вищої освіти Німеччини, Нідерландів, Австрії, Швейцарії, російської федерації, Казахстану, Грузії, Азербайджану, Словенії, України, Йорданії, Лівану, Оману, Катару, Туреччини, Кіпру, Албанії, В'єтнаму та Індонезії. Фундація також виконала 30 інституційних акредитацій закладів вищої освіти в Німеччині, Австрії, Швейцарії, Лівані, Казахстані та російській федерації. Сертифікація курсів додаткової освіти також належить до діяльності Фундації, і з моменту її заснування було виконано 40 таких сертифікацій. Крім того, Фундація пропонує широкий спектр консалтингових послуг.¹⁴¹

До структури фундації входять: Виконавчий комітет Ради Фундації, правління, головний офіс, комітет з акредитації та сертифікації, апеляційний комітет.

Виконавчий комітет Ради Фундації та Правління є двома основними органами фундації. Правління відповідає за оперативну діяльність і звітує безпосередньо перед Виконавчим комітетом. Відповідно до статуту, Виконавчий комітет складається з від шести до п'ятнадцяти членів, які призначаються терміном на два роки. П'ять торговельних асоціацій та консорціумів зі Швейцарії, Австрії та Німеччини мають по одному представнику у комітеті. На даний момент до складу Виконавчого комітету входять два представники з Німеччини, три з Австрії та два зі Швейцарії. Головування у Виконавчому комітеті чергується між цими трьома країнами. Виконавчий комітет призначає членів комітету з акредитації та сертифікації (F-ACC), апеляційного комітету, виконавчого директора та визначає політику фундації відповідно до статуту.

¹⁴¹ ENQA Agency Review, Foundation for International Business Administration Accreditation (FIBAA). (2021). <https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/FIBAA-external-review-report.pdf>

Головний офіс розташований у Бонні та очолюється виконавчим директором. Штат складається загалом з 18 співробітників (12 на повний робочий день і 6 на неповний), які залучені до різних робочих сфер відповідно до організаційної структури Фундації та її головного офісу. П'ять співробітників (три на повний робочий день і два на неповний) працюють як допоміжний персонал, тоді як більшість персоналу є проєктними менеджерами, які безпосередньо займаються процедурами акредитації та сертифікації.

До 31 грудня 2020 року Фундація мала три комітети з акредитації:

- Комітет для національної та міжнародної акредитації освітніх програм.
- Комітет інституційної акредитації та сертифікації.
- Комітет із сертифікації курсів додаткової освіти.

Однак після підписання Міжземельної угоди у 2018 році, згідно з якою Німецька акредитаційна рада стала органом, що ухвалює фінальні рішення щодо акредитації освітніх програм та інституційної акредитації, у 2020 році було вирішено об'єднати всі сили в єдиний Комітет з акредитації та сертифікації (F-ACC).

Комітет з акредитації та сертифікації складається з 25 членів, яких призначає Рада Фундації на трирічний термін. До складу входять: 16 представників закладів вищої освіти, 7 представників бізнесу, 2 здобувачі вищої освіти. Серед цих 25 членів є два представники з Австрії, а також по одному представнику з Нідерландів, Іспанії та Швейцарії.

Апеляційний комітет розглядає апеляції, пов'язані з процедурами акредитації та сертифікації. Щодо акредитацій на національному рівні, апеляції щодо результатів акредитації розглядає Німецька акредитаційна рада.¹⁴²

До основних функцій Фундації в контексті реалізації процедур забезпечення якості вищої освіти належить наступне:

- Оцінювання бакалаврських та магістерських освітніх програм у Німеччині.
- Акредитація освітніх програм, що призводить до присудження знаку якості від Фундації (на національному та міжнародному рівнях).
- Інституційна акредитація закладів вищої освіти, що призводить до присудження знаку якості від Фундації (на національному та міжнародному рівнях).
- Аудит якості вищої освіти в Австрії.
- Інституційна акредитація закладів вищої освіти в Швейцарії.

¹⁴² Self-Assessment Report of FIBAA for ENQA Agency Review. (2021). https://www.fibaa.org/fileadmin/redakteur/pdf/Qualitaetsmanagement/FIBAA_SAR_Masterdokument_28_03_final.pdf

- Інституційна акредитація закладів вищої освіти: Стратегічний менеджмент, що призводить до присудження знаку якості від Фундації.
- Оцінювання та присудження знаку якості від Фундації за Відмінне цифрове викладання або Цифровізацію викладання.
- Сертифікація курсів додаткової/неперервної освіти.

За межами Стандартів та рекомендацій із забезпечення якості в європейському просторі вищої освіти (ESG), Фундація (через дочірню компанію FIBAA Consult) пропонує широкий спектр консалтингових послуг, таких як індивідуальні консультації, лекції, дослідження, семінари, конференції та навчальні курси за запитом. Ці консультаційні послуги приносять близько 3-5% від загального бюджету Фундації. Крім того, вони чітко відокремлені від діяльності з акредитації, оскільки персонал Фундації не має доступу до документації FIBAA Consult, за винятком виконавчого директора, який залучений до цієї діяльності.¹⁴³

Фундація є неприбутковою організацією, зареєстрованою у Швейцарії, тому не має права на державне фінансування в Німеччині, яка є її основним ринком. Основним джерелом доходу Фундації є контракти із закладами вищої освіти Німеччини та інших країн, для яких вона здійснює процедури акредитації, сертифікації, оцінювання або консалтингову діяльність. Загальний річний дохід Фундації складає від 1,5 до 2 мільйонів євро. Плата за діяльність Фундації базується на фіксованих ставках, які покривають гонорари експертів, витрати на поїздки, проживання експертів, засідання комітетів, а також витрати на персонал та приміщення Фундації.¹⁴⁴

Фундація користується як організаційною, так і операційною незалежністю, а також значною автономією у прийнятті офіційних рішень. Остаточні рішення щодо акредитації освітніх програм та інституційної акредитації в Німеччині приймає німецька акредитаційна рада. В контексті процедур інституційної акредитації, а також акредитації освітніх програм за кордоном Фундація ухвалює самостійні та незалежні рішення.

Агентство з акредитації освітніх програм у галузі охорони здоров'я та соціальних наук (ANPGS)

Агентство з акредитації освітніх програм у галузі охорони здоров'я та соціальних наук (ANPGS) (далі – Агентство) було створено у 2001 році за

¹⁴³ *Self-Assessment Report of FIBAA for ENQA Agency Review.* (2021). https://www.fibaa.org/fileadmin/redakteur/pdf/Qualitaetsmanagement/FIBAA_SAR_Masterdokument_28_03_final.pdf

¹⁴⁴ *ENQA Agency Review, Foundation for International Business Administration Accreditation (FIBAA).* (2021). <https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/FIBAA-external-review-report.pdf>

ініціативи Конференції ректорів у галузі медсестринства, Асамблей факультетів соціальної роботи та терапевтичної педагогіки, а також Німецької координаційної агенції з питань громадського здоров'я. Того ж року Агентство було акредитоване Німецькою акредитаційною радою. До засновників увійшли Німецька координаційна агенція з питань громадського здоров'я при Університеті Фрайбурга, Конференція деканів з охорони здоров'я, Конференція факультетів соціальної роботи та Конференція факультетів терапевтичної педагогіки.

Діяльність Агентства спрямована на гарантування єдиних, конкурентоспроможних на міжнародному рівні стандартів якості для програм бакалаврату, магістратури, а також для закладів вищої освіти. Агентство спеціалізується на галузях охорони здоров'я та соціальних наук, а також на суміжних сферах, таких як медичне обслуговування, економіка чи право. Агентство було визнано Всесвітньою федерацією медичної освіти (WFME) для Німеччини та Австрії у 2023 році.^{145 146}

Агентство організовано у формі благодійної асоціації. З моменту заснування агентство розташовується у місті Фрайбург, Німеччина. На сьогодні асоціація налічує 42 члени, серед яких 23 інституційні члени та 19 індивідуальних членів. Інституційними членами є різні наукові товариства у сфері охорони здоров'я та соціальних наук, асамблеї факультетів соціальної роботи та терапевтичної педагогіки, Конференція деканів і директорів у галузі медсестринства та заклади вищої освіти.

Агентство з акредитації освітніх програм у галузі охорони здоров'я та соціальних наук складається з двох структурних одиниць: власне агентства, яке є неприбутковою асоціацією, та товариства з обмеженою відповідальністю Акредитація (Akkreditierung gGmbH). Цілі та завдання Агентства визначені у статуті асоціації. Члени асоціації обирають виконавчу раду, яка здійснює управління діяльністю агентства та зобов'язана щорічно звітувати перед членами. Виконавча рада зареєстрована у реєстрі асоціацій Німеччини. Як і всі члени комітету, члени виконавчої ради виконують свої обов'язки на громадських засадах. Члени асоціації щорічно затверджують діяльність виконавчої ради. Виконавча рада призначає членів акредитаційних комісій.

Товариства з обмеженою відповідальністю Акредитація є неприбутковою приватною компанією, що діє згідно з німецьким законодавством. Від імені Агентства ТОВ Акредитація організовує процедури акредитації для закладів вищої освіти. Метою компанії є забезпечення якості

¹⁴⁵ ENQA Agency Review: Accreditation Agency for Study Programmes in Health and Social Sciences (AHPGS). (2019). <https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/AHPGS-external-review-report.pdf>

¹⁴⁶ ENQA Targeted Review: Accreditation Agency for Study Programmes in Health and Social Sciences (AHPGS). (2024). <https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/AHPGS-external-review-report-1.pdf>

у закладах вищої освіти, зокрема реалізація процедур акредитації. Компанія розробляє процедури та критерії для оцінювання освітніх програм, особливо у галузях охорони здоров'я та соціальних наук, а також процедури для інституційної акредитації.

Агентство є єдиним акціонером ТОВ Акредитація (Akkreditierung gGmbH). На зборах акціонерів Агентство представлено через свою виконавчу раду. Згідно зі статутом Агентства, основними органами асоціації є: загальні збори, виконавча рада та акредитаційні комісії.

Загальні збори Агентства є найвищим керівним органом асоціації, до повноважень якого входить, зокрема: призначення виконавчої ради, президента, віце-президентів та виконавчого директора Агентства.

До обов'язків Виконавчої ради входять: призначення членів акредитаційних комісій Агентства, розгляд скарг щодо відмови в акредитації тощо. Виконавча рада звітує перед Загальними зборами та відповідає за ухвалення всіх відповідних рішень у період між проведенням Загальних зборів.

Виконавчий директор Агентства звітує перед Виконавчою радою. Його завдання полягають у керуванні діяльністю асоціації, що включає, зокрема, підтримку та контроль за виконанням процедур акредитації, наприклад, шляхом створення протоколів та внутрішніх і зовнішніх робочих звітів. Виконавчий директор Агентства призначається Загальними зборами на 5-річний термін. Виконавчий директор, як і всі члени Виконавчої ради, працює на громадських засадах.

Членів Акредитаційної комісії призначає Виконавча рада. До складу комісії входять представники різних типів закладів вищої освіти, професійної практики та здобувачі вищої освіти. Термін повноважень членів комісії становить 4 роки, при цьому можливе повторне переобрання на кілька термінів.

В ТОВ Акредитація працюють:

- Виконавчий директор, призначений Загальними зборами. Його завдання полягає в управлінні операційною діяльністю ТОВ Акредитація.
- Сім менеджерів програм, відповідальних за формальну перевірку та реалізацію процедур акредитації.
- Два співробітники, які займаються адміністративними та організаційними завданнями.

До основних функцій Агентства, в контексті реалізації процедур забезпечення якості вищої освіти, належить наступне:

- Оцінювання освітніх програм закладів вищої освіти в Німеччині.
- Оцінювання внутрішніх систем забезпечення якості закладів вищої освіти в Німеччині.

- Інституційний аудит в Австрії.
- Акредитація освітніх програм закладі вищої освіти в Австрії.
- Інституційна акредитація закладів вищої освіти в Румунії.
- Акредитація освітніх програм закладі вищої освіти в Румунії.
- Інституційна акредитація закладів вищої освіти у Словенії.
- Інституційна акредитація закладів вищої освіти у Швейцарії.
- Інші акредитації освітніх програм за кордоном.

Діяльність Агентства здебільшого здійснюється в Німеччині (90%), але також і за її межами.

Фінансування Агентства здійснюється за рахунок наступних джерел прибутків: членські внески, гранти та пожертвування, активів та доходів від них, доходів від діяльності ТОВ Акредитація. Загальний річний бюджет Агентства становить близько 60 тисяч євро.¹⁴⁷

Агентство користується як організаційною, так і операційною незалежністю, а також значною автономією у прийнятті офіційних рішень. Остаточні рішення щодо акредитації освітніх програм та інституційної акредитації в Німеччині приймає німецька акредитаційна рада. В контексті процедур інституційної акредитації, а також акредитації освітніх програм за кордоном Агентство ухвалює самостійні та незалежні рішення.

Агентство з акредитації освітніх програм у галузі інженерії, інформатики, природничих наук і математики (ASIIN)

Агентство з акредитації освітніх програм у галузі інженерії, інформатики, природничих наук і математики (ASIIN e.V.) (далі - Агентство) є неприбутковою асоціацією, заснованою у липні 1999 року за ініціативи широкого кола закладів вищої освіти та представників промисловості й бізнесу, включаючи координаційну групу технічних університетів і університетів прикладних наук Німеччини, асоціації деканів, низки технічних промислових асоціацій (наприклад, Асоціації німецьких інженерів (VDI), Асоціації інформатики (GI) або Німецького фізичного товариства (DPG)), а також промислових мереж та профспілок).

Основною метою Агентства було і залишається оцінювання, забезпечення та підвищення якості академічної освіти в галузях інженерії, комп'ютерних наук, природничих наук, математики, медицини, а також у всіх міждисциплінарних сферах, що включають одну з зазначених галузей.

¹⁴⁷ ENQA Agency Review: Accreditation Agency for Study Programmes in Health and Social Sciences (AHPGS). (2019). <https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/AHPGS-external-review-report.pdf>

У 2007 році було засновано товариство з обмеженою відповідальністю ASIIN Консалт (далі – TOB ASIIN Консалт), яке на 100% належить Агентству. TOB ASIIN Консалт було створено з метою доповнення портфоліо Агентства у сфері сертифікації модулів і курсів додаткової освіти, консультування у сфері забезпечення якості, а також організації та проведення навчань, семінарів і конференцій.¹⁴⁸

Організаційно Агентство поділено на дві частини: власне Агентство, яке є неприбутковою асоціацією та TOB ASIIN Консалт, дочірню компанію Агентства, діяльність якої орієнтована на отримання прибутку. До структури Агентства входять такі органи як: загальні збори, рада директорів, акредитаційна комісія, апеляційний комітет.

Агентство, має чотири групи інституційних членів, які представлені на загальних зборах Агентства:

- Група 1: Технічні та наукові асоціації та професійні організації.
- Група 2: Бізнес-організації та провідні організації соціальних партнерів.
- Група 3: Конференції деканів університетів.
- Група 4: Координаційна група університетів прикладних наук (керівники університетів) і конференції деканів університетів прикладних наук.

На Загальних зборах усі групи членів мають однакову кількість голосів. Загальні збори проводяться раз на рік і відповідають, зокрема, за формальне затвердження членів Ради, ухвалення рішень щодо змін до статуту та вирішення важливих питань, що стосуються асоціації.

Рада директорів складається з дванадцяти членів і відповідає за стратегічні напрями діяльності, призначення членів Акредитаційної комісії та Апеляційного комітету, підписання двосторонніх і багатосторонніх угод з іншими акредитаційними агентствами в Німеччині та за кордоном, залучення організацій, які мають значення для участі в акредитації, як членів асоціації, а також ухвалення рішень про прийняття та виключення членів. Голову Ради призначають по чергово перші дві та останні дві групи членів. Заступник Голови завжди обирається з однієї з інших груп.¹⁴⁹

Акредитаційна комісія представлена трьома групами членів: представники закладів вищої освіти та спеціалізованих технічних закладів вищої освіти; одна представники університетів прикладних наук; представники промисловості. Також до складу комісії входять здобувачі вищої освіти. Обов'язки Акредитаційної комісії включають:

¹⁴⁸ EQAR Agency Review Report: Akkreditierungsagentur für Studiengänge der Ingenieurwissenschaften, der Informatik, der Naturwissenschaften und der Mathematik e.V. (ASIIN), Coordinated by ASHE. (2022). https://backend.deqar.eu/reports/EQAR/04_external_review_ASIIN_final_version.pdf

¹⁴⁹ Board of Directors of ASIIN e.V. Retrieved January 2, 2025, from <https://www.asiin.de/en/board.html>

- визначення загальних критеріїв (стандартів) для акредитації освітніх програм та інституційної акредитації закладів вищої освіти;
- затвердження предметно-специфічних критеріїв (стандартів), розроблених технічними комітетами (лише для акредитації освітніх програм);
- оцінювання освітніх програм або закладів вищої освіти на основі акредитаційних звітів експертних комісій (за подальшим розглядом Німецькою акредитаційною радою);
- акредитацію освітніх програм або закладів вищої освіти на основі акредитаційних звітів експертних комісій (для присудження знаку якості Агентства) або на основі рекомендацій технічних комітетів (лише для акредитації освітніх програм);
- призначення експертних комісій для проведення індивідуальних процедур акредитації.

14 технічних комітетів Агентства призначаються Акредитаційною комісією та беруть участь лише у процедурах акредитації освітніх програм. Їхні обов'язки включають:

розробку та перегляд предметно-специфічних стандартів, призначення експертів для освітніх програм, які підлягають акредитації, участь у підготовці експертів, перевірку звітів експертних груп, сприяння у формуванні пулу експертів.¹⁵⁰

В складі Агентства також діють Консультативна рада з етики, яка підтримує всі органи агентства, слугуючи форумом для роз'яснення етичних питань, що можуть виникати в процесі акредитації та сертифікації, а також Апеляційний комітет, відповідальний за розгляд і вирішення потенційних апеляцій і скарг від закладів вищої освіти.¹⁵¹

Діяльність TOB ASIIN Консалт відокремлена від процесу прийняття рішень про акредитацію освітніх програм та інституційної акредитації закладів вищої освіти, які призводять до присудження знаку якості від Агентства та подальшого розгляду висновку про акредитаційну експертизу Німецькою акредитаційною радою. Власник (Агентство), представлений у складі TOB ASIIN Консалт головою та заступником голови ради Агентства, які разом з генеральним директором TOB ASIIN Консалт, ухвалюють рішення щодо загальної стратегії, фінансових питань і кадрових ресурсів. Усі рішення, що стосуються процедур сертифікації, ухвалюються сертифікаційною комісією, яка має схожі обов'язки з акредитаційними комісіями Агентства. До

¹⁵⁰ ASIIN Technical Committees. Retrieved January 2, 2025, from <https://www.asiin.de/en/technical-committees.html>

¹⁵¹ EQAR Agency Review Report: Akkreditierungsagentur für Studiengänge der Ingenieurwissenschaften, der Informatik, der Naturwissenschaften und der Mathematik e.V. (ASIIN), Coordinated by ASHE. (2022). https://backend.deqar.eu/reports/EQAR/04_external_review_ASIIN_final_version.pdf

складу сертифікаційної комісії входять представники університетів, університетів прикладних наук, промисловості та здобувачі вищої освіти.

До основних функцій Агентства, в контексті реалізації процедур забезпечення якості вищої освіти, належить наступне:

- Оцінювання освітніх програм закладів вищої освіти в Німеччині.
- Оцінювання внутрішніх систем забезпечення якості закладів вищої освіти в Німеччині.
- Акредитація освітніх програм закладів вищої освіти та програм подвійних дипломів за кордоном.
- Інституційна акредитація закладів вищої освіти за кордоном.
- Сертифікація окремих модулів та курсів додаткової/безперервної освіти.
- Проведення оглядів (оцінювання відповідно до ESG) інших агентств із забезпечення якості вищої освіти (для EQAR).¹⁵²

На міжнародному рівні, окрім проведення власних процедур акредитації, Агентство співпрацює з Каталонським агентством із забезпечення якості вищої освіти (AQU Catalunya) в межах оцінювання програм подвійних дипломів в університетах Каталонії, надаючи знак “EUR-ACE” для інженерних програм. У 2019 році було підписано подібну угоду з французькою університетською мережею FIGURE.

Основним джерелом фінансування Агентства є доходи від процедур акредитації програм у Німеччині та на міжнародному рівні. Іншими значними джерелом фінансування є оплата за процедури інституційної/системної акредитації, консультаційні послуги та членські внески. Фінансування переважно (понад 80%) використовується для покриття витрат на персонал і витрат, пов'язаних із проведенням процедур акредитації, зокрема на винагороду та транспортні витрати членів експертних груп.¹⁵³

Агентство користується як організаційною, так і операційною незалежністю, а також значною автономією у прийнятті офіційних рішень. Остаточні рішення щодо акредитації освітніх програм та інституційної акредитації в Німеччині приймає німецька акредитаційна рада. В контексті процедур інституційної акредитації, а також акредитації освітніх програм за кордоном Агентство ухвалює самостійні та незалежні рішення.

¹⁵² ASIIN services. Retrieved January 2, 2025, from <https://www.asiin.de/en/our-services.html>

¹⁵³ EQAR Agency Review Report: Akkreditierungsagentur für Studiengänge der Ingenieurwissenschaften, der Informatik, der Naturwissenschaften und der Mathematik e.V. (ASIIN), Coordinated by ASHE. (2022). https://backend.deqar.eu/reports/EQAR/04_external_review_ASIIN_final_version.pdf

Підхід четвертий: Мережа незалежних агентств із забезпечення якості вищої освіти

Для цього підходу характерним є те, що в межах однієї країни можуть бути визнаними та одночасно функціонувати декілька агентств із забезпечення якості вищої освіти. При цьому, кожне, з визнаних на національному рівні агентств, є незалежним в контексті своїх офіційних висновків щодо акредитації освітніх програм або інституційної акредитації закладів вищої освіти. Діяльність таких агентств може бути спрямована як на оцінювання якості освітніх програм в межах конкретних, визначених в межах країни спеціальностей, так і на проведення процедур акредитації для широкого кола закладів та програм. Яскравим прикладом такого підходу до організації роботи агентств є національні системи забезпечення якості вищої освіти Іспанії та Казахстану.

Агентства із забезпечення якості вищої освіти в Іспанії

Територіально Іспанія розділена на 17 автономних регіонів, в 11 з яких створено регіональні агентства із забезпечення якості вищої освіти. Координація діяльності іспанських агентств здійснюється Іспанською мережею університетських агенцій з якості (REACU). В межах мережі всі агенції із забезпечення якості мають рівні права, оскільки є автономними в межах своїх регіонів.

В Іспанії також діє державне агентство із забезпечення якості вищої освіти – Національне агентство з оцінювання якості та акредитації (ANECA). Завданням Національного агентства з оцінювання якості та акредитації є проведення оцінки та акредитації для закладів вищої освіти, які розташовані в комунах, що не мають регіональних агентств із забезпечення якості вищої освіти.

Агентства з автономних регіонів Іспанії можуть приймати незалежні рішення про акредитацію, але вони повинні діяти в рамках єдиної системи забезпечення якості, яка регулюється як на національному, так і на міжнародному рівнях. Їхні рішення визнаються рівноцінними рішенням національного агентства, якщо агентства відповідають вимогам Стандартів та рекомендацій із забезпечення якості в європейському просторі вищої освіти та входять до Європейського реєстру забезпечення якості вищої освіти.

Ще однією особливістю іспанської системи забезпечення якості вищої освіти є те, що в країні відсутні галузеві агентства. Всі, наявні в країні,

установи із забезпечення якості проводять процедури акредитації для широкого кола спеціальностей.

Система вищої освіти та система забезпечення якості вищої освіти в Іспанії нещодавно зазнали змін у зв'язку з публікацією двох законів. Королівський указ 640/2021 від 28 липня¹⁵⁴, який регулює створення, визнання та авторизацію університетів і університетських центрів, а також інституційну акредитацію університетських центрів. В Іспанії університетські центри (*centros universitarios*) є структурними підрозділами в університетах, які забезпечують реалізацію освітніх програм. Королівський указ 822/2021 від 28 вересня¹⁵⁵, який встановлює структуру університетських освітніх програм та процедуру забезпечення якості.

Королівський указ 420/2015 від 29 травня запровадив інституційну акредитацію для університетських центрів як альтернативу моделі акредитації освітніх програм. Процедура була запроваджена у два етапи. Перший етап (початкова інституційна акредитація) ґрунтувався на синергії між процедурою акредитації бакалаврських і магістерських освітніх програм та сертифікацією систем внутрішнього забезпечення якості закладу вищої освіти. Цей етап не передбачав додаткового оцінювання, а лише вимагав перевірки агентством із забезпечення якості того, що центр успішно пройшов акредитаційні процедури для своїх освітніх програм та отримав сертифікацію своєї внутрішньої системи забезпечення якості. Другий етап, який передбачає поновлення інституційної акредитації для університетських центрів, потребує зовнішнього оцінювання агентством із забезпечення якості. Його впровадження було відкладено через відсутність нормативної бази. Необхідні нормативні акти, що мали доповнити Королівський указ 640/2021 від 28 липня, були ухвалені, і процес поновлення акредитації для центрів, які отримали свою початкову акредитацію у 2018 році, розпочався у 2024 році.

Другий згаданий закон, Королівський указ 822/2021, запровадив більшу гнучкість у процедурах забезпечення якості. Зміни в законодавстві дозволили визнання сертифікатів про акредитацію, виданих іншими агентствами із забезпечення якості вищої освіти, що зареєстровані в Європейському реєстрі забезпечення якості вищої освіти, за умови, що процедура оцінювання відповідає Європейському підходу до забезпечення якості програм подвійних дипломів.

¹⁵⁴ *Real Decreto 640/2021, de 27 de julio.* Retrieved January 3, 2025, from https://www.aneca.es/documents/20123/78709/RD_640_2021_consolidado.pdf/23ac15cf-c305-111d-9672-1118dbf28ea3?t=1655791664737

¹⁵⁵ *Real Decreto 822/2021, de 28 de septiembre.* Retrieved January 3, 2025, from https://www.aneca.es/documents/20123/78640/Real+Decreto+822_2021.pdf/6d4f0de7-ea27-cd88-b06a-c675f709e37d?t=1698143976362

Враховуючи схожість структури та функцій, які виконують іспанські агентства із забезпечення якості вищої освіти, в межах цього аналітичного огляду буде представлена інформація щодо діяльності Національного агентства з оцінювання якості та акредитації (ANECA) та декількох найбільших регіональних агентств.

Національне агентство з оцінювання якості та акредитації (ANECA)

Національне агентство з оцінювання якості та акредитації (ANECA) (далі – Національне агентство) було створено у 2002 році відповідно до рішення Міністерської ради. Початково, Національне агентство мало статус державного фонду, що діє публічному секторі. Його функцією було підвищення якості у системі вищої освіти шляхом оцінювання, сертифікації та акредитації освітніх програм, процедур, науково-педагогічного персоналу та закладів. Також Національне агентство здійснювало підготовку звітів для відповідного міністерства та Ради університетів щодо реалізації процесів оцінювання якості вищої освіти в країні. З моменту створення агентство зазнало низки внутрішніх і зовнішніх змін, які вплинули на його функціонування. У 2015 році було прийнято нове законодавство, згідно з яким Національне агентство стало автономним державним органом.¹⁵⁶

Найбільш значущі зміни, які відбулися внаслідок зміни статусу Національного агентства з державного фонду на державний орган, стосувалися передусім адміністративних процедур і управління, а не реалізації основних процесів. Тому ці зміни не вплинули на основну орієнтацію установи та її зобов'язання перед Європейською асоціацією забезпечення якості вищої освіти.

До структури Національного агентства входять наступні органи:

Керівна рада є колегіальним керівним органом, відповідальним за контроль і моніторинг діяльності Національного агентства. До складу Ради входять дев'ять членів. З метою залучення основних стейкхолдерів у сфері вищої освіти було призначено представників від різних афілійованих організацій, зокрема: здобувачів вищої освіти, Конференції соціальних органів іспанських державних університетів, профспілок, Національної конфедерації підприємницьких організацій, а також представника регіональної адміністрації, відповідального за університетську освіту.

¹⁵⁶ ENQA Agency Review: National Agency for Quality Assessment and Accreditation of Spain (ANECA). (2017). <https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/ANECA-review-Panel-report-final.pdf>

Директор призначається керівною радою і відповідає за щоденне управління Національним агентством.

Управлінські органи підпорядковуються безпосередньо директору Національного агентства. До них належать: правління, департамент інституційної акредитації та акредитації освітніх програм, департамент оцінки викладацького складу.

Консультативні ради з інституційної та програмної акредитації, а також оцінки викладацького складу є технічними органами Національного агентства. До їх складу входять: авторитетні науковці, здобувачі вищої освіти, професіонали з експертними знаннями у сфері вищої освіти, дослідники з міжнародним визнанням. Максимальна кількість членів у кожній консультативній раді – 12 осіб.

До основних функцій Національного агентства, в контексті реалізації процедур забезпечення якості вищої освіти, належить наступне:

Акредитація освітніх програм. Національне агентство здійснює декілька типів процедур, що пов'язані з акредитацією освітніх програм закладів вищої освіти:

Первинна акредитація освітніх програм, яка спрямована на визначення спроможності закладу вищої освіти провадити освітню діяльність за заявленою освітньою програмою.

Процедура моніторингу спрямована на надання закладам вищої освіти зовнішньої оцінки щодо впровадження їх освітніх програм з метою використання цієї інформації для вдосконалення освітнього процесу.

Процедура акредитації передбачає оцінку освітніх програм з метою перевірки того що: після впровадження вони реалізуються відповідно до початково запропонованого плану; забезпечується якість освітньої програми відповідно до критеріїв, визначених чинними законодавчими нормами; програма забезпечена належними ресурсами та підтримується внутрішньою системою забезпечення якості, яка дозволяє здійснювати моніторинг та впроваджувати ефективні покращення; освітня програма пройшла відповідний процес моніторингу, як внутрішнього, так і зовнішнього, та що доступна кількісна й якісна інформація використовується для аналізу її ефективності та розробки відповідних пропозицій щодо її покращення; забезпечена доступність та відкритість будь-якої публічної, достовірної, релевантної та важливої інформації, яка може бути корисною для ухвалення рішень; надані рекомендації та/або пропозиції щодо покращення освітньої програми.

Акредитація Плюс. Головною метою процедури акредитація плюс акредитація освітніх програм з одночасним присвоєнням європейського або міжнародного знаку якості у певних галузях. Національне агентство запустило

цю процедуру спільно з двома професійними організаціями – Іспанським інститутом інженерії (ІІЕ) та Колегіями інженерів з інформаційних технологій (ССІІ та CONCITI). В результаті такої акредитації, освітні програми можуть отримати знаки якості EUR-ACE та EURO-INF. Знак EUR-ACE – це сертифікат, що надається університету агентством, уповноваженим Європейською мережею акредитації інженерної освіти (ENAE), для освітньої програми в галузі інженерії на рівні бакалавра або магістра. Знак EURO-INF – це сертифікат, що надається університету для освітньої програми у сфері ІТ на рівні бакалавра або магістра, яка оцінюється відповідно до визначених стандартів і відповідає принципам якості, релевантності, прозорості, визнання та мобільності, встановленим у Європейському просторі вищої освіти. Крім того, Національне агентство уповноважене Європейською тематичною мережею з хімії (ECTN) для оцінювання та присудження знаків якості EUROBACHELOR і EUROMASTER у сфері хімії.¹⁵⁷

Інституційна акредитація. Головна мета інституційної акредитації полягає у посиленні автономії закладів вищої освіти, які мають ефективні системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти (мають сертифіковані внутрішні системи забезпечення якості та 50% акредитованих освітніх програм). Процедура була запроваджена у 2024 році. Очікується, що цей підхід зменшить бюрократичне навантаження на університети, пов'язане із зовнішніми процедурами забезпечення якості, адже інституційно акредитовані заклади вищої освіти будуть піддаватися зовнішній оцінці лише щодо половини своїх освітніх програм, тоді як інші університети повинні будуть акредитувати всі свої освітні програми.

Процедура *міжнародного аудиту* була розроблена у відповідь на запити міжнародних організацій щодо акредитації внутрішніх систем забезпечення якості у закладах вищої освіти. Процедура базується на тих самих методологічних засадах, що й інституційна акредитація в Іспанії, проте адаптується до місцевого контексту, законодавства та нормативних вимог відповідних країн.¹⁵⁸

Національне агентство є державним органом, який фінансується урядом. Починаючи з 1 січня 2016 року, фінансування Національного агентства, як автономного державного органу регулюється Королівським указом (RD) 1112/2015 від 11 грудня. Основними джерелами фінансування є: бюджетне фінансування від державних адміністрацій та органів влади (основне джерело фінансування), дохід від міжнародних угод, контракти на проведення

¹⁵⁷ ENQA Agency Review: National Agency for Quality Assessment and Accreditation of Spain (ANECA). (2017). <https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/ANECA-review-Panel-report-final.pdf>

¹⁵⁸ ENQA Targeted Review: National Agency for Quality Assessment and Accreditation of Spain (ANECA). (2022). <https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/ANECA-external-review-report-2022.pdf>

оцінювання на замовлення, інші доручення від державних або приватних організацій. Як автономний орган, Національне агентство має повноваження розподіляти свій бюджет між різними підрозділами. У щорічному операційному плані бюджет розподіляється урядом на кожен із напрямів діяльності агентства.¹⁵⁹

Національне агентство користується повною організаційною та операційною незалежністю, а також надає незалежні висновки щодо результатів акредитаційної експертизи.

Агентство із забезпечення якості університетської системи Країни Басків (UNIBASQ)

Агентство було створене під назвою «Агентство з оцінки якості та акредитації Університетської системи Країни Басків» відповідно до статті 79 Закону 3/2004 про Університетську систему Країни Басків¹⁶⁰. Спочатку агентство мало назву «UNIQUEL». 4 квітня 2005 року було створено першу Керівну раду агентства, яка 1 червня 2006 року затвердила його Статут. У 2009 році агентство ініціювало процес змін, щоб адаптувати свій статут і діяльність до Стандартів та рекомендацій із забезпечення якості в європейському просторі вищої освіти (ESG). У результаті цього процесу в січні 2011 року були внесені зміни до статуту агентства, а також було прийнято нову назву – Агентство із забезпечення якості університетської системи Країни Басків (UNIBASQ) (далі - Агентство). Однак у процесі адаптації до європейських стандартів було виявлено, що для гарантування незалежного та професійного статусу агентства потрібні зміни у законодавстві.¹⁶¹

У 2012 році було прийнято Закон Країни Басків про Агентство із забезпечення якості університетської системи Країни Басків (UNIBASQ) (Закон 13/2012 від 28 червня 2012 року), який закріпив новий статус агентства.¹⁶² У рамках цього закону в травні 2013 року уряд Країни Басків затвердив новий статут агентства. У 2014 році Агентство пройшло перший зовнішній аудит, координований Європейською мережею із забезпечення якості у вищій освіті. Агентство є публічною установою, яка керується

¹⁵⁹ ENQA Agency Review: National Agency for Quality Assessment and Accreditation of Spain (ANECA). (2017). <https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/ANECA-review-Panel-report-final.pdf>

¹⁶⁰ Law 3/2004 on the Basque University System. Retrieved January 3, 2025, from <https://www.boe.es/buscar/pdf/2011/BOE-A-2011-18152-consolidado.pdf>

¹⁶¹ ENQA Agency Review, Agency for the Quality of the Basque University System (UNIBASQ). (2019). <https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/External-Review-Report-Unibasq-Final.pdf>

¹⁶² ACT 13/2012 of 28 June 2012 governing Unibasq – the Agency for the Quality of the Basque University System. (2012). https://www.unibasq.eus/wp-content/uploads/2017/11/LEY_13_2012_Unibasq-ing-5.pdf

приватним правом, що надає їй більшу адміністративну та фінансову автономію. Водночас агентство підзвітне Департаменту уряду Країни Басків, відповідальному за університети.

Місія Агентства полягає в підвищенні якості Університетської системи Країни Басків на користь усіх зацікавлених сторін у сфері вищої освіти. Агентство також може проводити оцінювання, акредитацію та сертифікацію за межами Автономної спільноти Країни Басків, якщо для цього підписано відповідні угоди із зовнішніми організаціями.

До організаційної структури агентства входять наступні органи:

Керівна рада, яка відповідає за стратегічне та структурне управління агентством. Основними її функціями є затвердження стратегічного та річного планів управління, а також попереднього бюджету агентства. До складу ради мають входити представники уряду Країни Басків, ректори трьох баскських університетів, один здобувач вищої освіти, інша особа з визнаним академічним авторитетом, а також шість осіб, призначених Баскською університетською радою (троє з яких працюють за межами Автономного регіону Країни Басків, причому принаймні один з них повинен працювати за межами Іспанії, а двоє – поза університетською спільнотою).

Консультативна рада відповідає за розробку та затвердження всіх процедур та критеріїв оцінювання, які використовує агентство. Вона також подає пропозиції директору агентства щодо призначення та, за необхідності, звільнення членів комітетів з оцінювання. Консультативна рада забезпечує неупередженість роботи Агентства.

Комітети з оцінювання є науково-технічними органами, через які Агентство виконує свої функції з оцінювання, акредитації та сертифікації. У кожному Комітеті з оцінювання представлені науковці, здобувачі вищої освіти та представники роботодавців. Основними комітетами Агентства є: комітет з оцінювання освітніх програм, комітет з інституційної акредитації, комітет з оцінювання науково-педагогічних працівників. Агентство може створювати і ліквідовувати комітети у відповідності до своїх потреб.

Комітет з етики та гарантій еволюціонував від просто етичного комітету до органу, що здійснює нагляд за виконанням процедур оцінювання, сертифікації та акредитації Агентства, а також за належним застосуванням його Кодексу етики та гарантій. Крім того, цей орган відповідає за розгляд апеляцій щодо процедур оцінювання агентства. Оцінювання можуть бути визнані недійсними, якщо Комітет вбачає ризик неупередженості з боку певного експерта або якщо під час процедури були порушені права закладу вищої освіти. Комітет збирається щонайменше двічі на рік.

Консультативний студентський комітет створений для підвищення рівня участі здобувачів вищої освіти у процесах та процедурах, які здійснює

Агентство. До його складу входять здобувачі вищої освіти, які є членами керівної ради, консультативної ради та деяких оцінювальних комітетів. Цей комітет розпочав роботу у 2015 році.

Крім того, Агентство має кілька внутрішніх комітетів, до складу яких входять співробітники агентства: комітет із забезпечення якості, комітет із питань рівності, комітет із популяризації використання баскської мови.¹⁶³

До основних функцій Агентства, в контексті реалізації процедур забезпечення якості вищої освіти, належить наступне:

- Первинна акредитація освітніх програм та їх авторизація в Баскській системі вищої освіти.
- Постакредитаційний моніторинг освітніх програм у Баскській системі вищої освіти.
- Оцінювання змін в освітніх програмах у Баскській системі вищої освіти.
- Акредитація та повторна акредитація освітніх програм у Баскській системі вищої освіти.
- Акредитація мистецьких освітніх програм у Баскській системі вищої освіти.
- Інституційна акредитація закладів вищої освіти Країни Басків.
- Акредитація освітніх програм закладів вищої освіти за кордоном.
- Сертифікація CeQuint: Агентство може координувати оцінювання за методологією CeQuint для аналізу якості інтернаціоналізації на рівні освітньої програми або закладу.

Фінансування Агентства здійснюється за рахунок бюджету Автономного регіону Країни Басків, який щорічно затверджується Парламентом Країни Басків. Базове фінансування включає фінансування кадрової структури агентства та накладні витрати, тобто поточні операційні витрати агентства. Це фінансування покриває витрати на виконання функцій та заходів, покладених на Агентство законодавством. Фінансування, засноване на результативності, відповідає плану діяльності агентства щодо розширення консультативної та оцінювальної діяльності, а також підвищення якості та міжнародної орієнтації Університетської системи Країни Басків. Річний бюджет Агентства складає приблизно 1,5 мільйона євро.¹⁶⁴

Агентство користується повною організаційною та операційною незалежністю, а також надає незалежні висновки щодо результатів акредитаційної експертизи в межах свого регіону, а також щодо результатів акредитації за кордоном.

¹⁶³ ENQA Agency Review, Agency for the Quality of the Basque University System (UNIBASQ). (2019). <https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/External-Review-Report-Unibasq-Final.pdf>

¹⁶⁴ ENQA Targeted Review, Agency for the Quality of the Basque University System (UNIBASQ). (2024). <https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/Unibasq-targeted-review-report.pdf>

Фонд знань Madri+d

Фонд знань Madri+d (Fundación para el Conocimiento madri+d) (далі – Фонд) був створений відповідно до Урядового указу 63/2002 Регіонального уряду Мадриду. Метою Фонду є сприяння соціальному розвитку науки і технологій, підтримка розвитку та управління науково-технологічними знаннями, а також просування знань. До основних завдань фонду належить: посилення та координація Регіональної системи досліджень, розвитку та інновацій у Мадриді через спільні проєкти та заходи; підтримка трансферу технологій та комерціалізація наукових розробок; розвиток механізмів для стимулювання стартапів на основі досліджень та інноваційних проєктів; сприяння участі у європейських дослідницьких та інноваційних програмах; підвищення якості системи вищої освіти в мадридському регіоні.¹⁶⁵

У 2013 році колишнє Агентство якості, акредитації та перспектив розвитку університетів Мадрида (АСАР), створене відповідно до Закону 15/2002 від 27 грудня, було інтегроване до структури Фонду. У результаті цього, Фонд взяв на себе функції оцінювання, акредитації та сертифікації якості системи вищої освіти Мадриду згідно з принципами європейського простору вищої освіти (ЕНЕА). Згідно з Указом 63/2014 від 29 травня, Фонд було офіційно призначено оцінювальним органом для системи вищої освіти Мадриду. Фонд є неприбутковою організацією із власною юридичною особою, яка діє незалежно для досягнення поставлених цілей. Діяльність Фонду регулюється його Статутом.

До структури фонду входять наступні органи:

Рада фонду є найвищим керівним, представницьким та адміністративним органом Фонду. Вона засідає двічі на рік. Її основна функція – забезпечення виконання цілей Фонду, що включає: затвердження річної програми діяльності, стратегічних планів, попередніх річних бюджетів, політики якості, а також ухвалення відповідних заходів для найкращої організації та функціонування Фонду. Рада складається з 15 членів, включаючи президента (керівника відповідного управління Регіонального уряду з питань університетів у регіоні Мадрид), віце-президента (керівника відповідного Генерального директорату з питань університетів у Мадриді), 13 членів, що представляють такі органи та установи регіону Мадрид: генеральний директорат з досліджень, піддиректорат з університетів, піддиректорат з досліджень, регіональна рада з питань зайнятості, регіональна

¹⁶⁵ Self-Assessment Report of Madri+d for ENQA Agency Review. (2019). https://www.madrimasd.org/sites/default/files/informe_de_autoevaluacion_madrimasd_2019.pdf.pdf

рада з досліджень, приватні університети, конфедерація підприємців CEOE (CEIM), фонди IMDEA, рада студентів, соціальні ради, профспілки, вища рада наукових досліджень (CSIC). Крім того, Рада може призначити до трьох додаткових членів, які є високоповажними експертами у сфері вищої освіти та не обов'язково представляють Мадрид.

Директор, який призначається Радою фонду після проведення відкритого конкурсу, який здійснює зовнішній незалежний комітет. Директор повинен мати спеціальні знання та навички у сфері оцінювання та акредитації університетів, а також у сприянні, управлінні та оцінюванні наукових досліджень. Директор повинен бути особою, яка має визнаний авторитет у цих галузях знань. Директор фонду призначається терміном на чотири роки. Основні функції директора включають розробку річного плану дій, підготовку бюджетів та річної фінансової звітності, керівництво, організацію, управління та моніторинг діяльності Фонду відповідно до рекомендацій ради.

Консультативний комітет є дорадчим органом, до складу якого входять національні та міжнародні експерти з визнаним авторитетом та професійною компетентністю у сферах діяльності Фонду. До основних функцій консультативного комітету входить: надання пропозицій щодо інноваційних змін у процедурах та підвищення престижу агентства; участь у розробці політик забезпечення якості вищої освіти; надання консультацій щодо ключових аспектів організації національних та міжнародних заходів Фонду.¹⁶⁶

До основних функцій Національного агентства, в контексті реалізації процедур забезпечення якості вищої освіти, належить наступне:

Акредитація освітніх програм. Фонд, як і інші іспанські агентства, здійснює декілька типів процедур, що пов'язані з акредитацією освітніх програм закладів вищої освіти: первинна акредитація освітніх програм, процедури моніторингу, процедура акредитації (на останньому році реалізації програми).

Інституційна акредитація закладів вищої освіти мадридського регіону. Комісія з оцінювання для інституційної акредитації, складається з: директора фонду, відповідальної особи за сертифікацію систем внутрішнього забезпечення якості (IQAS) та керівника відділу акредитації. Фонд розпочав процедуру інституційної акредитації у 2019 році.

Оцінювання плану розвитку. Згідно з Королівським указом 420/2015 (RD 420/2015), який регулює вимоги щодо створення, визнання, авторизації та акредитації університетів і університетських центрів, однією з вимог є подання

¹⁶⁶ ENQA Agency Review: *Fundación Para El Conocimiento Madrimasd (madri+d)*. (2020). <https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/Madrid-external-review-report.pdf>

установою плану розвитку, який оцінюється Фондом. Процедура оцінювання складається з трьох етапів: 1) комісія з авторизації нових університетів фонду проводить оцінювання плану та надає звіт; 2) звіт надсилається до Директорату з питань університетів у Мадриді; 3) директорат ухвалює остаточне рішення щодо акредитації.

Оцінювання професійної діяльності науково-педагогічних працівників. Фонд має повноваження щодо оцінювання професійної діяльності викладацького складу закладів вищої освіти у мадридському регіоні. Однак, Регіональний уряд Мадрида не звертався із запитом на проведення таких оцінювань з 2012 року.¹⁶⁷

Фонд не здійснює міжнародну акредитацію, але співпрацює з міжнародними агентствами, які здійснюють оцінювання у Мадриді, такими як АВЕТ (Акредитаційна рада з інженерії та технологій), MusiQuE (незалежний європейський орган оцінювання, який допомагає закладам вищої музичної освіти підвищувати якість) та Національним агентством з оцінювання якості та акредитації (ANECA). У випадку співпраці з Акредитаційною радою з інженерії та технологій (АВЕТ), Фонд виконує роль спостерігача під час акредитації інженерних програм. В контексті співпраці з MusiQuE, Фонд виконував функцію секретаріату для експертної групи у 2018 році. Оскільки Національне агентство з оцінювання якості та акредитації (АНЕКА) має дозвіл на присудження знаків якості EUR-ACE, Euro-Inf, а також знаків якості для програм з інженерії, інформатики та хімії, Фонд співпрацює з національним агентством, проводячи оцінювання відповідності цим знакам якості.

Фонд фінансується за рахунок державних ресурсів. Щорічне фінансування для проведення процедур з оцінювання якості вищої освіти, включене до загального бюджету Регіонального уряду Мадрида. Обсяг фінансування щороку коригується відповідно до очікуваного обсягу роботи. У разі непередбачених витрат Фонд має можливість перерозподілу коштів. Ще одним джерелом фінансування Фондує участь у міжнародних програмах співробітництва, переважно у рамках Європейських рамкових програм з досліджень та технологічного розвитку. Також, Фонд отримує незначні прибутки від надання тренінгових та консалтингових послуг. Загальний річний бюджет фонду становить близько 4 мільйонів євро.¹⁶⁸

Фонд користується повною організаційною та операційною незалежністю, а також надає незалежні висновки щодо результатів акредитаційної експертизи в межах свого регіону.

¹⁶⁷ Self-Assessment Report of Madri+d for ENQA Agency Review. (2019). https://www.madrimasd.org/sites/default/files/informe_de_autoevaluacion_madrimasd_2019.pdf.pdf

¹⁶⁸ ENQA Agency Review: Fundación Para El Conocimiento Madrimasd (madri+d). (2020). <https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/Madrid-external-review-report.pdf>

Агентство із забезпечення якості вищої освіти Галісії (ACSUG)

Агентство із забезпечення якості вищої освіти Галісії (ACSUG) (далі - Агентство) було створене 30 січня 2001 року як консорціум між регіональним урядом Галісії та трьома університетами Галісії. Агентство було однією із перших установ із забезпечення якості вищої освіти в Іспанії, ще до того, як національне законодавство запровадило відповідну вимогу. Агентство є незалежною юридичною особою та ключовим стейкхолдером у забезпеченні якості вищої освіти Галісії.¹⁶⁹

Місія Агентства полягає в розвитку, моніторингу та гарантуванні якості системи вищої освіти Галісії, її безперервному вдосконаленні та передачі відповідної інформації суспільству про здійснені заходи та їх результати, забезпечуючи постійну адаптацію системи вищої освіти Галісії до актуальної соціально-економічної ситуації. Сфера діяльності Агентства охоплює всі університети, інтегровані в системи вищої освіти Галісії, а також центри, що надають освітні послуги в сфері вищої освіти.¹⁷⁰

Основними завданнями Агентства є:

- Сприяння координації між університетами Галісії, а також іншими установами в контексті забезпечення якості.
- Оцінювання систем забезпечення якості вищої освіти закладів вищої освіти та університетських центрів.
- Оцінювання якості освітніх програм закладів вищої освіти.
- якості установ, центрів та освітніх програм, що ведуть до отримання офіційних і власних
- Оцінювання якості викладацького складу закладів вищої освіти Галісії, а також розробка політик, спрямованих на покращення їхньої діяльності.
- Оцінювання якості наукових досліджень, що проводяться в системі вищої освіти Галісії.
- Проведення досліджень та аналізу щодо працевлаштування випускників університетів Галісії.
- Підготовка звітів з оцінювання якості для університетів, освітньої адміністрації, соціальних партнерів і суспільства в цілому.¹⁷¹

Організаційна структура Агентства складається з органів управління та менеджменту, органу оцінювання та консультативного органу. Склад і функції цих органів визначені у нових статутах Агентства, прийнятих у січні 2018

¹⁶⁹ ENQA Agency Review, Agency for Quality Assurance in the Galician University System (ACSUG). (2019). <https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/ACSUG-external-review-report.pdf>

¹⁷⁰ Self-Assessment Report of ACSUG for ENQA Targeted Review. (2024). http://www.acsug.es/sites/default/files/archivos/en/240108_sar_tr_acsug_eng.pdf

¹⁷¹ ENQA Targeted Review, Agency for Quality Assurance in the Galician University System (ACSUG). (2024). <https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/ACSUG-external-review-report-1.pdf>

року. Основні елементи організаційної структури Агентства представлено нижче.

Президент є головою Ради директорів і найвищими інституційними повноваженнями. Посаду Президента призначає Рада регіонального уряду Галіції з-поміж осіб, які мають визнаний авторитет у сфері вищої освіти. Президент, зокрема, відповідає за скликання та головування на засіданнях Ради керуючих, забезпечення досягнення цілей Агентства та дотримання його статутів. Президент також здійснює нагляд за діяльністю консорціуму та звітується перед Радою керуючих.

Рада керуючих є найвищим керівним та управлінським органом агентства. Її функції включають: затвердження річної програми діяльності Агентства, затвердження попереднього річного бюджету, моніторинг, нагляд і контроль на найвищому рівні за діями установи та ефективністю роботи директора Агентства, а також ухвалення відповідних заходів для забезпечення найкращої організації та функціонування Агентства. До складу Ради керуючих входять: президент Агентства; представники уряду Галіції; представники академічної спільноти; представники університетів Галіції; видатні члени академічної, наукової та бізнес-спільноти; здобувачі вищої освіти; президент Галісійського комітету з підготовки звітів, оцінювання, сертифікації та акредитації; та директор Агентства. Один зі співробітників Агентства, призначений Радою керуючих, виконує обов'язки секретаря ради. Секретар бере участь у засіданнях з правом виступу, але без права голосу.

Директор є виконавчим керівником Агентства. Директор організовує, управляє та контролює діяльність Агентства відповідно до рішень Ради керуючих. Директор Агентства призначається указом Ради регіонального уряду Галіції за поданням керівника регіонального міністерства, призначеного до консорціуму, після консультацій з Радою керуючих та відповідно до критеріїв компетентності, професіоналізму та досвіду в академічному та науковому середовищі.

Галісійський комітет з підготовки звітів, оцінювання, сертифікації та акредитації є найвищим органом Агентства, що відповідає за процедури оцінювання. Він здійснює оцінювання, сертифікацію та акредитацію, а також інші подібні функції в межах забезпечення якості вищої освіти, покладені на Агентство відповідно до рішень Ради керуючих або чинного законодавства. Комітет діє незалежно, ухвалює остаточні рішення та несе за них повну відповідальність. Склад комітету має бути опублікований в Офіційному віснику Галіції та складається з таких членів: президент Агентства; вісім членів, обраних Радою керуючих і призначених її президентом; шість членів, які обираються з-поміж видатних представників національної або міжнародної академічної та наукової спільноти; один член, який обирається з-поміж

видатних представників галісійських професійних або бізнес-кіл, які мають визнаний досвід в питаннях оцінювання університетів; один представник з-поміж здобувачів вищої освіти університетів Галісії. Для сприяння виконанню своїх функцій, комітет може ухвалити рішення про створення підкомітетів, що складаються з експертів та консультантів. Комітет визначає склад цих підкомітетів, порядок їхньої діяльності, а також вимоги та процедуру призначення їхніх членів.

Консультативна рада є дорадчим органом Агентства. Її функції включають надання звітів про діяльність Агентства, а також здійснення аналізу методології оцінювання, яку застосовує агентство при проведенні процедур акредитації. Рада може пропонувати заходи для покращення якості робочих процесів та впровадження технологічних інновацій. Крім того, консультативна рада готує звіти щодо скарг, які можуть виникати зі сторони стейкхолдерів, щодо дотримання Агентством стандартів етики та належного виконання процедур оцінювання в процесі акредитаційних експертиз.^{172 173}

Персонал, що забезпечує щоденну роботу Агентства, розподілений на підрозділи, які підпорядковуються директору:

- *Виконавча комісія* відповідає за зовнішні зв'язки, підтримку діяльності експертів агентства, а також за постійний моніторинг і вдосконалення внутрішньої якості Агентства.
- *Відділ освітніх програм* займається процесами попередньої акредитації, моніторингу, модифікації та повторної акредитації освітніх програм закладів вищої освіти, оцінюванням та сертифікацією внутрішніх процедур забезпечення якості закладів вищої освіти, оцінюванням закладів вищої освіти за межами Іспанії, реалізацією програми оцінювання викладачів університету та проведенням досліджень щодо працевлаштування випускників університетів системи вищої освіти Галісії.
- *Відділ академічного персоналу* відповідає за: проведення конкурсів з оцінювання та підготовку звітів перед прийомом на роботу науково-педагогічних працівників; здійснює оцінювання щодо можливості надання додаткової винагороди, пов'язаної з індивідуальними досягненнями науково-педагогічних працівників; здійснює аналіз і моніторинг можливостей у сфері досліджень, розробок та інновацій, пов'язаних з вищою освітою; здійснює інші функції оцінювання

¹⁷² ENQA Agency Review, Agency for Quality Assurance in the Galician University System (ACSUG). (2019). <https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/ACSUG-external-review-report.pdf>

¹⁷³ ENQA Targeted Review, Agency for Quality Assurance in the Galician University System (ACSUG). (2024). <https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/ACSUG-external-review-report-1.pdf>

науково-педагогічних працівників та дослідницьких груп, які були доручені Агентству відповідно до укладених угод.

- *Відділ управління* включає підрозділи, що відповідають за надання загальних послуг, необхідних для належного виконання завдань, покладених на Агентство.¹⁷⁴

До основних функцій Агентства, в контексті реалізації процедур забезпечення якості вищої освіти, належить наступне:

- Первинна акредитація освітніх програм та їх авторизація в системі вищої освіти Галісії.
- Постакредитаційний моніторинг освітніх програм у системі вищої освіти Галісії.
- Оцінювання змін в освітніх програмах у системі вищої освіти Галісії.
- Акредитація та повторна акредитація освітніх програм у системі вищої освіти Галісії.
- Акредитація мистецьких освітніх програм у системі вищої освіти Галісії.
- Інституційна акредитація закладів вищої освіти Галісії.
- Акредитація освітніх програм закладів вищої освіти за кордоном.
- Оцінювання професійної діяльності науково-педагогічних працівників.
- Оцінювання дослідницьких проєктів та діяльності дослідницьких груп.
- Аналіз показників працевлаштування випускників закладів вищої освіти Галісії.
- Консалтингові послуги для закладів вищої освіти за межами Іспанії.¹⁷⁵

Діяльність Агентства значною мірою фінансується урядом Автономного регіону Галісії. Починаючи з 2011 року, фінансування Агентства включене до планів фінансування системи вищої освіти Галісії. Цей план передбачає фінансування на 5 років, що дозволяє Агентству планувати свою діяльність на багаторічній основі. Уряд Галісії щорічно виділяє на приблизно 1,4 мільйона євро на фінансування діяльності агентства.¹⁷⁶

Окрім основного фінансування, Агентство отримує додаткові доходи через діяльність з оцінювання освітніх програм закладів вищої освіти в Латинській Америці. Однак Агентство не отримує прибутку від цієї діяльності, оскільки зібрані кошти лише покривають витрати, пов'язані з виконанням процедур оцінювання освітніх програм.

¹⁷⁴ ENQA Targeted Review, Agency for Quality Assurance in the Galician University System (ACSUG). (2024). <https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/ACSUG-external-review-report-1.pdf>

¹⁷⁵ Self-Assessment Report of ACSUG for ENQA Agency Review. (2018). http://www.acsug.es/sites/default/files/archivos/en/sar_acsug_190115_ing.pdf

¹⁷⁶ ENQA Agency Review, Agency for Quality Assurance in the Galician University System (ACSUG). (2019). <https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/ACSUG-external-review-report.pdf>

Агентство користується повною організаційною та операційною незалежністю, а також надає незалежні висновки щодо результатів акредитаційної експертизи в межах свого регіону, а також щодо результатів акредитації за кордоном.

Агентства із забезпечення якості вищої освіти Республіки Казахстан

Законодавство Республіки Казахстан визначає статус та функції агентств із забезпечення якості вищої освіти, а також передбачає, що заклади вищої освіти вільні у виборі агентства, в якому вони хочуть проходити процедуру акредитації.

Міністерство освіти і науки Республіки Казахстан проводить процедуру визнання агентств, які здійснюють процедури акредитації та видає відповідні сертифікати терміном на 5 років. Вимоги та процедури визнання агентств із забезпечення якості вищої освіти, у тому числі міжнародних, також визначаються Міністерством освіти та науки Республіки Казахстан. Відповідно до наказу Міністерства освіти і науки Республіки Казахстан №629 від 01.11.2016 першочерговою умовою для визнання є статус неприбуткової організації.¹⁷⁷

Згідно з Правилами визнання установ з акредитації, включаючи міжнародні, в Республіці Казахстан було створено та функціонують три реєстри:

- Реєстр 1 – Перелік визнаних агентств, які проводять процедуру акредитації.
- Реєстр 2 – Перелік акредитованих освітніх установ, які були акредитовані агентствами з Реєстру 1.
- Реєстр 3 – Перелік акредитованих освітніх програм, які були акредитовані агентствами з Реєстру 1.

Адміністрування згаданих вище реєстрів належить до сфери відповідальності Міністерства освіти і науки. Починаючи з 2021 до Національного реєстру визнаних агентств, які проводять процедуру акредитації (Реєстр 1) можуть бути включені лише ті агентства, які отримали повне членство Європейській мережі із забезпечення якості у вищій освіті (ENQA) та зареєстровані в Європейському реєстрі забезпечення якості вищої

¹⁷⁷ Об утверждении требований, предъявляемые к аккредитационному органу в сфере высшего и послевузовского образования и правил признания аккредитационных органов в сфере высшего и послевузовского образования, в том числе зарубежных. Приказ Министра образования и науки Республики Казахстан от 1 ноября 2016 года № 629. Зарегистрирован в Министерстве юстиции Республики Казахстан 19 ноября 2016 года № 14438. Retrieved January 6, 2025, from <https://adilet.zan.kz/rus/docs/V1600014438>

освіти (EQAR). Станом на 2024 рік в реєстрі зазначено 12 агентств: 6 національних та 6 міжнародних.¹⁷⁸

Процедура акредитації є добровільною, проте лише акредитовані заклади вищої освіти мають право на отримання державного фінансування. Заклад вищої освіти може самостійно вибрати агентство з Національного реєстру, в якому він хоче проходити процедуру акредитації, або ж оголосити тендер на державному порталі. Після оголошення тендеру, агентства подають свої комерційні пропозиції. Лише ті агентства, які входять до переліку визнаних агентств (Реєстр 1) мають право брати участь в тендерних процедурах. Агентство з найнижчою ціною пропозицією отримує можливість підписання угоди із закладом вищої освіти. У більшості випадків заклади вищої освіти укладають прямі договори з обраною агенцією.

Акредитаційні агентства розробляють процедури та методологію оцінювання якості, спираючись на Стандарти і рекомендації забезпечення якості вищої освіти в європейському просторі (ESG). В контексті організаційної структури, діяльності та прийняття рішення, казахські агентства, які проводять процедури акредитації закладів вищої освіти та/або освітніх програм є незалежними від зовнішніх впливів, у тому числі з боку держави. Фінальні рішення приймаються радами з акредитації на основі звітів експертних груп. Законодавство Республіки Казахстан не дозволяє фінансування акредитаційних агентств із державного бюджету.

Більшість з незалежних агентств із забезпечення якості, які функціонують на території Республіки Казахстан проводять процедури акредитації для широкого спектру спеціальностей. Разом з тим, є й агенції, які мають галузеве спрямування. Наприклад Євразійський центр з акредитації та оцінювання якості вищої освіти та охорони здоров'я (ECAQA) та Незалежне агентство акредитації та рейтингу (IAAR) є агенціями, які спеціалізуються на проведенні інституційної акредитації та акредитації освітніх програм в галузі охорони здоров'я.

В межах цього аналітичного огляду будуть розглянуті агентства із забезпечення якості вищої освіти Республіка Казахстан, які мають статус повного члена в Європейській асоціації із забезпечення якості у вищій освіті (ENQA).

¹⁷⁸ *Register of recognized accreditation bodies.* Retrieved January 6, 2025, from https://enic-kazakhstan.edu.kz/en/accreditation/accredited_organizations

Незалежне агентство з визнання та забезпечення якості (ARQA)

Незалежне агентство з визнання та забезпечення якості (ARQA) (далі – Незалежне агентство) було створене у 2015 році. Незалежне агентство є некомерційною, недержавною організацією, яка сприяє розвитку систем забезпечення якості у вищій освіті через інституційну та програмну акредитацію, а також рейтингування освітніх провайдерів. Це приватна організація з єдиним засновником, який також є директором агентства.

Агентство було включене до національного реєстру визнаних акредитаційних органів (Реєстр 1) у вересні 2017 року. Як наслідок, воно отримало повноваження проводити інституційну акредитацію та акредитацію освітніх програм закладів вищої освіти.¹⁷⁹

Місією Незалежного агентства є «Поширення ідеології культури якості в сфері діяльності Агентства». Метою діяльності Незалежного агентства є підтримка та впровадження кращих міжнародних практик забезпечення якості з урахуванням законодавства Республіки Казахстан. Незалежне агентство в межах своїх основних завдань, прагне:

- Підвищити рівень відповідності вищої та післядипломної освіти, а також технічної та професійної освіти найкращим міжнародним практикам у сфері освіти через заходи із забезпечення якості.
- Стати одним із провідних агентств із забезпечення якості, що працюють у Казахстані та Центральній Азії.
- Отримати повноправне членство в Європейській асоціації із забезпечення якості у вищій освіті (ENQA) та увійти до Європейського реєстру агентств із забезпечення якості (EQAR).
- Збільшити кількість висококваліфікованих експертів у сфері забезпечення якості освіти шляхом їх підготовки.¹⁸⁰

Окрім членства в ENQA, агентство є членом Міжнародної мережі агентств із забезпечення якості у вищій освіті (INQAAHE), Центрально-Східноєвропейської мережі агентств із забезпечення якості (CEENQA) та Обсерваторія академічного рейтингу та досконалості (IREG).

Незалежне агентство є відносно невеликою організацією, що налічує дев'ять штатних співробітників і має чотири підрозділи. До її складу входять: директор, заступник директора, радник директора, керівник відділу акредитації вищої освіти, керівник відділу акредитації технічної та

¹⁷⁹ ENQA Agency Review, *Independent Agency for Recognition and Quality Assurance in Education (ARQA)*. (2023). <https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/ARQA-external-review-report-2022.pdf>

¹⁸⁰ ARQA's objectives. Retrieved January 6, 2025, from <https://arqa.agency/about>

професійної освіти, менеджер з міжнародного співробітництва, бухгалтер, юрист та офіс-менеджер.

Відділи акредитації відповідають за управління та організацію всіх процесів акредитації та підзвітні Раді з акредитації. Адміністративно-юридичний відділ займається контрактами, операційною діяльністю та кадровими питаннями, а також відповідає за моніторинг та подання фінансової звітності. Менеджер з міжнародного співробітництва підтримує зв'язки з міжнародними мережами та партнерськими агентствами. Структура комітетів Незалежного агентства включає раду з акредитації, експертну раду та апеляційну комісію. Операційні питання розглядаються в межах управлінської структури.

Рада з акредитації є головним координаційним органом, який контролює акредитаційну діяльність агентства. Вона ухвалює рішення щодо акредитації та постаакредитаційних заходів. Також цей орган несе остаточну відповідальність за рішення щодо апеляцій, які передаються Апеляційною комісією. Скарги розглядаються окремо Директором агентства.

Експертна рада була створена для забезпечення узгодженості у складанні акредитаційних звітів та гарантування відповідності всіх звітів очікуванням агентства й нормативним вимогам. Вона також надає рекомендації щодо вдосконалення акредитаційних процедур.

Апеляційна комісія є частиною управлінської структури та може надавати рекомендації щодо будь-яких питань, що виникають у процесі акредитації.¹⁸¹

В контексті реалізації процедур забезпечення якості вищої освіти Незалежне агентство здійснює процедури інституційної акредитації та процедури акредитації освітніх програм закладів вищої освіти. Процедури акредитації Незалежного агентства базуються на усталених практиках у рамках Європейського простору вищої освіти (ЕНЕА). Як інституційна, так і програмна акредитація оцінюють, наскільки освітні організації відповідають стандартам акредитації Незалежного агентства. Процедури включають: початкове самооцінювання, зовнішню оцінку (візит на місце), ухвалення рішень і надання рекомендацій, публікацію звіту та подальші дії.

Агентство брало участь у розробці національного законодавства, яке регулює діяльність освітніх організацій, і регулярно бере участь в обговоренні проєктів змін до нормативно-правових документів у сфері освіти. Воно також проводить семінари на академічні теми, пов'язані із забезпеченням якості.

¹⁸¹ ARQA's Self-Assessment Report for Agency Review by ENQA. (2022). <https://arqa.agency/files/docs/49a4364db3f495d2664d11253a503764.pdf>

Незалежне агентство розглядає можливості застосування своєї методології в інших країнах. Агентство має тісні зв'язки з низкою агентств у Киргизстані та перебуває в процесі підписання меморандуму про співпрацю для полегшення майбутньої взаємодії. Також було подано заявку до Міністерства освіти і науки Киргизстану на включення до Національного реєстру акредитаційних органів країни.¹⁸²

Агентство є незалежною неприбутковою недержавною організацією. Воно не отримує фінансування від Міністерства освіти і науки або інших урядових відомств. Основним джерелом доходу агентства є плата за його послуги, зокрема акредитаційну діяльність.

Агентство користується організаційною та операційною незалежністю, а також надає незалежні висновки щодо результатів інституційної акредитації та акредитації освітніх програм закладів вищої освіти. Разом з тим, під час останнього оцінювання Незалежного агентства Європейською асоціацією із забезпечення якості у вищій освіті (ENQA), експертною групою було визначено часткову відповідність критерію 3.3 ESG (незалежність). Експертна група зазначила, що загальна влада а агентстві сконцентрована в руках однієї особи, його засновника та директора, що створює ризики та не відповідає вимогами Стандартів та рекомендацій із забезпечення якості в європейському просторі вищої освіти (ESG).¹⁸³

Центрально-Азійська Асоціація з акредитації освіти (CAAAE)

Центрально-Азійська Асоціація з акредитації освіти (CAAAE) є неприбутковим об'єднанням юридичних осіб, яке було створено у 2007 році в рамках реалізації проєкту Європейського Союзу TEMPUS «Якість інженерної освіти в Центральній Азії». Проєкт залучав партнерів із Центральноазійського регіону, а також партнерів із Європейського Союзу. В ході реалізації проєкту в Казахстані було засновано Казахстанську асоціацію інженерної освіти. Засновниками асоціації стали Республіканське громадське об'єднання «Національна академія наук Республіки Казахстан», об'єднання юридичних осіб «Асоціація Казахстанського національного моніторингового комітету», установа «Національна академія наук вищої школи Казахстану» та об'єднання юридичних осіб «Союз машинобудівників Казахстану». За пропозицією Міністерства освіти і науки Республіки Казахстан було проведено частковий ребрендинг асоціації, яка спеціалізувалася на інженерній

¹⁸² ENQA Agency Review, Independent Agency for Recognition and Quality Assurance in Education (ARQA). (2023). <https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/ARQA-external-review-report-2022.pdf>

¹⁸³ ENQA Agency Review, Independent Agency for Recognition and Quality Assurance in Education (ARQA). (2023). <https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/ARQA-external-review-report-2022.pdf>

освіті, а також розширено сферу діяльності на інші освітні програми. У 2021 році організацію було перейменовано на Казахстанську асоціацію сучасної (елітної) освіти (KAZSEE). У 2023 році, відповідно до нового уставу асоціації, її назву було змінено на Центрально-азійську асоціацію з акредитації освіти (CAAAE) (далі - Асоціація).¹⁸⁴

Асоціацію було включено до Реєстру 1 Міністерством освіти і науки Республіки Казахстан та визнано акредитаційним органом у 2017 році. Сьогодні Асоціація є представником і членом різних міжнародних організацій, таких як Міжнародний консорціум товариств інженерної освіти (IFEES), Європейська федерація національних інженерних товариств (FEANI), Міжнародне товариство інженерної педагогіки (IGIP), Міжнародна мережа забезпечення якості освіти (INQAAHE), Європейська мережа акредитації у сфері інженерної освіти (ENAE), Обсерваторія академічного рейтингу та досконалості (IREG), а також членом Європейської асоціації із забезпечення якості у вищій освіті (ENQA).¹⁸⁵

Органами асоціації є: загальні збори членів Асоціації; одноосібний виконавчий орган Асоціації – Президент Асоціації; наглядова рада Асоціації; акредитаційна рада Асоціації; контролюючий орган Асоціації – контрольно-ревізійна комісія Асоціації.¹⁸⁶

Загальні збори членів Асоціації є вищим органом управління та мають право приймати рішення з будь-яких питань діяльності Асоціації. До виключної компетенції Загальних зборів Асоціації належать, зокрема:

- прийняття рішень про добровільну реорганізацію або ліквідацію Асоціації;
- визначення компетенції виконавчих і контрольних органів Асоціації;
- прийняття рішення про обрання Президента Асоціації.
- встановлення розміру вступних, щорічних та інших членських внесків.
- прийняття рішення про затвердження складу Наглядової ради Асоціації та положення про неї.
- прийняття рішення про затвердження складу контрольного-ревізійного органу асоціації та положення про нього.
- участь у вирішенні питань членства в Асоціації та виключення членів відповідно до Статуту.

¹⁸⁴ Устав Объединения юридических лиц “Центрально-Азиатская Ассоциация по аккредитации образования,” (2023). <https://caaae.kz/wp-content/uploads/2024/09/Ustav-SAAAE-2024.pdf>

¹⁸⁵ ENQA Agency Review, *Kazakhstan Association of Modern (Elite) Education (KAZSEE)*. (2023). <https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/KAZSEE-external-review-report.pdf>

¹⁸⁶ Устав Объединения юридических лиц “Центрально-Азиатская Ассоциация по аккредитации образования,” (2023). <https://caaae.kz/wp-content/uploads/2024/09/Ustav-SAAAE-2024.pdf>

Президент Асоціації є одноосібним виконавчим органом управління в період між засіданнями Загальних зборів Асоціації. Президент Асоціації обирається Загальними зборами Асоціації строком на 3 роки, не більше ніж на 2 строки. Президент Асоціації підзвітний у своїй діяльності вищому органу управління та може мати віце-президентів, генерального секретаря Асоціації та визначати їхні функціональні обов'язки. Президент Асоціації має повноваження розглядати всі питання діяльності Асоціації, за винятком питань, що належать до виключної компетенції вищого органу управління.

Наглядова рада є колегіальним контрольним та консультативним органом Асоціації. До складу наглядової ради не можуть входити президент та штатні працівники Асоціації. Наглядова рада розглядає та погоджує річний звіт про діяльність Асоціації та плани на наступний період. Наглядова рада має право безперешкодно ознайомлюватися з відповідною документацією Асоціації та її структурних підрозділів для виконання функцій у межах своєї компетенції та вирішення питань, прийнятих до розгляду. Також, наглядова рада розглядає, погоджує та ухвалює рішення щодо складу Акредитаційної ради Асоціації.

Акредитаційна рада є громадсько-колегіальним органом Асоціації, відповідальним за методичне забезпечення та ухвалення рішень щодо акредитації закладів вищої освіти та їх освітніх програм. На основі аналізу звітів експертних груп, акредитаційна рада ухвалює рішення про акредитацію або відмову в акредитації. Акредитаційна рада затверджує критерії та процедуру акредитації, а також інші регламентуючі документи, розроблені комісіями Асоціації. Робота членів ради здійснюється на платній основі відповідно до договорів, укладених Президентом Асоціації та членами акредитаційної ради. Склад ради, чисельність якої має становити не менше 9 осіб і не більше 15 осіб, визначається рішенням Наглядової ради та затверджується Президентом. Оновлення складу членів ради здійснюється на одну третину кожні 5 (п'ять) років. До складу ради не можуть входити президент Асоціації або її штатні працівники. Термін обрання членів акредитаційної ради не перевищує 3 років на один термін, але вони можуть бути переобрані на другий термін. Для здобувача вищої освіти термін обрання як члена ради становить період його навчання.

Відомчий контроль за фінансово-господарською діяльністю Асоціації здійснюється її *контрольно-ревізійною комісією*. Кількісний та персональний склад контрольно-ревізійної комісії затверджується президентом Асоціації і не може бути менше трьох осіб. Контрольно-ревізійна комісія складається з представників членів Асоціації. До складу контрольно-ревізійної комісії не можуть входити Президент Асоціації, його заступники, персонал Асоціації та

особи, які перебувають із ними в близькій родинній залежності, а також ті, хто отримує від Асоціації винагороду в будь-якій формі.¹⁸⁷

Зовнішня діяльність Асоціації із забезпечення якості у межах Стандартів та рекомендацій із забезпечення якості в європейському просторі вищої освіти (ESG) включає:

- Інституційну акредитацію в Казахстані.
- Програмну акредитацію в Казахстані та Узбекистані.
- Присвоєння знаку якості EUR-ACE для освітніх програм.

Процедура програмної акредитації в Узбекистані відповідає тій самій методології, процедурам та стандартам, що й акредитація в Казахстані. З 2018 року Асоціація здійснила низку інституційних і програмних акредитацій та отримала право на присвоєння знака якості EUR-ACE.

Асоціація є некомерційною організацією, всі доходи якої спрямовуються на розвиток агентства. Бюджет Асоціації формується за рахунок власної діяльності, а основними джерелами доходу є: зовнішня діяльність із забезпечення якості, зокрема акредитація закладів вищої освіти та освітніх програм; організація семінарів; участь у міжнародних проєктах. Річний бюджет асоціації коливається в межах 200-250 тисяч євро, з яких чверть становить фонд заробітної плати.¹⁸⁸

Агентство користується організаційною та операційною незалежністю, а також надає незалежні висновки щодо результатів інституційної акредитації та акредитації освітніх програм закладів вищої освіти.

Незалежне агентство забезпечення якості в освіті (IQAA)

Незалежне агентство забезпечення якості в освіті (IQAA) (далі – Незалежне агентство) було створене у 2008 році як недержавне, некомерційне агентство із забезпечення якості освіти. Створення першого незалежного агентства із забезпечення якості вищої освіти в Казахстані було підтримано академічною спільнотою Казахстану. Незалежне агентство стало піонером у розвитку національної системи незалежної акредитації в Казахстані. Ще у 2009 році Незалежне агентство провело свою першу інституційну акредитацію в Казахстані. Деякі університети почали проходити акредитацію на добровільній основі. У цей період агентство долучилося до національних

¹⁸⁷ Устав Объединения юридических лиц “Центрально-Азиатская Ассоциация по аккредитации образования,” (2023). <https://caaa.kz/wp-content/uploads/2024/09/Ustav-SAAAE-2024.pdf>

¹⁸⁸ ENQA Agency Review, Kazakhstan Association of Modern (Elite) Education (KAZSEE). (2023). <https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/KAZSEE-external-review-report.pdf>

процесів просування акредитації в країні. Для впровадження механізмів мотивації університетів до проходження акредитації агентство тісно співпрацювало з Міністерством освіти і науки Республіки Казахстан. Крім того, агентство вело активну інформаційну політику для ознайомлення громадськості з важливістю та перевагами акредитації. Поправка до Закону Республіки Казахстан «Про освіту» у 2011 році, згідно з якою лише акредитовані університети могли отримувати державне фінансування через освітні гранти, призвела до значних змін у країні. У результаті державні університети першими зацікавилися проходженням акредитації. З розширенням незалежної акредитації державна сертифікація залишилася лише для військових (не цивільних) університетів.¹⁸⁹

Членство Незалежного агентства в Європейській асоціації із забезпечення якості у вищій освіті (ENQA) з лютого 2017 року та подальша реєстрація в Європейському реєстрі агентств із забезпечення якості (EQAR) у червні 2017 року сприяли розширенню діяльності агентства на міжнародному рівні. Чергова реєстрація Незалежного агентства в Національному реєстрі акредитаційних агентств відбулася у 2022 році і є дійсною протягом п'яти років.¹⁹⁰

До структури Незалежного агентства входять наступні органи:

Наглядова рада, яка є найвищим керівним органом агентства. Вона є колегіальним органом, який призначається та затверджується президентом Незалежного агентства і складається з п'яти представників академічної спільноти, акредитаційних органів та представників роботодавців. Наразі до складу Наглядової ради входять: голова, член парламенту, міжнародний експерт у сфері забезпечення якості вищої освіти, представник роботодавців, президент агентства. Основними функціями Наглядової ради є затвердження Стратегії розвитку агентства, регламенту Акредитаційної ради, річних звітів і планів роботи, а також участь у ключових заходах Незалежного агентства.

Акредитаційна рада є колегіальним органом, до складу якого входять представники ключових зацікавлених сторін: заклади освіти та науково-дослідні інститути, міжнародний експерт, щонайменше один представник від здобувачів вищої освіти і щонайменше один представник від роботодавців. Функції Акредитаційної ради включають:

- ухвалення рішень щодо інституційної акредитації;
- ухвалення рішень щодо програмної акредитації;

¹⁸⁹ IQAA Self-Assessment Report for ENQA Agency Review. (2021). <https://iqaa.kz/images/doc/iqaa/IQAA%20self-assessment%20report.pdf>

¹⁹⁰ Register of recognized accreditation bodies. Retrieved January 6, 2025, from https://enic-kazakhstan.edu.kz/en/accreditation/accredited_organizations

- затвердження стандартів і критеріїв для інституційної акредитації;
- затвердження стандартів і критеріїв для акредитації освітніх програм (бакалаврський рівень, магістерський рівень);
- затвердження стандартів і критеріїв для докторських програм;
- затвердження зовнішнього стандарту проведення виїзної експертизи у закладах освіти;
- затвердження Положення про Апеляційну комісію та процедури розгляду апеляцій;
- затвердження Положення про Комісію з розгляду скарг та процедури розгляду скарг;
- затвердження інших документів у межах компетенції Акредитаційної ради.

Президент Незалежного агентства його є головним виконавчим органом. Президент здійснює загальне керівництво діяльністю агентства, забезпечує ефективність його роботи, підписує контракти та угоди від імені агентства, затверджує внутрішні регламенти, правила, процедури та інші документи, що регулюють діяльність агентства, а також представляє агентство у державних та громадських структурах.

Експертні ради є колегіальними органами, членами яких є експерти з оцінювання для інституційної акредитації та акредитації освітніх програм за галузями. Незалежне агентство має дев'ять експертних рад. Президент агентства призначає членів рад після відбору, який здійснюють три керівники департаментів Незалежного агентства. Відбір базується, в першу чергу, на попередньому досвіді кандидатів як членів експертних комісій, а також на інших відповідних заслугах. Склад експертних рад включає голову, заступника голови та 3-4 експертів залежно від кількості програм, закріплених за радою. Кожна експертна рада включає представників закладів вищої освіти, які є експертами у відповідній галузі знань.

Основними завданнями експертних рад є:

- аналіз звітів, підготовлених зовнішніми експертними комісіями;
- підготовка висновків за результатами зовнішніх оцінювань для засідань Акредитаційної ради.

Апеляційна комісія є колегіальним органом, який розглядає апеляції закладів вищої освіти щодо рішень Акредитаційної ради з інституційної та програмної акредитації. Рішення щодо апеляції ухвалюється Апеляційною комісією відповідно до Регламенту Апеляційної комісії та процедури подання апеляцій. Апеляційна комісія складається з п'яти експертів, які мають значний досвід у сфері забезпечення якості вищої освіти, більшість із яких мають юридичну кваліфікацію. Вони відбираються на основі пропозицій закладів

вищої освіти, роботодавців та Незалежного агентства. Призначення членів Апеляційної комісії здійснює президент Незалежного агентства.

Комісія з розгляду скарг. Основним завданням Комісії з розгляду скарг є розгляд скарг від закладів, що проходять інституційну або програмну акредитацію. Комісія складається з представників академічної спільноти Казахстану та може включати до п'яти членів. Призначення членів Комісії здійснює президент агентства.¹⁹¹

Персонал Незалежного агентства складається з президента та штатних співробітників, розподілених між п'ятьма відділами:

- Відділ адміністративних та міжнародних зв'язків.
- Відділ акредитації закладів вищої освіти.
- Відділ перегляду звітів зовнішньої експертизи та постакредитаційного моніторингу.
- Відділ аналізу та якості.
- Відділ баз даних та інформаційних технологій.

Діяльність Незалежного агентства у межах Стандартів та рекомендацій із забезпечення якості в європейському просторі вищої освіти (ESG) включає:

- Інституційну акредитацію в Казахстані.
- Акредитацію освітніх програм в Казахстані та Узбекистані.
- Акредитацію докторських програм в Казахстані.
- Міжнародну інституційну акредитацію.
- Міжнародну акредитацію освітніх програм.

Також, Незалежне агентство здійснює інституційну та програмну акредитацію закладів технічної та професійної освіти (TVET), а також інституційну акредитації центрів безперервної освіти.

Основним джерелом бюджету агентства є плата за інституційну та програмну акредитацію, яку сплачують заклади вищої освіти, заклади технічної та професійної освіти та науково-дослідні інститути. Процеси акредитації здійснюються на основі двосторонніх договорів між освітніми установами та агентством.¹⁹²

Агентство користується організаційною та операційною незалежністю, а також надає незалежні висновки щодо результатів інституційної акредитації та акредитації освітніх програм закладів вищої освіти.

¹⁹¹ ENQA Agency Review, Independent Agency for Quality Assurance in Education (IQAA). (2022). <https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/IQAA-external-review-report.pdf>

¹⁹² ENQA Agency Review, Independent Agency for Quality Assurance in Education (IQAA). (2022). <https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/IQAA-external-review-report.pdf>

Євразійський центр з акредитації та оцінювання якості вищої освіти та охорони здоров'я (ECAQA)

Євразійський центр з акредитації та оцінювання якості вищої освіти та охорони здоров'я (ECAQA) (далі - Центр) було засновано компанією INTERMED Company LLP, приватною організацією у сфері охорони здоров'я, у 2016 році. У 2017 році центр було зареєстровано як неурядову та некомерційну організацію Міністерством юстиції Республіки Казахстан (на національному рівні) та Департаментом юстиції Міністерства юстиції міста Алмати (на місцевому рівні). Свідчення про реєстрацію на двох рівнях забезпечують правову основу для діяльності агентства із зовнішнього забезпечення якості. У 2018 році Центр було визнано акредитаційним органом у Казахстані та внесено до Національного реєстру визнаних акредитаційних органів.¹⁹³

Центр є спеціалізованим агентством, що проводить процедури інституційної та програмної акредитації у сфері медичних та медико-санітарних наук на рівнях передвищої, вищої та післядипломної освіти. Його місія полягає у забезпеченні впровадження міжнародних принципів і стандартів забезпечення якості освіти в галузі охорони здоров'я з урахуванням потреб національної системи охорони здоров'я та у співпраці з усіма зацікавленими сторонами.

Центр розробив свої акредитаційні стандарти на основі міжнародних стандартів для освіти у сфері медицини та охорони здоров'я (Глобальні стандарти WFME для підвищення якості базової, післядипломної медичної освіти та безперервного професійного розвитку (2015); Організація PhD освіти у біомедицині та медичних науках у європейській системі (ORPHEUS), AMSE та WFME (2015); Глобальні стандарти BOO3 для початкової освіти професійних медсестер і акушерок (2009)), Стандартів та рекомендацій із забезпечення якості в європейському просторі вищої освіти (ESG), а також національного законодавства та пріоритетів у сфері вищої освіти та охорони здоров'я.

У 2017 році Міністерство юстиції Республіки Казахстан надало ECAQA виключні авторські права на його Стандарти інституційної та спеціалізованої (програмної) акредитації, а також Керівництва щодо внутрішнього самооцінювання та зовнішнього оцінювання програм на всіх рівнях.

У 2019 році Центр пройшов зовнішню оцінку Азійсько-Тихоокеанською мережею якості (APQN) і був включений до Азійсько-Тихоокеанського

¹⁹³ *Register of recognized accreditation bodies*. Retrieved January 6, 2025, from https://enic-kazakhstan.edu.kz/en/accreditation/accredited_organizations

реєстру якості (APQR). У 2021 році Центр пройшов зовнішню перевірку для отримання статусу визнання від Всесвітньої федерації медичної освіти (WFME). Центр також включене до Каталогу організацій, які визнають/акредитують медичні школи (DORA), Фонду сприяння міжнародній медичній освіті та дослідженням (FAIMER) та Міжнародного довідника Ради з акредитації вищої освіти – Міжнародної групи якості (CHEA/CIQG, США).¹⁹⁴

Структура Центру включає генерального директора, радника, експертну раду, акредитаційну раду, комісію з розгляду скарг, апеляційну комісію, а також чотири департаменти: департамент з акредитації та моніторингу, департамент з планування та адміністрації, департамент з міжнародного співробітництва та громадських зв'язків і департамент з інформаційних технологій. Керівна команда складається з генерального директора, радника, голови експертної ради та керівників чотирьох департаментів.¹⁹⁵

Генеральний директор, призначається на п'ятирічний термін. Він виконує функції головного виконавчого директора та керівника персоналу, затверджує внутрішні регламенти та ключові документи, пов'язані з управлінням установою та процесами акредитації. Радник консультує Центр щодо його кадрового складу, процесів акредитації та міжнародного співробітництва, а також здійснює нагляд за міжнародною співпрацею та діяльністю експертної ради, пов'язаною з методологіями зовнішніх процедур забезпечення якості.

Експертна рада розробляє та переглядає стандарти акредитації; відбирає зовнішніх експертів для бази експертів; здійснює підготовку експертів, а також висуває пропозиції щодо покращення освітніх програм і внутрішніх механізмів забезпечення якості у закладах вищої освіти. Раду призначає Генеральний директор на п'ятирічний термін, і вона складається з експертів та здобувачів вищої освіти.

Рада має п'ять *комісій*, у кожній з яких від чотирьох до шести членів. Дві комісії відповідають за інституційну акредитацію медичних та немедичних закладів вищої освіти, закладів післядипломної медичної освіти та провайдерів безперервного професійного розвитку. Три комісії займаються акредитацією освітніх програм у сферах медсестринської освіти; вищої, післядипломної та безперервної освіти; а також симуляційної освіти. Голова експертної ради є штатним співробітником агентства. Інші члени ради та

¹⁹⁴ *Self-Assessment report of ECAQA for ENQA Agency Review*. (2021). <http://ecaqa.org/doxs/ss1/ECAQA's%20Self-Assessment%20Report%20to%20the%20ENQA%202021%20=.pdf>

¹⁹⁵ *ENQA Agency Review, Eurasian Centre for Accreditation and Quality Assurance in Higher Education and Health Care (ECAQA)*. (2022). <https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/ECAQA-external-review-report.pdf>

комісії працюють на добровільній (безоплатній) основі, але можуть виконувати певні завдання на основі договору про надання послуг.

Акредитаційна рада приймає рішення щодо акредитації. Вона складається з 15 членів. Голова та заступник голови ради призначаються на п'ятирічний термін, який може бути продовжений один раз. Одна третина членів може змінюватися кожні три роки. Кандидати висуваються групами зацікавлених сторін і затверджуються генеральним директором. Одна третина членів – академічні та адміністративні працівники медичних закладів вищої освіти; одна третина – медичні працівники, номіновані професійними асоціаціями; одна третина – представники інших зацікавлених сторін, зокрема парламенту, міністерства охорони здоров'я, професійних асоціацій та здобувачів вищої освіти. Члени ради працюють на безоплатній основі.

Комісія з розгляду скарг розглядає скарги та рекомендує подальші дії генеральному директору. Вона складається з трьох постійних членів, яких пропонують професійні організації та освітні установи, а також двох непостійних членів (співробітник закладу вищої освіти або іншого освітнього закладу та здобувач вищої освіти). Термін повноважень постійних членів становить три роки. Непостійні члени призначаються на період, встановлений для розгляду скарги.

Чотири департаменти загалом налічують вісім співробітників, включаючи керівників. Департамент з акредитації та моніторингу координує та підтримує акредитаційні та постакредитаційні процеси, керує базою зовнішніх експертів і організовує навчальні сесії. Основні завдання з постакредитаційного моніторингу виконуються зовнішніми експертами та членами експертної ради. Деякі функції департаментів з планування та адміністрування (бухгалтерія, юридична підтримка, транспорт) та ІТ (технічна підтримка веб-сайту та соціальних мереж) передані на аутсорсинг.

Основною сферою діяльності Центру є зовнішнє забезпечення якості у галузі медицини та наук про здоров'я. Діяльність Центру у сфері забезпечення якості включає такі процеси:

- акредитація нових медичних шкіл, а також нових магістерських та резидентських програм;
- інституційна акредитація закладів передвищої освіти (медичних коледжів та вищих медичних коледжів), медичних і немедичних закладів вищої освіти, закладів післядипломної медичної освіти та провайдерів програм безперервного професійного розвитку;
- акредитація освітніх програм передвищої освіти (професійної освіти та навчання, прикладного бакалаврату), а також бакалаврських, магістерських, резидентських, PhD-програм та безперервного професійного розвитку;

- акредитація центрів клінічних навичок (симуляційного навчання в охороні здоров'я) медичних закладів вищої освіти.¹⁹⁶

Компанія INTERMED Company LLP, як Засновник Центру, спочатку повністю фінансувала його діяльність і в 2017 році передала управлінські повноваження генеральному директору. Наразі засновник приймає та вносить зміни до статуту та інших установчих документів, призначає Генерального директора і затверджує річні попередні бюджети та річні звіти агентства. Наразі Центр працює на основі самофінансування. Його дохід надходить переважно від плати за послуги з проведення процедур зовнішнього забезпечення якості вищої освіти. Інші джерела доходу включають прибутки від валютного обміну та курсових різниць. Загальний річний бюджет Центру складає близько 150 тисяч євро.¹⁹⁷

Центр користується організаційною та операційною незалежністю, а також надає незалежні висновки щодо результатів інституційної акредитації та акредитації освітніх програм закладів вищої освіти.

Незалежне агентство акредитації та рейтингу (IAAR)

Незалежне агентство акредитації та рейтингу (IAAR) (далі – Незалежне агентство) є неприбутковою приватною організацією, заснованою у 2011. У 2012 році агентство було включене до національного реєстру (реєстр 1)¹⁹⁸ та стало першим агентством, яке у 2016 році пройшло зовнішній огляд від Європейської асоціації із забезпечення якості у вищій освіті (ENQA) відповідно до Стандартів та рекомендацій із забезпечення якості в європейському просторі вищої освіти (ESG), а у 2017 році було внесене до Європейського реєстру агентств із забезпечення якості (EQAR). Крім того, це перше і єдине агентство в Співдружності Незалежних Держав (СНД), визнане Світовою федерацією медичної освіти (WFME). У 2020 році агентство також було включене до Азійсько-Тихоокеанського реєстру забезпечення якості (APQR).

Останніми роками, завдяки зростаючому міжнародному визнанню, Незалежне агентство значно розширило свою міжнародну діяльність та стало активним гравцем у транскордонному забезпеченні якості. У 2017 році агентство було включене до національного реєстру Киргизстану і з того часу проводить акредитаційні процедури в цій країні. Також агентство активно

¹⁹⁶ *Self-Assessment report of ECAQA for ENQA Agency Review*. (2021). <http://ecaqa.org/doxs/ss1/ECAQA's%20Self-Assessment%20Report%20to%20the%20ENQA%202021%20=.pdf>

¹⁹⁷ *ENQA Agency Review, Eurasian Centre for Accreditation and Quality Assurance in Higher Education and Health Care (ECAQA)*. (2022). <https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/ECAQA-external-review-report.pdf>

¹⁹⁸ *Register of recognized accreditation bodies*. Retrieved January 6, 2025, from https://enic-kazakhstan.edu.kz/en/accreditation/accredited_organizations

працює в росії, Таджикистані, Узбекистані, Молдові, Україні, Румунії та Вірменії.¹⁹⁹

Відповідно до статуту Незалежного агентства, його вищим керівним органом є його засновник. Засновник має виключні повноваження щодо внесення змін до статуту агентства, визначення стратегічних пріоритетів і контролю за фінансами організації, формування організаційної структури агентства, призначення генерального директора, а також затвердження голови акредитаційної ради, постійних членів апеляційної комісії та комісії зі скарг, складу наглядової ради. Незалежним агентством керує Генеральний директор. Наглядова рада Незалежного агентства була створена у 2017 році у відповідь на рекомендації експертів Європейської асоціації із забезпечення якості у вищій освіті. Його головна мета, згідно зі статутом, – надавати підтримку генеральному директору у стратегічному розвитку агентства.²⁰⁰

Головним органом ухвалення рішень Незалежного агентства є його акредитаційна рада. Вона відповідає за ухвалення всіх рішень щодо інституційної акредитації та акредитації освітніх програм. Члени акредитаційної ради призначаються генеральним директором після рекомендації відповідних професійних організацій і асоціацій, таких як Національна медична асоціація, Національна палата підприємців Республіки Казахстан «Атамекен», Центр Болонського процесу та академічної мобільності Міністерства освіти і науки Республіки Казахстан тощо.

Роботу агентства підтримують три експертні ради. Ці ради можуть бути залучені Генеральним директором або Акредитаційною радою до розгляду питань, що стосуються їхньої конкретної сфери експертизи (вища освіта, технічна та професійна освіта, медична освіта). Вони відіграють консультативну роль у визначенні стандартів, нормативних актів і процедур. Крім того, вони активно беруть участь в організації навчання експертів і перевірці якості оцінювальних звітів.

Процедури акредитації здійснюються через відділ проєктів, який містить різні підрозділи, відповідно до типів акредитацій, що проводить агентство (“Інституційна та спеціалізована акредитація ЗВО”, “Інституційна та спеціалізована акредитація медичної освіти”, “Акредитація організацій технічної та професійної освіти” тощо). Також у його складі є спеціальний підрозділ, що відповідає за міжнародні проєкти та зв’язки з громадськістю, а також підрозділ, що займається тематичним аналізом.

¹⁹⁹ *Self-Assessment Report of IAAR for Renewal of ENQA Membership and Registration with EQAR*. (2020). <https://iaar.agency/storage/files/shares/NAAR/Внеоценкакачества/ENQA/-%20IAAR%20Self-Assessment%20Report%202020.pdf>

²⁰⁰ *ENQA Agency Review, Independent Agency for Accreditation and Rating (IAAR)*. (2021). <https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/IAAR-external-review-report-2021.pdf>

Незалежне агентство здійснює низку різних зовнішніх заходів із забезпечення якості в межах Стандартів та рекомендацій із забезпечення якості в європейському просторі вищої освіти (ESG). Зокрема, агентство проводить попередню та періодичну акредитацію освітніх програм на різних рівнях вищої освіти, а також інституційну акредитацію закладів освіти. Агентство здійснює спеціальну програму акредитації для закладів медичної освіти, оскільки воно акредитоване Всесвітньою федерацією медичної освіти (WFME). Крім того, Незалежне агентство проводить систематичні процедури постакредитаційного моніторингу, які передбачають оцінку виконання рекомендацій після проходження акредитації. Також, одним з видів діяльності Незалежного агентства є проведення процедур акредитації освітніх програм та інституційної акредитації за кордоном.²⁰¹

Незалежне агентство є некомерційною приватною організацією, усі доходи якої спрямовуються на розвиток агентства. Агентство не отримує фінансування від держави, оскільки законодавство Казахстану не передбачає фінансування діяльності незалежних агентств з державного бюджету. Основним джерелом фінансування є доходи від проведення акредитаційних процедур, зокрема: інституційної акредитації та акредитації освітніх програм, постакредитаційного моніторингу, консультаційної діяльності та діяльності, пов'язаної з рейтингуванням. Додаткове фінансування Незалежне агентство отримує через участь у міжнародних проєктах.²⁰²

Незалежне агентство користується організаційною та операційною незалежністю, а також надає незалежні висновки щодо результатів інституційної акредитації та акредитації освітніх програм закладів вищої освіти в Казахстані та за кордоном.

²⁰¹ *Self-Assessment Report of IAAR for Renewal of ENQA Membership and Registration with EQAR*. (2020). <https://iaar.agency/storage/files/shares/NAAR/Внеоценкакачества/ENQA/-%20IAAR%20Self-Assessment%20Report%202020.pdf>

²⁰² *ENQA Agency Review, Independent Agency for Accreditation and Rating (IAAR)*. (2021). <https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/IAAR-external-review-report-2021.pdf>

ПОТЕНЦІЙНІ ПЕРЕВАГИ ТА ВИКЛИКИ РОЗБУДОВИ МЕРЕЖІ НЕЗАЛЕЖНИХ УСТАНОВ ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Створення мережі незалежних установ із забезпечення якості в системі вищої освіти України може мати як значні переваги, так і водночас бути пов'язаним з низкою потенційних ризиків. Як було показано у попередньому розділі цього аналітичного огляду, незалежні агентства із забезпечення якості вищої освіти в Європі відіграють ключову роль у підтримці освітніх стандартів, сприяють розбудові внутрішніх систем забезпечення якості закладів вищої освіти та є невід'ємною частиною європейського простору вищої освіти. Водночас, перехід України від моделі забезпечення якості вищої освіти, в якій налагоджена діяльність одного (національного) агентства, до моделі, в якій поряд з національним агентством будуть існувати ще декілька незалежних установ забезпечення якості, може спричинити виклики, пов'язані з ефективністю операційної діяльності таких агентств та дотриманням стандартів якості, встановлених на національному рівні. Ці виклики потребують ретельного аналізу та розробки стратегій, які забезпечать інтеграцію нових агентств у вже існуючу систему, а також гармонізацію їх діяльності з національними вимогами та міжнародними стандартами.

Потенційними перевагами появи мережі незалежних агентств із забезпечення якості вищої освіти в Україні є наступне:

Розширення можливостей для акредитації освітніх програм для закладів вищої освіти. Поява незалежних установ із забезпечення якості вищої освіти в Україні дозволить закладам вищої освіти обирати установу, яка буде здійснювати процедури оцінювання їх освітніх програм. Передбачається, що це може підвищити довіру стейкхолдерів до системи забезпечення якості вищої освіти в країні. Така практика успішно застосовується в Нідерландах, Німеччині та Казахстані.

Посилення позицій Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти. Наразі, основним видом діяльності Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти (далі – Національне агентство) є акредитація освітніх програм закладів вищої освіти. За 2024 рік в електронній системі Національного агентства було зареєстровано близько 2800 акредитаційних справ закладів вищої освіти. З них близько 1300 були розглянуті за скороченою процедурою, відповідно до постанови Кабінету Міністрів України №295 від 16 березня 2022 року Про особливості акредитації освітніх програм, за якими здійснюють підготовку здобувачі вищої освіти, в умовах воєнного стану. Решта акредитаційних справ були розглянуті за повною процедурою. Очевидно, що таке навантаження змушує Національне агентство

спрямовувати майже всі свої ресурси на забезпечення якості та безперервності процесу акредитації освітніх програм. Поява в Україні незалежних установ із забезпечення якості вищої освіти дозволить перерозподілити навантаження щодо акредитації освітніх програм між кількома установами (організаціями), що у свою чергу, дозволить Національному агентству спрямувати зусилля на більш ефективну реалізацію своїх стратегічних цілей.

Створення передумов для запровадження процедур інституційної акредитації для закладів вищої освіти України. Однією зі стратегічних цілей Національного агентства до 2026 року є удосконалення системи зовнішнього забезпечення якості вищої освіти, зокрема створення моделі інституційної акредитації та функціонування незалежних установ з оцінювання якості. Запуск інституційної акредитації закладів вищої освіти в Україні та розбудова мережі незалежних установ із забезпечення якості вищої освіти є взаємопов'язаними процесами. Як було зазначено вище, поява незалежних установ із забезпечення якості вищої освіти в Україні сприятиме тому, що частину навантаження щодо акредитації освітніх програм, яке виконує Національне агентство, перейде до цих незалежних установ. Таким чином, з'явиться можливість для розробки та впровадження моделі інституційної акредитації, яку буде здійснювати Національне агентство.

Хоча незалежні агентства із забезпечення якості можуть відігравати важливу роль у забезпеченні якості вищої освіти, їхня ефективність може бути підважена такими проблемами, як конфлікт інтересів, операційні витрати та потенційна комерціалізація. Збереження балансу між незалежністю та підзвітністю залишається критичним викликом у сфері забезпечення якості вищої освіти.

Потенційними викликами в розбудові мережі незалежних установ із забезпечення якості вищої освіти в Україні може бути наступне:

Конфлікти інтересів і зловживання незалежністю. Незалежні установи із забезпечення якості вищої освіти можуть зазнати впливу приватних чи корпоративних інтересів, що може призвести до необ'єктивності їх офіційних висновків. Зокрема, це стосується фінансування агентств суб'єктами, які проходять оцінювання. З метою уникнення цього потенційного ризику організаційна незалежність та незалежність офіційних висновків мають бути забезпечені належним чином. Організаційна незалежність установи повинна бути засвідчена в статуті агентства, що визначає незалежність її роботи від третіх сторін, таких як заклади вищої освіти, уряд, інші організації та стейкхолдери. Незалежність офіційних висновків повинна бути забезпечена відповідним складом колективного органу (ради) установи, що прийматиме рішення про результати зовнішнього оцінювання освітніх програм закладів вищої освіти. Відповідно до кращих світових практик, до складу такої ради

повинні входити представники академічної спільноти з визнаним досвідом у сфері забезпечення якості вищої освіти та бездоганною академічною репутацією, представники роботодавців, міжнародні експерти з питань якості вищої освіти та представники здобувачів вищої освіти. Окрім того резонним, в українському контексті, видається включення одного члена Національного агентства до складу органу незалежної установи, що приймає рішення про результати оцінювання освітніх програм. Окрім того, необхідно забезпечити чіткий розподіл ролей між керівником незалежної установи та радою установи, що прийматиме рішення щодо оцінювання освітніх програм. Задля уникнення конфлікту інтересів та потенційного зловживання владою, керівник установи не повинен входити до складу осіб, які приймають рішення щодо результатів оцінювання освітніх програм. Такий підхід дозволить забезпечити представництво всіх зацікавлених сторін та сприятиме незалежності та неупередженості офіційних висновків незалежних установ із забезпечення якості вищої освіти.

Низька інституційна спроможність. Новоутворені незалежні установи із забезпечення якості вищої освіти можуть зіткнутися з нестачею досвідченого персоналу, експертів і ресурсів для забезпечення високої якості своїх послуг. Це може знизити довіру до їхніх рішень та вплинути на загальну якість освіти. На початкових етапах роботи, окрім формування персонального складу основних елементів своєї організаційної структури, незалежні установи зіткнуться з проблемою формування пулу експертів, які будуть проводити оцінювання освітніх програм від їх імені. Логічним кроком для новостворених незалежних установ буде залучення до процедур оцінювання експертів, які перебувають в реєстрі Національного агентства. При цьому, існує ризик того, що Національне агентство почне відчувати труднощі із комплектацією експертних груп у зв'язку з тим, що потрібні йому експерти можуть бути задіяні в процедурах оцінювання, що проводять незалежні установи. Очевидним є те, що повністю розділити діяльність експертів між Національним агентством та незалежними установами не вдасться. Разом з тим, для мінімізації зазначених ризиків, незалежні установи повинні будуть підготувати достатній контингент власних експертів. Зважаючи на накопичений багаторічний досвід та наявність спеціалізованого підрозділу з навчання експертів в Національному агентстві, незалежні установи можуть звернутися до Національного агентства за допомогою у підготовці першої когорти нових експертів. У подальшому, з метою забезпечення операційної незалежності, установи повинні будуть самостійно здійснювати підготовку своїх експертів. З метою забезпечення злагодженої та якісної роботи новообраних експертів, незалежні установи, на початкових етапах, можуть

формувати експертні групи із залученням одного досвідченого експерта, що входить до реєстру Національного агентства.

Фінансова нестабільність. Незалежні установи із забезпечення якості вищої освіти можуть бути залежними від комерційних замовлень або фінансування з боку освітніх установ, що може поставити під сумнів їхню неупередженість і стабільність функціонування. Ця проблема була детально проаналізована у монографії Стефана Хендке, що була опублікована у 2023 році. Автор наголошує, що багато агентств із забезпечення якості є неприбутковими організаціями, але водночас функціонують майже як бізнеси. Університети сплачують їм за послуги акредитації, що створює конкурентний ринок серед цих Агентств.²⁰³ Дослідження Стефана Хендке показує, що своїй комунікації зі стейкхолдерам, незалежні агентства із забезпечення якості вищої освіти проголошують своєю основною метою просування якості у вищій освіті. Разом з цим, базові потреби, необхідні для функціонування організації залишаються за кадром. Агентства докладають значних зусиль, щоб зберегти своїх штатних співробітників, матеріально-технічну базу та експертів. Конкуренція між кількома агенціями в одній країні (наприклад, у Німеччині чи Казахстані) призводить до стратегій, які не завжди узгоджуються з місією агенцій. Як показано у дослідженнях Флорентін Меєр та ін. у найбільш конкурентних регіонах агентства демонструють тенденцію до набуття рис бізнесових структур. Це насамперед впливає на процедури оцінювання, спектр діяльності та внутрішнє управління організаціями. Усі ці аспекти тісно пов'язані з очікуваною незалежністю установ із забезпечення якості вищої освіти.²⁰⁴ Отже, конкуренція може призвести до зниження стандартів, оскільки агентства можуть йти на компроміси у суворості оцінювання, щоб залучити більше клієнтів, що, у свою чергу, ставить під загрозу цілісність акредитації. Забезпечення того, щоб акредитаційні органи зберігали високі стандарти, водночас орієнтуючись у конкурентному середовищі, є критично важливим для підтримання якості вищої освіти та захисту інтересів здобувачів освіти. Для мінімізації означених ризиків в українському контексті може бути застосована та ж процедура верифікації висновків експертних груп, яку застосовує Національне агентство, тобто розгляд висновку галузевою експертною радою. У випадку проведення процедури оцінювання освітньої програми незалежною установою, галузева експертна рада Національного агентства може здійснювати верифікацію

²⁰³ Handke, Stefan. (2023). *Accreditation agencies in the European higher education area: nonprofit business models, competition and survival*. Edward Elgar Publishing.

²⁰⁴ Maier, F., Meyer, M., & Steinbereithner, M. (2016). Nonprofit Organizations Becoming Business-Like: A Systematic Review. *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly*, 45(1), 64–86. <https://doi.org/10.1177/0899764014561796>

процедур оцінювання та офіційних висновків незалежної установи. Після цього, акредитаційна справа, разом із висновком та рекомендаціями галузевої експертної ради буде передана на розгляд Національному агентству для ухвалення остаточного рішення. Застосування процедур верифікації офіційних висновків незалежних установ, а також прийняття остаточного рішення щодо результатів акредитації на засіданні Національного агентства дозволить мінімізувати ризики, пов'язані із необ'єктивним оцінюванням. Алгоритм взаємодії незалежних установ із Національним агентством в контексті проведення процедури акредитації освітніх програм буде представлено далі.

Для мінімізації означених ризиків необхідна ретельна підготовка до створення незалежних установ із забезпечення якості вищої освіти в Україні, яка включатиме розробку відповідної нормативної бази та критеріїв визнання незалежних установ Національним агентством. Після розробки нормативної документації, доречним видається проведення пілотного проекту, в межах якого на національному рівні може бути оголошено конкурс на акредитацію заздалегідь встановленої кількості незалежних установ із забезпечення якості вищої освіти з подальшою координацією їх запуску та операційної діяльності впродовж перших 6-12 місяців Національним агентством.

МОДЕЛЬ ТА КРИТЕРІЇ ВИЗНАННЯ НЕЗАЛЕЖНОЇ УСТАНОВИ ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Модель незалежної установи із забезпечення якості вищої освіти в Україні

При побудові моделі незалежної установи забезпечення якості вищої освіти були враховані особливості національного законодавства у сфері освіти, Стандарти та рекомендації із забезпечення якості в європейському просторі вищої освіти, а також результати стратегічної сесії Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти, яка відбулась у квітні 2024 року.

Структура моделі незалежної установи забезпечення якості вищої освіти відповідає вимогам розділу 3 Стандартів та рекомендації із забезпечення якості в європейському просторі вищої освіти.

Діяльність і процеси щодо забезпечення якості

Незалежна установа повинна на регулярній основі провадити свою діяльність в контексті зовнішнього забезпечення якості вищої освіти відповідно до розділу 2 Стандартів та рекомендації із забезпечення якості в європейському просторі вищої освіти. У випадку, коли незалежна установа виконує іншу діяльність, потрібне чітке розмежування між зовнішнім забезпеченням якості та іншими сферами їх роботи. Гарним прикладом реалізації цього принципу є частина німецьких агентств із забезпечення якості вищої освіти, які мають дочірні компанії, діяльність яких відокремлена від процедур оцінювання якості, які проводить агентство. Проте, забезпечити розмежування між зовнішнім забезпеченням якості та іншими сферами роботи можна й всередині однієї організації.

В межах Стандартів та рекомендації із забезпечення якості в європейському просторі вищої освіти незалежна установа може здійснювати:

- процедури оцінювання освітніх програм закладів вищої освіти (з подальшим розглядом Національним агентством);
- процедури оцінювання освітніх програм закладів вищої освіти (з подальшим присудженням знаку якості / видачею сертифікату незалежної установи).
- процедури акредитації за межами України (за умови визнання незалежної установи на міжнародному рівні).

Поза межами Стандартів та рекомендації із забезпечення якості в європейському просторі вищої освіти незалежна установа може здійснювати:

- послуги з аудиту внутрішніх систем забезпечення якості закладів вищої освіти;
- оцінювання якості наукової діяльності та наукових проєктів;
- складання рейтингів в системі вищої освіти України;
- консультативні та тренінгові послуги щодо процедур забезпечення якості вищої освіти;
- тощо.

Окрім того, відповідно до розділу 3.4. Стандартів та рекомендації із забезпечення якості в європейському просторі вищої освіти незалежна установа повинна регулярно публікувати звіти, що описують і аналізують загальні висновки її діяльності щодо зовнішнього забезпечення якості.

Офіційний статус агентства

Відповідно до статті 23 Закону України «Про вищу освіту», незалежна установа оцінювання та забезпечення якості вищої освіти – це недержавна організація (установа, агенція, бюро тощо), акредитована Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти, що здійснює оцінювання освітньої програми, результатів навчання та/або закладів вищої освіти (їхніх структурних підрозділів) з метою вироблення рекомендацій і надання допомоги закладам вищої освіти в організації системи забезпечення якості вищої освіти та внесення пропозицій Національному агентству із забезпечення якості вищої освіти щодо акредитації освітньої програми.²⁰⁵

Аналіз діяльності агентств із забезпечення якості в європейському просторі вищої освіти показав, що найбільш розповсюдженою юридичною формою власності агентств є неприбуткова організація зі статусом юридичної особи.

Незалежність

Незалежна установа із забезпечення якості вищої освіти повинна користуватися організаційною та операційною незалежністю, а також надавати незалежні висновки щодо результатів своєї діяльності в контексті зовнішнього забезпечення якості вищої освіти.

Як вже зазначалося у попередньому розділі, організаційна незалежність повинна бути відображена у статуті незалежної установи та визначати незалежність її роботи від третіх сторін, таких як заклади вищої освіти, уряд,

²⁰⁵ Закону України «Про вищу освіту». Retrieved January 7, 2025, from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>

інші організації та стейкхолдери. Для забезпечення організаційної незалежності установа повинна мати чітку організаційну структуру та процедуру обрання і призначення членів основних органів, які приймають рішення щодо результатів зовнішнього забезпечення якості. Функції контролю над організацією мають бути розділені між керівним колективним органом незалежної установи, який приймає рішення щодо стратегічних аспектів діяльності організації та процедур оцінювання та менеджментом організації, якому делеговано виконання рішень керівного колективного органу та забезпечення щоденної роботи організації. Важливим також є забезпечення чіткого розподілу ролей між керівником/власником незалежної установи та органом, що приймає рішення щодо результатів зовнішнього оцінювання якості вищої освіти.

Для врахування інтересів усіх основних стейкхолдерів у сфері вищої освіти та забезпечення незалежності та неупередженості в процесі прийняття рішень, до складу колективного органу незалежної установи, що приймає рішення щодо результатів зовнішнього оцінювання якості (наприклад, акредитаційної ради) повинні входити представники академічної спільноти з визнаним досвідом у сфері забезпечення якості вищої освіти та бездоганною академічною репутацією, представники роботодавців, член Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти та представники здобувачів вищої освіти. Для підвищення експертності такого органу, доречним також буде долучення міжнародного експерта із забезпечення якості вищої освіти.

В контексті операційної незалежності установа має самостійно визначати і реалізовувати процедури і методи оцінювання якості вищої освіти. Окрім того, важливою є незалежність від третіх сторін в контексті навчання, відбору та призначення зовнішніх експертів для проведення зовнішніх процедур оцінювання якості вищої освіти.

Типова структура незалежної установи із забезпечення якості вищої освіти в Україні може виглядати так, як представлено на рисунку 2. Структура та її елементи можуть змінюватися в залежності від розміру організації та масштабів її діяльності. Очевидно, що на початкових етапах роботи, незалежна установа із забезпечення якості вищої освіти не матиме великого кадрового складу. У зв'язку з цим, структура і кількість відділів установи може бути іншою. Наприклад, до структури Нідерландського агентства з якості входять лише його власник, керуючий директор, заступники директора, секретарі експертних груп (штатні працівники) та група зовнішніх експертів.

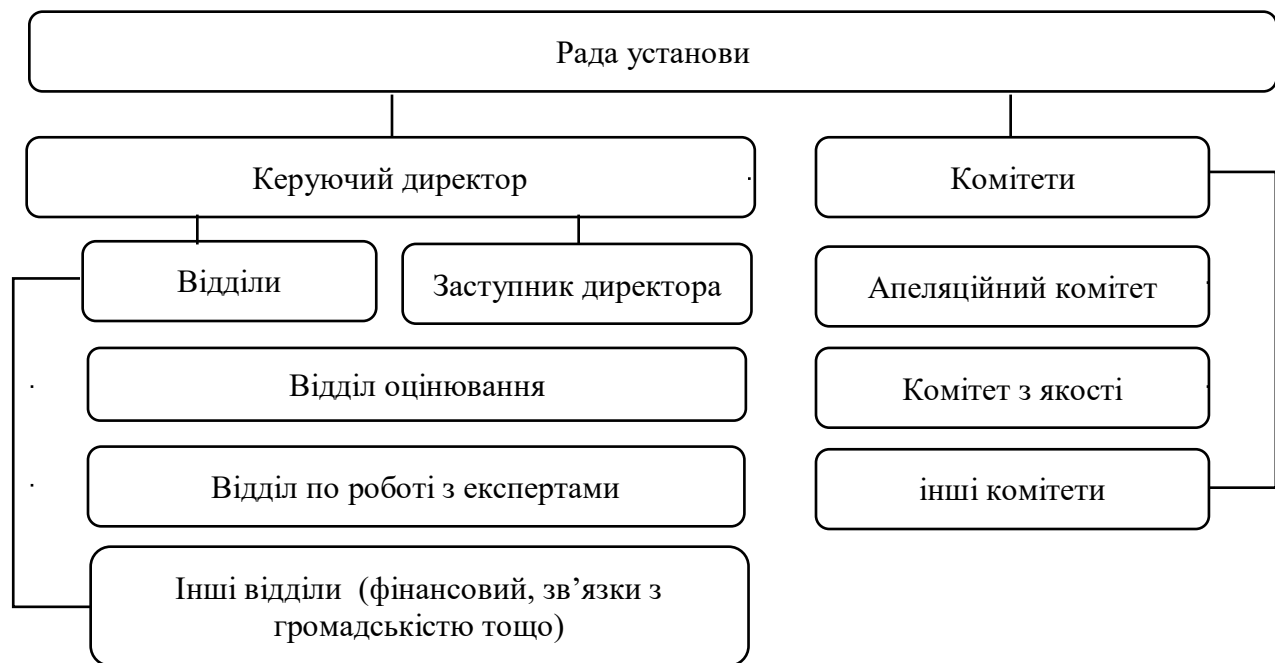

Рис. 2. Типова структура незалежної установи із забезпечення якості вищої освіти

Ресурси

Незалежна установа із забезпечення якості вищої освіти повинна мати адекватні та належні ресурси, як людські, так і фінансові, для виконання своєї роботи.

Можливими джерелами фінансування агентства можуть бути:

- Надходження за проведення процедур оцінювання якості освітніх програм (кластерів освітніх програм).
- Надходження за проведення аудиту внутрішньої системи забезпечення якості закладів вищої освіти.
- Надходження за проведення аудиту окремих освітніх програм (попередній аудит перед акредитацією).
- Інші консультативні послуги у сфері вищої освіти.
- Грантове фінансування.
- Благодійні внески.
- тощо

Кадрові ресурси незалежної установи повинні забезпечувати як її ефективне щоденне функціонування, так і гарантувати ефективність та безперервність процесів, пов'язаних із процедурами зовнішнього забезпечення якості вищої освіти. До штатного розпису незалежної установи

можуть входити посади керуючого директора, заступників директора, бухгалтера та внутрішніх експертів незалежної установи. Співпраця з членами ради установи (акредитаційної ради) та зовнішніми експертами може здійснюватися через цивільно-правові угоди.

Внутрішнє забезпечення якості і професійна поведінка

Незалежна установа із забезпечення якості вищої освіти повинна мати власну внутрішню політику із забезпечення якості, яка має бути представлена на її офіційному веб-сайті. Відповідно до Стандартів та рекомендації із забезпечення якості в європейському просторі вищої освіти внутрішня політика забезпечення якості повинна включати, але не обмежуватися такими елементами:

- гарантувати, що всі особи, залучені до діяльності агентства, є компетентними і діють професійно й етично;
- включати внутрішні і зовнішні механізми зворотного зв'язку, що призводять до безперервного вдосконалення всередині агентства;
- запобігати нетолерантності будь-якого типу або дискримінації;
- окреслювати необхідну комунікацію з відповідними органами влади тієї юрисдикції, де працює незалежна установа;
- якщо деякі або всі елементи діяльності незалежної установи із забезпечення якості виконуються третіми сторонами на умовах контракту, гарантувати, що вся діяльність, яку вони виконують на умовах контракту, або матеріали, які вони виготовляють, відповідають Стандартам та рекомендаціям із забезпечення якості в європейському просторі вищої освіти;
- дозволяти агентству отримати статус і визнання закладами, з якими воно проводить зовнішнє забезпечення якості.

З метою реалізації процедур внутрішнього забезпечення якості роботи незалежної установи, в її структурі може бути створено комітет з якості (комітет з якості, рис.2). На комітет з якості можуть бути покладені обов'язки з нагляду за виконанням процедур оцінювання, а також за належним застосуванням його кодексу етики незалежної установи. На комітет з якості також можуть бути покладені обов'язки з розгляду апеляцій щодо процедур оцінювання агентства. До складу комітету повинні входити представники академічної спільноти, представники роботодавців та представники здобувачів вищої освіти. Зважаючи на досвід європейський агентств, до складу комітету також може бути включений представник іншої установи із забезпечення якості вищої освіти, яка здійснює свою діяльність в Україні або за кордоном.

Циклічна зовнішня перевірка

Після отримання акредитації від Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти, незалежна установа повинна проходити періодичну зовнішню перевірку (принаймні раз на п'ять років). За результатами перевірки Національне агентство може продовжити або відкликати документ про визнання незалежного агентства.

Алгоритм взаємодії незалежної установи із забезпечення якості вищої освіти з Національним агентством із забезпечення якості вищої в контексті розгляду акредитаційної справи щодо акредитації освітньої програми

Відповідно до статті 18 Закону України «Про вищу освіту», Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти, в межах своїх повноважень, розробляє положення про акредитацію освітніх програм, положення про інституційну акредитацію закладів вищої освіти, положення про акредитацію незалежних установ оцінювання та забезпечення якості вищої освіти, положення про Апеляційну палату, а також зміни до них і подає їх для затвердження до центрального органу виконавчої влади у сфері освіти і науки.²⁰⁶

З метою забезпечення уніфікованого підходу до оцінювання якості освітніх програм закладів вищої освіти, незалежні установи із забезпечення якості повинні застосовувати критерії оцінювання якості освітніх програм, розроблені Національним агентством. Зазначені критерії представлені в Положенні про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти.²⁰⁷ Разом з тим, операційна незалежність незалежних установ із забезпечення якості вищої освіти повинна гарантуватись тим, що вони зможуть самостійно визначати і реалізовувати процедури та методи оцінювання якості вищої освіти, а також здійснювати відбір та призначення зовнішніх експертів для проведення процедур оцінювання якості вищої освіти.

²⁰⁶ Закону України «Про вищу освіту». Retrieved January 7, 2025, from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>

²⁰⁷ Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти. Retrieved January 7, 2025, from https://naqa.gov.ua/wp-content/uploads/2024/08/Наказ_686_від_15052024_доопрацьований_1.pdf

Наразі, в процесі оцінювання якості освітньої програми, акредитаційна справа закладу вищої освіти проходить 20 етапів, починаючи від створення відомостей про самооцінювання закладом вищої освіти та закінчуючи підписанням рішення про результати акредитаційної експертизи головою Національного агентства. Детально ознайомитися зі змістом кожного етапу можна в електронній системі Національного агентства.

Запропонований нижче алгоритм передбачає, що у випадку оцінювання освітньої програми незалежною установою із забезпечення якості вищої освіти, вона буде здійснювати свою діяльність в межах етапів від 1 до 10.1. Після цього, акредитаційна справа буде передаватись Національному агентству для здійснення процедур верифікації та прийняття остаточного рішення щодо результатів оцінювання якості освітньої програми.

Таблиця 2

Алгоритм розгляду акредитаційної справи за участі незалежної установи з оцінювання якості вищої освіти

Заклад вищої освіти	
Функції / завдання	1. Подає заяву на проходження акредитації освітньої програми до незалежної установи із забезпечення якості вищої освіти, що визнана Національним агентством.
	2. Готує відомості про самооцінювання освітньої програми.
	3. Передає відомості про самооцінювання незалежній установі із забезпечення якості вищої освіти.

Незалежна установа із забезпечення якості вищої освіти	
Функції / завдання	1. Реєструє заяви на проходження акредитації освітніх програм від закладів вищої освіти.
	2. Складає графік проведення акредитації освітніх програм.
	3. Інформує НАЗЯВО про графік акредитації освітніх програм (опційно).
	4. Проводить попереднє вивчення акредитаційної справи та комунікує із закладом вищої освіти з технічних питань.
	5. Створює та призначає експертну групу для оцінювання освітньої програми (програм).
	6. Забезпечує технічний супровід діяльності експертної групи.
	7. Забезпечує перевірку висновку експертної групи за результатами оцінювання освітньої програми.

	8. Ознайомлює заклад вищої освіти із проєктом висновку та отримує зворотній зв'язок від закладу.
	9. Передає висновок про оцінювання освітньої програми НАЗЯВО.

Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти	
Функції / завдання	1. Реєструє акредитаційну справу в своїй електронній системі (на етапі 11.1).
	2. Передає акредитаційну справу на розгляд ГЕР.
	3. Приймає остаточне рішення щодо акредитації освітньої програми, на основі рекомендацій ГЕР.

Критерії визнання незалежних агентств із забезпечення якості вищої освіти в Україні

У 2020 році Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти розробило проєкт Положення про акредитацію незалежних установ оцінювання та забезпечення якості вищої освіти, який пройшов процедуру громадського обговорення на веб-сайті Міністерства освіти і науки України, але до сьогоднішнього дня не був затверджений.

Представлені нижче критерії визнання незалежних установ є узагальненням вимог, що представлено у проєкті Положення про акредитацію незалежних установ оцінювання та забезпечення якості вищої освіти, Стандартах і рекомендаціях із забезпечення якості в європейському просторі вищої освіти та напрацювань стратегічної сесії Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти, яка відбулась в квітні 2024 року. Під час опрацювання матеріалів було виявлено, що пропозиції, надані під час стратегічної сесії Національного агентства, загалом збігаються із текстом проєкту Положення.

Для отримання визнання (акредитації) від Національного агентства незалежна установа повинна відповідати трьом групам вимог: формальні вимоги; інституційні вимоги та вимоги щодо процедур.

Таблиця 3

Вимоги до незалежних установ із забезпечення якості вищої освіти

Формальні вимоги	- Заявник є юридичною особою приватного права, яка не перебуває у процедурі банкрутства або у стані припинення.
------------------	---

	- До Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб — підприємців та громадських формувань внесено відомості щодо кінцевих бенефіціарів заявника. - У складі засновників, кінцевих бенефіціарів, членів керівних, наглядових та інших органів заявника відсутні особи, які: ○ мають судимість за вчинення злочину, якщо така судимість не погашена або не знята в установленому законом порядку; ○ за рішенням суду визнані винними у вчиненні корупційного правопорушення — протягом року з дня набрання відповідним рішенням суду законної сили; ○ підпадають під дію частини третьої або четвертої статті 1 Закону України «Про очищення влади»; ○ відомості про яких внесені до Єдиного державного реєстру осіб, щодо яких застосовано положення Закону України «Про очищення влади»; ○ є громадянами держави-агресора; ○ були притягнуті до академічної відповідальності за порушення академічної доброчесності. - Від дати утворення заявника до дати подання заяви минуло не менше 6 місяців.
Інституційні вимоги	- Незалежна установа має оприлюднену місію та чітко визначені цілі діяльності, які співвідносяться між собою. - Структура врядування незалежної установи побудована у спосіб, який: ○ забезпечує розподіл функцій засновників та керівних органів, гарантуючи незалежність останніх під час формування і реалізації інституційних політик, поточного управління установою та розпорядження її ресурсами; ○ забезпечує прозорість добору, фаховість та представництво стейкхолдерів (включаючи представників академічної спільноти, здобувачів вищої освіти і працевлагодів) серед осіб, які входять до складу керівного органу незалежної установи. - Незалежна установа має фінансові, людські та матеріальні ресурси, достатні для провадження її діяльності.

	- Незалежна установа має офіційний вебсайт, на якому оприлюднюється, принаймні, інформація про: ○ місію та цілі діяльності незалежної установи; ○ склад засновників, кінцевих бенефіціарів, членів керівних, наглядових та інших органів незалежної установи; ○ здійснювану незалежною установою діяльність, включаючи опис відповідних процедур, методології їх здійснення та умови надання відповідних послуг. - Незалежна установа має визначені політику та процедури внутрішнього забезпечення якості власної діяльності, які включають, серед іншого, політику і процедури щодо запобігання конфлікту інтересів та дотримання академічної доброчесності.
Вимоги щодо процедур	- Незалежна установа має чітко визначені процедуру, методологію та критерії зовнішнього оцінювання освітніх програм, до розроблення яких були залучені стейкхолдери. - Критерії зовнішнього оцінювання освітніх програм незалежної установи мають бути співвіднесені із Критеріями оцінювання якості освітньої програми, які є додатком до Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти та ґрунтуватися на Стандартах і рекомендаціях із забезпечення якості у Європейському просторі вищої освіти. - Критерії зовнішнього оцінювання освітніх програм незалежної установи ураховують специфіку предметної сфери діяльності незалежної установи. - Процедура здійснення зовнішнього оцінювання освітньої програми передбачає, принаймні, самооцінювання програми закладом, і власне зовнішнє оцінювання незалежною установою, що включає відвідування закладу та складання звіту або іншого документа про результати оцінювання. - Зовнішнє оцінювання освітньої програми проводиться групою зовнішніх експертів, яка включає експерта з числа здобувачів вищої освіти та експерта з числа роботодавців.

	- Незалежна установа має чітко визначені та дієві процедури добору, навчання та забезпечення доброчесності експертів для зовнішнього оцінювання якості освітніх програм, а також сформований пул експертів, який є достатнім для здійснення зовнішнього оцінювання у визначеній нею предметній сфері діяльності. - Звіти або інші документи про результати зовнішнього оцінювання освітньої програми є публічно доступними.
--	--

Процедура подання заявок на проходження акредитації, методи та процедури оцінювання незалежних установ із забезпечення якості вищої освіти в Україні, процедура постакредитаційного моніторингу незалежних установ, а також інші аспекти щодо їх визнання детально прописані в проєкті Положення про акредитацію незалежних установ оцінювання та забезпечення якості вищої освіти, яке розробило Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти.²⁰⁸

²⁰⁸ Проєкт Положення про акредитацію незалежних установ оцінювання та забезпечення якості вищої освіти, (2020). <https://www.google.com/url?sa=t&source=web&rc=j&opi=89978449&url=https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/gromadske-obgovorennya/2020/04/15/2020-04-15-project-polozhny-akred.docx&ved=2ahUKEwi7v7qH8eWKAxV-IxAlHaVRM9IQFnoECB0QAQ&usg=AOvVaw1tVLyVPEoZyxnVK0DDea8a>

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Accreditation schemes. Retrieved December 17, 2024, from <https://www.the-bac.org/accreditation/accreditation-schemes/>
2. ACT 13/2012 of 28 June 2012 governing UNIBASQ – the Agency for the Quality of the Basque University System. (2012). https://www.unibasq.eus/wp-content/uploads/2017/11/LEY_13_2012_Unibasq-ing-5.pdf
3. Agencies with Active Registration. Retrieved December 19, 2024, from <https://yokak.gov.tr/akreditasyon-kuruluslari/tescil-suresi-devam-edenlerhttps://yokak.gov.tr/akreditasyon-kuruluslari/tescil-suresi-devam-edenler>
4. ARQA's objectives. Retrieved January 6, 2025, from <https://arqa.agency/about>
5. ARQA's Self-Assessment Report for Agency Review by ENQA. (2022). <https://arqa.agency/files/docs/49a4364db3f495d2664d11253a503764.pdf>
6. Arrêté du 27 janvier 2020 relatif au cahier des charges des grades universitaires de licence et de master. Retrieved December 13, 2024, from <https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000041623431/>
7. Articles of Association of The Quality Assurance Agency for Higher Education. Retrieved December 13, 2024, from https://www.qaa.ac.uk/docs/qaa/about-us/articles-of-association.pdf?sfvrsn=b4e0ff81_22
8. ASIIN services. Retrieved January 2, 2025, from <https://www.asiin.de/en/our-services.html>
9. ASIIN Technical Committees. Retrieved January 2, 2025, from <https://www.asiin.de/en/technical-committees.html>
10. BAC Trustees. Retrieved December 16, 2024, from <https://www.the-bac.org/about/bac-trustees-2/>
11. Board of Directors of ASIIN e.V. Retrieved January 2, 2025, from <https://www.asiin.de/en/board.html>
12. Cave, M., Hanney, S., Henkel, M. and Kogan, M. (1997). The Use of Performance Indicators in Higher Education: The Challenge of the Quality Movement, 3rd edn. London: Jessica Kingsley.
13. CTI & the French engineering schools and degree. (2022). https://www.cti-commission.fr/wp-content/uploads/2022/05/CTI_depliant_EN_2022_May.pdf
14. De Wit, H. (2000). 'The Sorbonne and Bologna declarations on European higher education', International Higher Education (18), 8–9.
15. Décret n° 2014-1365 du 14 novembre 2014 relatif à l'organisation et au fonctionnement du Haut Conseil de l'évaluation de la recherche et de l'enseignement supérieur. Version en vigueur au 11 décembre 2024. (2014). <https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000029762447>

16. Décret n°2001-295 du 4 avril 2001 portant création de la commission d'évaluation des formations et diplômes de gestion. Retrieved December 13, 2024, from <https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000000589624>
17. Deliberation No. 2024-2-02. (2024). Retrieved December 11, 2024, from https://www.hceres.fr/sites/default/files/media/downloads/deliberation_2024-2-02.pdf
18. ECA and the work on mutual recognition. Retrieved December 20, 2024, from <https://ecahe.eu/wp-content/uploads/2021/06/EVENT-DOC-2-2013-01-16-eca-seminar-mutual-recognition.pdf>
19. ENQA Agency Review, Accreditation, Certification and Quality Assurance Institute (ACQUIN). (2021). <https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/ACQUIN-external-review-report.pdf>
20. ENQA Agency Review, Agency for Quality Assurance in the Galician University System (ACSUG). (2019). <https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/ACSUG-external-review-report.pdf>
21. ENQA Agency Review, Agency for Quality Assurance through Accreditation of Study Programmes (AQAS). (2021). <https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/AQAS-external-review-report-2021.pdf>
22. ENQA Agency Review, Agency for the Quality of the Basque University System (UNIBASQ). (2019). <https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/External-Review-Report-Unibasq-Final.pdf>
23. ENQA Agency Review, Central Evaluation and Accreditation Agency (ZEvA). (2021). <https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/ZEvA-external-review-report.pdf>
24. ENQA Agency Review, Commission des titres d'ingénieur (CTI). (2019). <https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/CTI-external-review-report.pdf>
25. ENQA Agency Review, Eurasian Centre for Accreditation and Quality Assurance in Higher Education and Health Care (ECAQA). (2022). <https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/ECAQA-external-review-report.pdf>
26. ENQA Agency Review, Evaluation Agency of Baden-Württemberg (EVALAG). (2019). <https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/Evalag-external-review-report.pdf>
27. ENQA Agency Review, Finish Education Evaluation Centre (FINEEC). (2022). <https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/FINEEC-external-review-report.pdf>
28. ENQA Agency Review, Foundation for International Business Administration Accreditation (FIBAA). (2021). <https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/FIBAA-external-review-report.pdf>
29. ENQA Agency Review, German Accreditation Council (GAC). (2022). <https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/GAC-external-review-report.pdf>

- 30.ENQA Agency Review, High Council for the Evaluation of Research and Higher Education (HCERES). (2022). <https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/HCERES-external-review-report.pdf>
- 31.ENQA Agency Review, Independent Agency for Accreditation and Rating (IAAR). (2021). <https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/IAAR-external-review-report-2021.pdf>
- 32.ENQA Agency Review, Independent Agency for Quality Assurance in Education (IQAA). (2022). <https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/IQAA-external-review-report.pdf>
- 33.ENQA Agency Review, Independent Agency for Recognition and Quality Assurance in Education (ARQA). (2023). <https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/ARQA-external-review-report-2022.pdf>
- 34.ENQA Agency Review, Independent Agency for Recognition and Quality Assurance in Education (ARQA). (2023). <https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/ARQA-external-review-report-2022.pdf>
- 35.ENQA Agency Review, Kazakhstan Association of Modern (Elite) Education (KAZSEE). (2023). <https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/KAZSEE-external-review-report.pdf>
- 36.ENQA Agency Review, Netherlands Quality Agency (NQA). (2023). <https://www.enqa.eu/review-database/external-review-of-nqa-2023/>
- 37.ENQA Agency Review, Quality Assurance Agency For Higher Education (QAA). (2023). <https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/QAA-external-review-report.pdf>
- 38.ENQA Agency Review, Royal College of Veterinary Surgeons (RCVS). (2023). <https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/RCVS-external-review-report.pdf>
- 39.ENQA Agency Review, The Academic Information Centre (AIC). (2023). <https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/AIC-external-review-report.pdf>
- 40.ENQA Agency Review, Turkish Higher Education Quality Council (THEQC). (2020). <https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/THEQC-external-review-report.pdf>
- 41.ENQA Agency Review: Accreditation Agency for Study Programmes in Health and Social Sciences (AHPGS). (2019). <https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/AHPGS-external-review-report.pdf>
- 42.ENQA Agency Review: Accreditation Organisation of The Netherlands and Flanders (NVAO). (2017). https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/Review-report-NVAO_FINAL.pdf
- 43.ENQA Agency Review: British Accreditation Council (BAC). (2020). <https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/BAC-external-review-report.pdf>
- 44.ENQA Agency Review: Fundación Para El Conocimiento Madrimasd (madri+d). (2020). <https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/Madrid-external-review-report.pdf>

45. ENQA Agency Review: National Agency for Quality Assessment and Accreditation of Spain (ANECA). (2017). <https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/ANECA-review-Panel-report-final.pdf>
46. ENQA Member and Affiliate Database, German Accreditation Council. Retrieved December 23, 2024, from <https://www.enqa.eu/membership-database/gac-german-accreditation-council-2/>
47. ENQA Member and Affiliate Database, Hobéon. Retrieved December 20, 2024, from <https://www.enqa.eu/membership-database/hobeon/>
48. ENQA Targeted Review, Agency for Quality Assurance in the Galician University System (ACSUG). (2024). <https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/ACSUG-external-review-report-1.pdf>
49. ENQA Targeted Review, Agency for the Quality of the Basque University System (UNIBASQ). (2024). <https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/Unibasq-targeted-review-report.pdf>
50. ENQA Targeted Review, Commission des titres d'ingénieur (CTI). (2024). <https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/CTI-Targeted-review-report.pdf>
51. ENQA Targeted Review, Estonian Quality Agency for Education (HAKA). (2023). <https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/HAKA-external-review-report.pdf>
52. ENQA Targeted Review, Evaluation Agency of Baden-Württemberg (EVALAG). (2024). <https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/Evalag-external-review-report-1.pdf>
53. ENQA Targeted Review: Accreditation Agency for Study Programmes in Health and Social Sciences (AHPGS). (2024). <https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/AHPGS-external-review-report-1.pdf>
54. ENQA Targeted Review: National Agency for Quality Assessment and Accreditation of Spain (ANECA). (2022). <https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/ANECA-external-review-report-2022.pdf>
55. EQAR Agency Review Report: Akkreditierungsagentur für Studiengänge der Ingenieurwissenschaften, der Informatik, der Naturwissenschaften und der Mathematik e.V. (ASIIN), Coordinated by ASHE. (2022). https://backend.deqar.eu/reports/EQAR/04_external_review_ASIIN_final_version.pdf
56. Eurydice, Quality assurance in higher education (Turkey). Retrieved December 19, 2024, from https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/turkiye/quality-assurance-higher-education?utm_source=chatgpt.com
57. Eurydice, Quality assurance in higher education in Germany. Retrieved December 23, 2024, from <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/germany/quality-assurance-higher-education>

- 58.EVALAG's Self-Assessment Report for the ENQA review. (2023).
https://www.evalag.de/fileadmin/dateien/pdf/enqa_review/SAR_evalag_2023_fina1_rev_231002_1.pdf
- 59.FIGURE, Engineering Education by Research Universities. Retrieved December 13, 2024, from <https://www.enqa.eu/membership-database/figure-engineering-education-by-research-universities/>
- 60.German Accreditation Council (GAC) Self-Assessment Report for the External Review by ENQA. (2021).
<https://www.akkreditierungsrat.de/sites/default/files/downloads/2021/20210901%20ENQA%20SAR.pdf>
- 61.Handke, Stefan. (2023). Accreditation agencies in the European higher education area: nonprofit business models, competition and survival. Edward Elgar Publishing.
- 62.Hcéres organisation chart. <https://www.hceres.fr/en/hceres-organisation-chart>
- 63.Headnotes to the Order of the First Senate of 17 February 2016, 4 (2016).
https://www.bundesverfassungsgericht.de/SharedDocs/Entscheidungen/EN/2016/02/ls20160217_1bvl000810en.html
- 64.Higher Education and Research Act 2017. Retrieved December 16, 2024, from <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2017/29/contents>
- 65.Hobson Accreditation & certification services. Retrieved December 20, 2024, from <https://www.hobson.nl/diensten/akkreditatie-certificering>
- 66.Identity, raison d'être and values (Figure Network web-site). Retrieved December 13, 2024, from <https://reseau-figure.fr/identite-raison-detre-et-valeurs>
- 67.Initiatives D'Excellence en Formations Innovantes (IDEFI) - Appel à projets – 2011. (2011). https://anr.fr/en/france-2030/call-for-proposals-details/call/appel-a-projets-initiatives-dexcellence-en-formations-innovantes-idefi/?utm_source=chatgpt.com
- 68.International training. Retrieved December 16, 2024, from <https://www.qaa.ac.uk/international/training>
- 69.Internationally Recognized Accreditation Agencies. Retrieved December 19, 2024, from <https://yokak.gov.tr/akreditasyon-kuruluslari/uluslararasi-taninan-akreditasyon-kuruluslari>
- 70.Interstate Study Accreditation Treaty Decision of the Standing Conference of the Ministers of Education and Cultural Affairs of the Länder in the Federal Republic of Germany of 08/12/2017, enacted on 1 January 2018 / Staatsvertrag über die Organisation eines gemeinsamen Akkreditierungssystems zur Qualitätssicherung in Studium und Lehre an deutschen Hochschulen (Studienakkreditierungsstaatsvertrag), in Kraft seit 1. Januar 2018.
- 71.IQAA Self-Assessment Report for ENQA Agency Review. (2021).
<https://iqaa.kz/images/doc/iqaa/IQAA%20self-assessment%20report.pdf>
- 72.Jordana, J., Fernández-i-Marín, X., & Bianculli, A. C. (2018). Agency proliferation and the globalization of the regulatory state: Introducing a data set on the

- institutional features of regulatory agencies. *Regulation and Governance*, 12(4), 524–540. <https://doi.org/10.1111/rego.12189>
73. Juanatey, A. G., Jordana, J., Durán, I. P., & Royo, D. S. (2020). Independence, accountability and responsibilities of quality assurance agencies in higher education: European and Latin American countries compared. *European Journal of Higher Education*, 11(2), 175–196. <https://doi.org/10.1080/21568235.2020.1850309>
 74. Kells, H.R. and Van Vught, F.A. (eds.) (1988). *Self-Regulation, Self-Study and Program Review in Higher Education*. Utrecht: Lemma.
 75. Law 3/2004 on the Basque University System. Retrieved January 3, 2025, from <https://www.boe.es/buscar/pdf/2011/BOE-A-2011-18152-consolidado.pdf>
 76. Law n°2013-660 of July 22, 2013 on higher education and research, known as the Fioraso Law.
 77. Les principales dispositions de la loi de programmation de la recherche pour les années 2021 à 2030. (2021). <https://www.enseignementsup-recherche.gouv.fr/sites/default/files/2021-09/document-de-synth-se-lpr-2021-12890.pdf>
 78. Maier, F., Meyer, M., & Steinbereithner, M. (2016). Nonprofit Organizations Becoming Business-Like: A Systematic Review. *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly*, 45(1), 64–86. <https://doi.org/10.1177/0899764014561796>
 79. Netherlands Quality Agency Self-assessment Report for External Review against the Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area (ESG). (2022). https://www.nqa.nl/sites/default/files/bestanden/nieuws/SAR%20NQA_2022.pdf
 80. NVAO Procedures. Retrieved December 20, 2024, from <https://www.nvaio.net/en/procedures>
 81. Officer Team. Retrieved December 18, 2024, from <https://www.rcvs.org.uk/who-we-are/officer-team/>
 82. Oseredchuk, O., Mykhailichenko, M., Rokosovyyk, N., Komar, O., Bielikova, V., Plakhotnik, O., & Kuchai, O. (2022). Ensuring the Quality of Higher Education in Ukraine. *IJCSNS International Journal of Computer Science and Network Security*, 22(12). <https://doi.org/10.22937/IJCSNS.2022.22.12.19>
 83. Principles and Guidelines for State Financial Management, Control Law and Strategic Planning for State Institutions, (2009). <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2006/05/20060526-11.htm>
 84. QAA Code of Good Practice in Governance Retrieved December 13, 2024, from https://www.qaa.ac.uk/docs/qaa/about-us/qaa-code-of-best-practice.pdf?sfvrsn=f6e9f281_48
 85. QAA Types of review. Retrieved December 16, 2024, from <https://www.qaa.ac.uk/reviewing-higher-education/types-of-review>

- 86.QAA. (2024). UK Quality Code for Higher Education. https://www.qaa.ac.uk/docs/qaa/quality-code/uk-quality-code-for-higher-education-2024.pdf?sfvrsn=19a5b881_32
- 87.Qui sommes-nous ? (CEFDG web-page). Retrieved December 13, 2024, from <https://www.cefdg.fr/qui-sommes-nous/>
- 88.RCVS Council. Retrieved December 18, 2024, from <https://www.rcvs.org.uk/who-we-are/rcvs-council/>
- 89.RCVS Supplemental Royal Charter, (2015). <https://www.rcvs.org.uk/document-library/supplemental-royal-charter-2015/royal-charter-2015.pdf>
- 90.Real Decreto 640/2021, de 27 de julio. Retrieved January 3, 2025, from https://www.aneca.es/documents/20123/78709/RD_640_2021_consolidado.pdf/23ac15cf-c305-111d-9672-1118dbf28ea3?t=1655791664737
- 91.Real Decreto 822/2021, de 28 de septiembre. Retrieved January 3, 2025, from https://www.aneca.es/documents/20123/78640/Real+Decreto+822_2021.pdf/6d4f0de7-ea27-cd88-b06a-c675f709e37d?t=1698143976362
- 92.Realising the European Higher Education Area. Communiqué of the Conference of Ministers responsible for Higher Education in Berlin on 19 September 2003. – URL: https://ehea.info/Upload/document/ministerial_declarations/2003_Berlin_Communique_English_577284.pdf
- 93.Register of recognized accreditation bodies. Retrieved January 6, 2025, from https://enic-kazakhstan.edu.kz/en/accreditation/accredited_organizations
- 94.Rhoades, G., & Sporn, B. (2002). Quality assurance in Europe and the U.S.: Professional and political economic framing of higher education policy. In Higher Education (Vol. 43).
- 95.Satzung des Akkreditierungs-, Zertifizierungs-und Qualitätssicherungs-Instituts ACQUIN e.V., (2020). https://www.acquin.org/wp-content/uploads/2020/10/ACQUIN_Satzung_MV2020.pdf
- 96.Scanned Text of The RCVS Charter Of 1844, (1844). <https://www.rcvs.org.uk/document-library/royal-charter-1844/royal-charter1844.pdf>
- 97.Self-Assessment Report of ACQUIN for ENQA Review. (2020). https://www.acquin.org/wp-content/uploads/2021/05/ACQUIN_SAR_ENQA_Nov2020_c.pdf
- 98.Self-Assessment Report of ACSUG for ENQA Agency Review. (2018). http://www.acsug.es/sites/default/files/arquivos/en/sar_acsug_190115_ing.pdf
- 99.Self-Assessment Report of ACSUG for ENQA Targeted Review. (2024). http://www.acsug.es/sites/default/files/arquivos/en/240108_sar_tr_acsug_eng.pdf
100. Self-Assessment Report of Agency for Quality Assurance through Accreditation of Study Programmes (AQAS) for ENQA Agency Review. (2021). <https://www.aqas.de/downloads/AQAS%20SAR%20Final%20080621.pdf>

101. Self-Assessment report of ECAQA for ENQA Agency Review. (2021). <http://ecaqa.org/doxs/ss1/ECAQA's%20Self-Assessment%20Report%20to%20the%20ENQA%202021%20=.pdf>
102. Self-Assessment Report of FIBAA for ENQA Agency Review. (2021). https://www.fibaa.org/fileadmin/redakteur/pdf/Qualitaetsmanagement/FIBAA_SA_R_Masterdokument_28_03_final.pdf
103. Self-Assessment Report of IAAR for Renewal of ENQA Membership and Registration with EQAR. (2020). <https://iaar.agency/storage/files/shares/NAAR/Внеоценкакачества/ENQA/-%20IAAR%20Self-Assessment%20Report%202020.pdf>
104. Self-Assessment Report of Madrim+d for ENQA Agency Review. (2019). https://www.madrimasd.org/sites/default/files/informe_de_autoevaluacion_madrimasd_2019.pdf.pdf
105. Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area ESG. (2015). – URL: https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/2015/11/ESG_2015.pdf
106. Supplemental RCVS Charter, (1967). https://www.rcvs.org.uk/document-library/supplemental-royal-charter-1967/royal_charter_1967.pdf
107. The Bologna Declaration of 19 June 1999. Joint declaration of the European Ministers of Education. – URL: https://ehea.info/Upload/document/ministerial_declarations/1999_Bologna_Declaration_English_553028.pdf
108. The Council and its Committees. Retrieved December 16, 2024, from <https://www.the-bac.org/about/corporate-governance/>
109. The European Higher Education Area – Achieving the Goals. Communiqué of the Conference of European Ministers Responsible for Higher Education, Bergen, 19-20 May 2005. – URL: http://www.ehea.info/Uploads/Declarations/Bergen_Communique1.pdf
110. The Regulation of Academic Evaluation and Quality Assurance for Higher Education, (2005). <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2005/09/20050920-9.htm>
111. The role of Figure Assurance Qualité® in governance. Retrieved December 13, 2024, from <https://reseau-figure.fr/gouvernance/le-role-de-figure-assurance-qualite-dans-la-gouvernance>
112. The role of Figure Cursus® in governance. Retrieved December 13, 2024, from <https://reseau-figure.fr/gouvernance/le-role-de-figure-cursus-dans-la-gouvernance>
113. The role of Figure Développement® in governance. Retrieved December 13, 2024, from <https://reseau-figure.fr/gouvernance/le-role-de-figure-developpement-dans-la-gouvernance>

114. THEQC Guide for the Accreditation and Recognition of External Evaluation and Accreditation Agencies, (2018). <https://yokak.gov.tr/Common/Docs/UlusalAkreditasyonKuruluslari/Yetkilendirilme Taninma ve Izleme Kilavuzu V1.0.pdf>
115. Tsymbalistyy, T. (2020). System of quality assurance of the activity of the national agency for quality assurance of higher education and independent institutions for evaluating and ensuring the quality of higher education. *Aktual'ni Problemi Pravoznavstva*, 1(4), 81–85. <https://doi.org/10.35774/app2020.04.081>
116. Veterinary Surgeons Act 1966. Retrieved December 18, 2024, from <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1966/36>
117. Vorobyova, O. (2019). A European dimension for quality assurance in higher education. *Young Scientist*, 6(70). <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2019-6-70-16>
118. Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek, Retrieved December 18, 2024, from <https://wetten.overheid.nl/BWBR0005682/2013-10-17#Opschrift>
119. ZEvA's self-report for the ENQA review. (2021). https://www.zeva.org/site/assets/files/1947/zeva_self-assessment-report_enqa_2021.pdf
120. ZHANG, Lan-Yong & LIU, Sheng & YUAN, Xin & LI, Liang. (2019). Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area: Development and Inspiration. *DEStech Transactions on Social Science, Education and Human Science*. 10.12783/dtssehs/icesd2019/28072
121. Воробйова О. (2018). Незалежні установи оцінювання як засіб забезпечення якості вищої освіти, *Молодь і ринок*, №1 (156). С.88-91.
122. Закону України «Про вищу освіту». Retrieved January 7, 2025, from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
123. Золотарьова І., Колісник М. (2015). Розвиток систем оцінювання якості вищої освіти у франкофонних країнах Європейського Союзу: досвід Франції та Бельгії, *Вища освіта України*, №4. С. 78-84.
124. Калашнікова, С., Луговий, В. (2015). Розвиток системи забезпечення якості вищої освіти в Україні: інформаційно-аналітичний огляд. ДП "НВЦ "Пріоритети."
125. Об утверждении требований, предъявляемые к аккредитационному органу в сфере высшего и послевузовского образования и правил признания аккредитационных органов в сфере высшего и послевузовского образования, в том числе зарубежных. Приказ Министра образования и науки Республики Казахстан от 1 ноября 2016 года № 629. Зареєстрован в Министерстве юстиции Республики Казахстан 19 ноября 2016 года № 14438. Retrieved January 6, 2025, from <https://adilet.zan.kz/rus/docs/V1600014438>

126. Пазюра, Н. (2023). Забезпечення якості вищої освіти: азійський вимір. *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи*, 23(1), 178–187. [https://doi.org/10.35387/od.1\(23\).2023.178-187](https://doi.org/10.35387/od.1(23).2023.178-187)
127. Панич О. (2019). Концептуальні засади створення незалежних установ оцінювання та забезпечення якості вищої освіти. URL: <http://education-ua.org/ua/articles/1344-kontseptualni-zasadi-stvorenniya-nezaleznykh-ustanov-otsinyuvannya-ta-zabezpechennya-yakosti-vishchoji-osviti>
128. Пилаєва, Т. (2023). Забезпечення якості вищої освіти в Австралії. *Вісник Науки Та Освіти*, 3(9). [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-3\(9\)-487-503](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-3(9)-487-503)
129. Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти. Retrieved January 7, 2025, from https://naqa.gov.ua/wp-content/uploads/2024/08/Наказ_686_від_15052024_доопрацьований_1.pdf
130. Проект Положення про акредитацію незалежних установ оцінювання та забезпечення якості вищої освіти, (2020). <https://www.google.com/url?sa=t&source=web&rct=j&opi=89978449&url=https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/gromadske-obgovorennya/2020/04/15/2020-04-15-project-polozhny-akred.docx&ved=2ahUKEwi7v7qH8eWKAxV-IxAIHnVRM9IQFnoECB0QAQ&usg=AOvVaw1tVLyVPEoZyxnVK0DDDea8a>
131. Устав Объединения юридических лиц “Центрально-Азиатская Ассоциация по аккредитации образования,” (2023). <https://caaae.kz/wp-content/uploads/2024/09/Ustav-SAAAE-2024.pdf>
132. Устав Объединения юридических лиц “Центрально-Азиатская Ассоциация по аккредитации образования,” (2023). <https://caaae.kz/wp-content/uploads/2024/09/Ustav-SAAAE-2024.pdf>
133. Фініков Т., Терещук В. (2023). Інституційна акредитація: аналітичний огляд і рекомендації. Київ. Таксон.